

Выдаецца
з 9 жніўня 1917 г.

ЗВЯЗДА

9

КАСТРЫЧНИКА 2014 г.

ЧАЦВЕР

№ 192 (27802)

Кошт 1800 рублёў

Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Е Т А

ФОРМУЛА РАЗУМЕННЯ І ПОСПЕХУ

ВІЗИТ ПРЭЗІДЭНТА ТУРКМЕНИСТАНА ГУРБАНГУЛЫ БЕРДЫМУХАМЕДАВА —
ЯШЧЭ АДНО ПАЦВЯРДЖЭННЕ ДЫНАМІЧНАГА СУПРАЦОЎНІЦТВА НАШЫХ КРАІН

Фота БЕЛТА

Напярэдадні ў інтэрв'ю для туркменскіх СМІ Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка гаварыў аб створанай мадэлі двухбаковых узаемаадносін нашай краіны і Туркменістана, сутнасць якой заключаецца ў тым, што кожны год прэзідэнты абменьваюцца афіцыйнымі візітамі, кантралюючы такім чынам выкананне дасягнутых на вышэйшым узроўні дамоўленасцяў. «І тут ужо ўраду і чыноўнікам дзявацца няма куды. Яны выдатна разумеюць, што калі ў гэтым годзе прынята рашэнне, то ў наступным прэзідэнты сустрэнуцца і спытаюць: а як вы выканалі наша рашэнне? Гэтая простая формула ўзаемаадносін на вышэйшым узроўні дае значныя вынікі. Таму мы кожны год па \$100 млн з лішнім прырасталі ў таваразвароце», — адзначыў беларускі лідар.

Прымаючы высокага госця, Аляксандр Лукашэнка падкрэсліў, што яму прыемна сустрэцца з Гурбангулы Бердымухамедавым па многіх прычынах. «Па-першае, едзе свой чалавек: вы сапраўды наш сябар. Па-другое, пасля нашых сустрэч адбываецца нейкі ўсплёск у нашых адносінах, у тым ліку гандлёва-эканамічных, палітычных», — сказаў беларускі Прэзідэнт.

СТАР 2

Адкрыць
пацыенту вочы

Смачна,
як са студэнцкай
кухні!

ЦЫТАТА ДНЯ

Жарэс АЛФЕРАЎ,
акадэмік, віцэ-прэзідэнт
Расійскай акадэміі
наук, замежны член
НАН Беларусі, лаўрэат
Нобелеўскай прэміі
па фізіцы:

«У Беларусі вельмі добры ўзровень даследаванняў у галіне нанаматэрыялаў. Навуковыя даследаванні запатрабаваны беларускай эканомікай, і няхай часам з цяжкасцямі, але ідуць у прамысловасць. А вось у Расіі часта вельмі добры ўзровень даследаванняў у лабараторыях, але навука не заўсёды запатрабавана эканомікай, на жаль».

Курсы замежных валют,
устаноўленыя НБ РБ з 09.10.2014 г.

Долар ЗША		10630,00
Еўра		13430,00
Рас. руб.		266,00
Укр. грыўня		820,85

■ Адзін дзень з...

Што нясе нам паштальён?

Для многіх з нас паштальён — магічная прафесія з дзяцінства, з бадзёрага верша Самуіла Маршака, з мультыка аб Прастаквашыне, са старых кінастужак, дзе мужчыны (абавязкова ў фуражках) прыносілі рамантычным гераіням доўгачаканыя канверты... Так, калісьці быў сапраўдны бум на выпісанне газет, ліставанне. Але і цяпер, як лічыць Аксана ПАЎЛОВІЧ, паштальён 136-га мінскага аддзялення паштовай сувязі, што на Каменнай Горцы, працы на ўсіх хопіць. Карэспандэнты «Звязды» напярэдадні Сусветнага дня пошты змаглі ў тым пераканацца.

Фота Надзеі БУЖАК.

СТАР 3

ISSN 1990 - 763X

9 771990 763008

ФОРМУЛА РАЗУМЕННЯ І ПОСПЕХУ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Аляксандр Лукашэнка звярнуў увагу, што ў адносінах дзвюх краін няма асаблівых праблем. «Калі ёсць нейкія недапрацоўкі, то да нашых візітаў абавязкова адказныя асобы падцягваюць нявырашаныя пытанні», — адзначыў ён.

Туркменістан займае 4-е месца ў знешнім гандлі Беларусі з краінамі СНД пасля Расіі, Украіны і Казахстана. «Усё, што мы напрацавалі, было створана намі за апошнія пяць гадоў. Я вам вельмі ўдзячны за гэта, удзячны за спагадлівасць, за выніковасць», — сказаў Прэзідэнт Беларусі, звяртаючыся да свайго туркменскага калегі.

Гурбангулы Бердымухамедаў лічыць, што ў Беларусі і Туркменістана ёсць добрыя перспектывы супрацоўніцтва, у прыватнасці, у машынабудаванні, металургіі, хімічнай індустрыі, харчовай прамысловасці, сельскай гаспадарцы. Ён падзякаваў беларускаму боку за падтрымку, што аказваецца Туркменістану на міжнароднай арэне, а таксама за супрацоўніцтва ў сферы адукацыі. «У нашай моладзі ёсць жаданне навукаўца ў вас. Калі вы дасце магчымасць павялічыць квоты, мы будзем удзячны», — сказаў Прэзідэнт Туркменістана. Ён таксама звярнуў увагу на важнасць развіцця супрацоўніцтва ў навуковай сферы, галіне культуры і спорту.

Сёння ў спартыўным комплексе «Чыжоўка-Арэна» адкрываецца беларуска-туркменская выстава-кірмаш. У ёй прымуць удзел падведмасныя арганізацыі Міністэрства прамысловасці, канцэрнаў «Беллепрам», «Белдзяржхарчпрам», дзяржаўнага вытворча-гандлёвага аб'яднання «Белмастацпрамыслы». Туркменская частка экспазіцыі будзе прадстаўлена нехарчовымі таварамі (тэкстыль, прамтавары) і прадуктамі харчавання (таматы, сыр, брынза і інш.). Чакаецца, што выстава наведзе дэлегацыю на чале з Прэзідэнтам Туркменістана Гурбангулы Бердымухамедавым, а таксама высокае беларускае кіраўніцтва.

Паводле БЕЛТА.

Бюджэт не панясе страт 3-за падатковага манеўру

Усе экспертныя пошліны на нафтапрадукты, вырабленыя ў нашай краіне і экспартаваныя за межы Мыйтнага саюза, застануцца ў наступным годзе ў беларускім бюджэце.

Напярэдадні адпаведны дагавор завізіравалі ў Сочы Уладзімір Сямашка, першы намеснік прэм'ер-міністра Беларусі, і Аркадзь Дварковіч, расійскі віцэ-прэм'ер.

Як паведамылася, Беларусь і Расія 7 кастрычніка дасягнулі дамоўленасці аб парадку залічэння мытных пошлін на нафтапрадукты, вырабленыя ў Беларусі. Дамоўленасці ўлічваюць раней дасягнутыя пагадненні і разліковыя страты бюджэту Беларусі ад падатковага манеўру ў нафтавай галіне Расіі.

Раней беларускі і расійскі бакі дамовіліся, што ў 2015 годзе ў бюджэце Беларусі застанеца прыкладна \$1,5 млрд экспертных пошлін.

Падатковы манеўр у нафтавай галіне Расіі прадугледжвае рост з наступнага года падатку на здабычу карысных выкапняў, а таксама пошлін на цёмныя нафтапрадукты з адначасовым зніжэннем пошлін на нафту і светлыя нафтапрадукты. У сувязі з гэтым страты беларускай нафтапрапрацоўкі маглі перавысіць адзін мільярд долараў.

Надзея ЮШКЕВІЧ.

Георгій КАНДРАЦЬЕЎ:

«РОДНЫЯ СЦЕННЫ НАМ ДАПАМОГУЦЬ...»

Першы адборачны матч беларускай зборнай на Еўра-2016 супраць каманды Люксембурга (зборныя згулялі ўнічыю 1:1 — Аўт.) пакінуў шмат пытанняў. Ужо сёння беларускія футбалісты выйдуча на поле «Барысаў-Арэны», каб памагача за тры ачкі. У саперніках — зборная Украіны. Чаго чакаць ад гэтай сустрэчы, журналістам распавёў галоўны трэнер нацыянальнай футбольнай зборнай Георгій КАНДРАЦЬЕЎ, асіціраваў якому капітан каманды Цімафей КАЛАЧОЎ.

Георгій Кандрацьеў: Мы разумеем, што ў папярэднім матчы страцілі два важныя ачкі, так што ў астатніх паядынках паспрабуем навярстаць упушчанае.

— Што можаце сказаць пра зборную Украіны?

Г.К.: Зборная Украіны — адзін з фаварытаў нашай групы. Гэта збалансаваная ва ўсіх лініях каманда, у якой шмат індывідуальнасцяў. Тым не менш я не лічу, што канкрэтна ў гэтым матчы Украіна — фаварыт. На паперы гэта так: бо і па рэйтынг, і па клубах, якія прадстаўляюць футбалісты, — сапернік мацнейшы. Але мы гуляем дома, і

родныя сцены павінны нам дапамагчы. Да таго ж мы добра падрыхтаваліся да сустрэчы, праглядзелі ў запісе матчы ўкраінскай каманды супраць Францыі, Славакіі, Малдавіі. Але валодаць інфармацыяй — не значыць якасна скарыстацца ёй на полі.

Цімафей Калачоў: Дадам, што ўкраінская зборная фізічна вельмі моцная. У іх ёсць два класныя паўабаронцы, якія могуць стварыць нам шмат праблем. Але мы будзем за імі пільна сачыць (усміхаецца).

— Юрый Жаўноў выкліканы ў зборную на пазіцыю першага варацара?

Г.К.: Несумненна. Калі Юра будзе добра сябе адчуваць, ён абавязкова стане ў вароты.

— Як адчуваецца сябе навабранцы зборнай — Сяргей Матвейчык, Мікалай Януш?

Г.К.: Хлопцы ў выдатных фізічных кандыцыях і добрым псіхалагічным стане. Упэўнены, што яны дапамогуць зборнай.

— Не разглядалі магчымасць запрасіць у каманду Аляксандра Карніцкага, Яўгена Яблонскага, іншых маладых футбалістаў?

Г.К.: Пакуль не. Гаворка ж ідзе не пра таварыскі паядынак. Вядома, я рады, што гэтыя гульцы прагрэсуюць. Так, яны добра працявілі сябе ў матчы

з «Атлетыка», але адзін-два ўдалыя матчы — гэта не паказчык.

— Чаму вырашылі адмовіцца ад паслуг Аляксандра Глеба?

Г.К.: Скажу так: калі галоўны трэнер нацыянальнай зборнай адмаўляецца ад такога гульца, як Глеб, значыць на гэта ёсць прычыны. Але якія — казаць не буду.

— У якім стане зараз знаходзіцца Рэнан Брэсан?

Г.К.: Рэнан вельмі задаволены тым, што перабраўся ў партугальскі чэмпіянат. Родная мова, блізкая атмасфера — усё гэта ідзе яму на карысць. Але будзем шчырымі: Брэсан пакуль не вярнуўся да свайго былой формы, калі ён гуляў у складзе БАТЭ. Тым не менш, які і раней, спадзяёмся на яго дапамогу.

— Георгій Пятровіч, тры гады таму пад вашым кіраўніцтвам маладзёжная зборная Беларусі заваявала бронзавыя медалі чэмпіянату Еўропы. Чаму мала хто з тых футбалістаў сёння гуляе на высокім узроўні?

— На жаль, шмат гульцоў мы губляем пры пераходзе з маладзёжнага футбола ў дарослы. Беларусы не запрашаюць у топ-клубы — у гэтым уся праблема. У лепшым выпадку нашы хлопцы адпраўляюцца ў расійскі чэмпіянат, і то не ў самыя прэстыжныя

буд», увод яго ў эксплуатацыю быў заплававаны на верасень сёлетняга года. Аднак праектна-каштарысная дакументацыя цяпер на экспертызе, а кацёл — на адказным захоўванні ў заводу-вытворцы ў Гомелі. Пры гэтым у кацельні в. Алекшыцы для ацяплення і гарачага водазабеспячэння будзе выкарыстоўвацца кацёл, што працуе на газе. З мясцовым палівам не атрымалася.

Барыс ПРАКОПЧЫК

■ Парламенцкі дзённік

«СПАЙСЫ» ТРАПЯЦЬ ПАД ЗАБОРОНУ

Новы антынаркатычны законапраект рыхтуюць у Палаце прадстаўнікоў

Ужо каторы месяц так званыя «спайсы» і «маркі» не знікаюць з поля зроку сродкаў масавай інфармацыі. Не знікаюць, бо рэгулярна новыя трагічныя наступствы ўжывання гэтых сінтэтычных наркотыкаў даюць аб сабе знаць. Парламентарыі імкнуцца прыняць заканадаўчыя меры для прадукцыйнага гэтага праблемы. Пра тое, якім чынам яны збіраюцца гэта зрабіць, расказаў Васіль АЛЯКСЕЕНКА, член Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў па нацыянальнай бяспецы. Менавіта ён кіруе рабочай групай па падрыхтоўцы законапраекта «Аб унясенні змен і дапаўненняў у некаторыя законы Рэспублікі Беларусь па пытаннях абарачэння наркатычных сродкаў, псіхатропных рэчываў, іх прадкурораў і аналагаў».

— Першая навацыя — увядзенне паядына «базавай структуры», — распавёў Васіль Аляксееў. — Маецца на ўвазе структура хімічнага рэчыва, у выніку мадыфікацыі якой утвараецца некалькі новых формул наркатычных і псіхатропных сродкаў. Усе наркатычныя і псіхатропныя рэчывы маюць свае формулы, і амаль 95% з іх трапляе ў нас пад забарону. Гэта робіцца адразу, як стане вядомай формула наркотыку, якога, дарэчы, яшчэ можа нават і не быць на тэрыторыі нашай краіны. Таму тыя ж «спайсы» — сінтэтычныя камбіноіды — таксама трапяць пад забарону.

Сёння гэтая разнавіднасць сінтэтычных наркотыкаў у нас хоць і не дазволена, але і не забаронена на заканадаўчым узроўні. Заканатворца ўпэўнены, што азначэнне

«базавай структуры» дазволіць закрыць гэты прабел і дасць магчымасць аператыўна прызнаваць адпаведныя рэчывы наркатычнымі і псіхатропнымі. Па словах Васіля Аляксееўкі, на гэта спатрэбіцца максімум двое сутак.

— Дзяржаўны камітэт судовых экспертаў дае інфармацыю пра новыя формулы наркотыкаў або «псіхатропаў» Міністэрству аховы здароўя, якое на працягу дня рыхтуе пастанову і адпраўляе яе ў Нацыянальны цэнтр прававой інфармацыі. З нуля гадзін наступных сутак абарачэнне гэтага рэчыва будзе пад забаронай.

Яшчэ адна навацыя — у артыкул 17 Кода адміністрацыйных правапарушэнняў уводзіцца дадатковая адказнасць.

— Пакуль ён прадугледжвае аднолькавую адказнасць за ўжыванне як спіртных напояў, так і наркатычных і псіхатропных рэчываў, — паведаміў дэпутат. — Распрацоўшчыкі законапраекта прапануюць размежаваць адказнасць. Першыя тры часткі артыкула, якія ўстанаўліваюць адказнасць за ўжыванне спіртных напояў на працы і ў грамадскіх месцах, засталіся нязменнымі. Але дадаткова мы ўводзім яшчэ чатыры часткі.

Так, згодна з імі, з'яўленне ў грамадскім месцы ў стане, выкліканым ужываннем наркатычных сродкаў або псіхатропных рэчываў без прызначэння ўрача, пагражае штрафам ад 5 да 10 базавых велічынь. Знаходжанне на працоўным месцы ў рабочы час у стане наркатычнага або таксікаманічнага ап'янення пацягне за сабой штраф ад 8 да 12 базавых велічынь. Ужыванне наркатычных або псіхатропных сродкаў у грамадскім месцы без прызна-

чэння ўрача будзе карацца штрафам ад 10 да 15 базавых велічынь. Усе гэтыя дзеянні, паўтораныя на працягу года пасля накладання адміністрацыйнага пакарання, стануць прычынай штрафу ў памеры ад 15 да 20 базавых велічынь або адміністрацыйнага арышту.

— Гэтыя новаўвядзенні будуць выконваць функцыю прафілактыкі, калі сам чалавек не да канца разумее наступствы ўжывання наркотыкаў, — упэўнены Васіль Аляксееўкі.

Закон прадугледжвае і меры па барацьбе з наркалабараторыямі і тымі, хто задзейнічаны ў іх. Летась было ліквідавана 13 месцаў, дзе вырабляліся такія рэчывы, па стане на першае верасня гэтага года — столькі ж. Па інфармацыі парламентарыя, дзейнае заканадаўства прадугледжвае частую або перапрацоўкай наркатычных сродкаў і псіхатропных рэчываў з выкарыстаннем лабараторнага посуду або лабараторнага абсталявання, прызначана для хімічнага сінтэзу, зняволеннем ад 10 да 15 гадоў з магчымай канфіскацыяй маёмасці. Не думаю, што суды будуць абмяжоўвацца мінімумам, бо людзі, якія ўжываюць потым наркатычныя або псіхатропныя рэчывы, падвяргаюцца рэальнай пагрозе стаць калекамі або ўвогуле страціць жыццё.

Надзея ЮШКЕВІЧ

■ На кантролі

ГРОШЫ ЗАТРАЧАНЫ, А ЭФЕКТУ НЯМА

Пераход на мясцовыя віды паліва падмацоўваецца значнай бюджэтай падтрымкай, але не заўсёды прыносіць эканамічны эффект. Такія факты выяўлены Камітэтам дзяржаўнага кантролю Гродзенскай вобласці.

Згодна з праграмай энергазберажэння на 2012 год, Зэльвенскае РУП ЖКГ выканала мерапрыемства па ўстаноўцы катла на мясцовых ві-

дах паліва магутнасцю 4 МВт у кацельні «Цэнтральная» ў райцэнтры. Гэта каштавала бюджэту 11,6 мільярда рублёў. Але эканамічнай выгады не відаць, бо з мая мінулага года кацёл эксплуатаецца з частымі спыненнямі з-за няспраўнасцяў. У сувязі з чым ужо неабгрунтавана выкарыстанне прыроднага газу на 1,4 мільярда рублёў.

Замяніць газ мясцовым палівам летась планавалася і ў вёсцы Алекшыцы Бераставіц-

кага раёна. На распрацоўку праектна-каштарыснай дакументацыі і закупку катла было затрачана з бюджэту 3,2 мільярда рублёў. Пасля чаго раптам аказалася, што праект не праходзіць экспертызу па прычыне эканамічнай неэфектыўнасці выкарыстання гэтай мадэлі і магутнасці катла.

Паводле справаздачы УЖКГ Гродзенскага аблвыканкама, гэты кацёл пераразмеркаваны і перададзены для ўстаноўкі на прадпрыемстве «Гродназелан-

буд», увод яго ў эксплуатацыю быў заплававаны на верасень сёлетняга года. Аднак праектна-каштарысная дакументацыя цяпер на экспертызе, а кацёл — на адказным захоўванні ў заводу-вытворцы ў Гомелі. Пры гэтым у кацельні в. Алекшыцы для ацяплення і гарачага водазабеспячэння будзе выкарыстоўвацца кацёл, што працуе на газе. З мясцовым палівам не атрымалася.

Барыс ПРАКОПЧЫК

■ Футбол: напярэдадні падзеі

Фота Надзеі БУЖАК.

Дарына ЗАПОЛЬСКАЯ

■ Арэнднае жыллё

ЗДЫМНАЯ КВАТЭРА:
КАМУ, ЯК І НА ЯКІ ТЭРМІН?

Праграма па стварэнні арэнднага жылля ў нашай краіне трапіла ў ранг дзяржаўнай палітыкі яшчэ летась. А сёлета з першых дзён красавіка пачаў дзейнічаць Указ кіраўніка дзяржавы № 565 «Аб некаторых пытаннях прававога рэгулявання жыллёвых адносін», накіраваны на развіццё фонду жылых памяшканняў камерцыйнага выкарыстання дзяржаўнага жыллёвага фонду (арэнднага жылля). На актуальныя пытанні, якія звязаны з гэтым дакументам, адказала начальнік аддзела юрыдычнай працы і кадраў Міністэрства жыллёва-камунальнай гаспадаркі Беларусі Наталля КУХАРЧЫК.

ПЕРШАЧАРГАВІКАМ —
40% ФОНДУ

Указам вызначаны катэгорыі грамадзян, якія маюць першачарговае права на прадастаўленне жылых памяшканняў камерцыйнага выкарыстання на перыяд працоўных (службовых) адносін. Сёння да іх адносяцца людзі, якія не маюць жылых памяшканняў ва ўласнасці (долі ў праве ўласнасці на жыллыя памяшканні) і (або) у валоданні і карыстанні ў населеным пункце па месцы працы (службы). У пералік першачаргіваючых трапіла пяць катэгорыі ільготнікаў:

- 1) Суддзі, пракурорскія работнікі, а таксама дзяржаўныя служачыя згодна з пералікам пасадак, якія даюць права на атрыманне жылых памяшканняў камерцыйнага выкарыстання;
- 2) Маладыя рабочыя (служачыя) і спецыялісты, якія атрымалі адукацыю за кошт сродкаў рэспубліканскага і (або) мясцовых бюджэтаў;
- 3) Ваеннаслужачыя;
- 4) Работнікі, прызначаныя на пасаду ў выпадку іх пераезду з іншага населенага пункта пры ўмове, што з ліку работнікаў у гэтым населеным пункце для заняцця вакансіі няма раўнацэннай замены;
- 5) Навукоўцы, прафесарска-выкладчыцкі склад устаноў вышэйшай адукацыі, работнікі арганізацый культуры.

У мэтах эфектыўнага засялення фонду жылых памяшканняў камерцыйнага выкарыстання з захаваннем інтарэсаў грамадзян, якія стаяць на ўліку маючых патрэбу ў паляпшэнні жыллёвых умоў, устаноўлена абмежаванне ў долі жылых памяшканняў, прызначаных для першачарговага прадастаўлення на перыяд працоўных (службовых) адносін, — не больш за 30% ад агульнай колькасці незаселеных жылых памяшканняў камерцыйнага выкарыстання камунальнага жыллёвага фонду. Акрамя таго, 10% ад агульнай колькасці такога арэнднага жылля прызначаецца для вайскоўцаў.

БОЛЬШ ЗА ПАЛОВУ —
ЖЫЛЛЁВЫМ ЧАРГАВІКАМ
І ІНШЫМ

Прыкладна 60% жылых памяшканняў камерцыйнага выкарыстання альбо незапрабаваныя жыллыя памяшканні з ліку прызначаных для першачарговага прадастаўлення размяркоўваюцца ў агульным парадку — грамадзянам, якія стаяць на ўліку маючых патрэбу ў паляпшэнні жыллёвых умоў, зыходзячы з даты пастановаў на такі ўлік. Пры адсутнасці грамадзян, якія стаяць на ўліку, жыллыя памяшканні арэнднага фонду размяркоўваюцца сярод тых, хто не мае патрэбу ў паляпшэнні жыллёвых умоў, па даце падачы заявы аб прадастаўленні жыллага памяшкання.

Аналагічнае размеркаванне жылых памяшканняў камерцыйнага выкарыстання замацавана ў частцы рэспубліканскага жыллёвага фонду. Такім чынам, арганізацыя мае права самастойна прадугледжваць у лакальных нарматыўных прававых актах катэгорыі грамадзян з ліку работнікаў гэтых арганізацый, якія маюць першачарговае права прадастаўлення жылых памяшканняў камерцыйнага выкарыстання (у межах 40% ад агульнай колькасці арэнднага жылля).

ЗАМЕСТ ЧАРГІ
ПЭЎНЫ ПАРАДАК

Заявы аб прадастаўленні здымных кватэр прымаюцца на падставе інфармацыі аб наяўнасці такіх жылых памяшканняў, якая размешчана на афіцыйных сайтах мясцовых выканкамаў па месцы знаходжання падобнага жылля. Дакументам прапісана, што ў такіх аб'явах павінны змяшчацца звесткі аб месцы знаходжання «арэндных» кватэр; колькасць і якасным складзе гэтых жылых памяшканняў; іх характарыстыцы; узроўні добраўпарадкавання памяшканняў; памеры платы за карыстанне і інфармацыя аб тэрміне звароту на прадастаўленне гэтых жылых памяшканняў.

Улічваючы, што на атрыманне такой арэнды чарга не фарміруецца, заявы ад грамадзян, якія прэтэндуюць на жыллыя памяшканні камерцыйнага выкарыстання, прымаюцца не раней, чым з дня размяшчэння названай інфармацыі.

ТАРЫФЫ І КАЭФІЦІЕНТЫ

Указам таксама ўрэгуляваны парадак вызначэння платы за карыстанне жыллымі памяшканнямі камерцыйнага выкарыстання. Пры гэтым памер платы за такое жыллё залежыць ад падстаў карыстання гэтымі памяшканнямі.

Нагадаю, што цэннік за карыстанне гэтым жыллём складае 0,2 базавай велічыні за квадратны метр кватэры з прымяненнем каэфіцыентаў, вызначаных аблвыканкамамі і Мінскім гарвыканкамам у залежнасці ад ступені добраўпарадкавання і месцазнаходжання жылых памяшканняў.

Пры гэтым у дачыненні да жылых памяшканняў, уключаных у адпаведнасці з палажэннямі ўказа ў склад жылых памяшканняў камерцыйнага выкарыстання з ліку службовых, спецыяльных службовых і асобных відаў спецыяльных жылых памяшканняў (да 1 красавіка 2014 года), а таксама жылых памяшканняў дзяржаўнага жыллёвага фонду для здачы грамадзянам па дагаворах найму жыллага памяшкання дзяржаўнага жыллёвага фонду (да 1 ліпеня 2016 года), памер платы за такое жыллё вызначаецца з улікам паніжальных каэфіцыентаў. Такія

каэфіцыенты ўстаноўлены па рэспубліцы ў памеры 0,1, для Мінска — 0,2.

ТЭРМІНЫ АРЭНДЫ
І ПАДСТАВЫ
ДЛЯ ВЫСЯЛЕННЯ

Для першачаргіваючых дагавор найму заключаецца на перыяд працоўных (службовых) адносін, а ў выпадку прадастаўлення ў агульным парадку грамадзянам, якія стаяць на ўліку маючых патрэбу ў паляпшэнні жыллёвых умоў або якія не стаяць на такім ўліку, — на тэрмін да 5 гадоў.

Дакументам вызначаны канкрэтныя крытэрыі, на падставе якіх арандатара «папросяць» пакінуць здымае жыллё.

Гэта можа быць заканчэнне тэрміну дзеяння дагавора найму, акрамя выпадкаў, калі гэты дагавор падлягае падаўжэнню на новы тэрмін. Разам з тым, дагавор, заключаны на пяць гадоў, пасля заканчэння тэрміну яго дзеяння павінен быць прадоўжаны на новы тэрмін пры ўмове, што наймальнік па гэтым дагаворы належным чынам выконваў свае абавязкі (абавязкі вызначаны тыповым дагаворам найму жыллага памяшкання камерцыйнага выкарыстання дзяржаўнага жыллёвага фонду). Другой падставай для высялення стане запазычанасць без уважлівых прычын па аглаце за карыстанне жыллым памяшканнем камерцыйнага выкарыстання і (або) жыллёва-камунальнай паслугі ў памеры 2-месячнай платы за карыстанне арэндным жыллём і (або) жыллёва-камунальнай паслугі.

Для першачаргіваючых такой падставой будзе спыненне працоўных (службовых) адносін з арганізацыяй у тым выпадку, калі жылое памяшканне прадастаўлена ў сувязі з характарам працоўных адносін. У выпадку скасавання працоўных (службовых) адносін прадугледжваецца безумоўнае вызваленне жылых памяшканняў камерцыйнага выкарыстання. У гэтай сувязі грамадзяне, якія працягваюць у жылых памяшканнях камерцыйнага выкарыстання на перыяд працоўных (службовых) адносін, захоўваюць права заставацца на ўліку маючых патрэбу ў паляпшэнні жыллёвых умоў.

Пры належным выкананні ўмоў дагавора найму жыллага памяшкання камерцыйнага выкарыстання наймальнік можа карыстацца гэтым жыллём практычна бестэрмінова, паколькі дагавор падлягае прадаўжэнню на новы тэрмін. Акрамя таго, у дачыненні да гэтага віду жылых памяшканняў распаўсюджваюцца палажэнні Жыллёвага кодэкса Беларусі, якія тычацца пераафармлення, змены дагавора найму жыллага памяшкання.

СРОДКІ АД АРЭНДЫ —
ДЛЯ ДАЛЕЙШАГА
БУДАЎНІЦТВА

Наталля Кухарчык паведаміла, што па стане на пачатак чэрвеня сёлета ў краіне налічвалася 26 тысяч 532 жыллыя памяшканні камерцыйнага выкарыстання. Сёння гэта 1835 кватэр новага пабудаванага жылля, 2635 кватэр — вызвалены другасны жылфонд, 22 тысячы 62 кватэры — ужо заселеныя жыллыя памяшканні, уключаныя ў разрад жылых памяшканняў камерцыйнага выкарыстання.

Спецыялісты Жылкамгаса адзначаюць, што сродкі, атрыманыя ад здачы арэнднага жылля, будуць накіроўвацца на будаўніцтва, рэканструкцыю жылых дамоў пад жыллыя памяшканні камерцыйнага выкарыстання. Таму лічыцца, што дзяржаўны жыллёвы фонд для здачы па дагаворах найму жылых памяшканняў камерцыйнага выкарыстання будзе пастаянна павялічвацца. Эксперты Міністэрства ўпэўнены, што развіццё такога фонду акажа дапамогу грамадзянам, якія стаяць на ўліку маючых патрэбу ў паляпшэнні жыллёвых умоў дзесяцігоддзямі, у тым, каб без вялікіх праблем здымаць у дзяржавы жыллё ў пры гэтым ажыццяўляць меры па паляпшэнні сваіх жыллёвых умоў.

Сяргей КУРКАЧ

Што нясе нам
паштальён?(Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар.)«МАЁЙ ЛЮБІМАЙ
МАТУЛІ»

Працоўны дзень у паштальёна звычайна распачынаецца а 7 гадзіне раніцы. Яшчэ раней паштовая машына прывозіць у аддзяленне мяхі з карэспандэнцыяй. І калі паштальёны сядваюць за свой стол, аператар сувязі па дастаўцы ўжо падрыхтаваў для іх свежыя нумары выданняў, канверты, якія застаецца толькі размеркаваць па сваіх адрасах. Гэтым і займаюцца ў 136-м аддзяленні 5 паштальёнаў. Пакуль Аксана Паўловіч разам з калегамі акуратна перабіраюць каляровыя газеты, вока трапляе на прыгожыя, вясёлыя паштоўкі сярод канвертаў з дзелавой перапіскай. У аддзяленні прыгаварваюць, як людзі час ад часу забываюцца пісаць імёны, прозвішчы, прызнаюцца на вонкавым баку папяровых прамаву-

— А вам не здаецца, што ваша праца руцінная? — пытаюся.

— Не. Кожны дзень я разошчу новыя выданні, размаўляю з маладымі мамамі, раю, на што лепей падпісацца. Старым таксама хочацца камусьці расказаць пра набалелае. Праца не прыелася, а наадварот. З часам усё больш люблю сваю дзейнасць. Я бачу, як многія людзі чакаюць нас, пытаюцца: «А ці прыйшлі да мяне паштоўкі?». Пенсіянеры часам просяць, каб дапамаглі ім за кватэру заплаціць, грошы на тэлефон пакласці. Мы ніколі ім не адмаўляем. Сёння многія збольшага і кантактуюць праз інтэрнэт, але наша праца сваёй значнасці таксама не страціла.

Цікава, што за раз паштальён бярэ з сабой для распакладкі да 7 кілаграмаў карэспандэнцыі. Акрамя звычайных лістоў, газет, прыносяць жыхарам заказнымі лістамі так званыя «пісьмы шчасця» — штрафы кіроўцам за пе-

Фота Наталі БУЖАН.

гольнікаў у каханні, маюць сэрцайкі, а аднойчы, напэўна, дзіця па наіўнасці ў радку «Каму» так і напісала: «Маёй любімай матулі». На жаль, адрас адсутнічаў, а таму і паведамленне так і не трапіла ў рукі адрасата.

Дарэчы, па выданнях, якія выпісваюцца, тут можна лёгка скласці партрэт мясцовага жыхара. На вуліцах, што кожны дзень абыходзяць паштальёны 136-га аддзялення, попытам карыстаюцца грамадска-палітычныя выданні, часопісы, прысвечаныя тэме здароўя. Цікава, што на суседнім аддзяленні карціна адрозная. Тамтэйшыя шматпавярховікі пераважна насяляюць маладыя сем'і, а таму і выданні выпісваюцца зусім іншыя.

«ЖОНКА, ТЫ МЯНЕ
РАЗОРЫШ!»

Гадзіннік яшчэ не перасягнуў 9 гадзін, а мы разам з найш паштальёнкай ужо выйшлі з аддзялення і рухамся да патрэбных ёй адрасоў. Спідарыня Аксана прызнаецца, што аб такой працы ніколі не марыла, аднак на выбар 5 гадоў таму паўплываў дэкрэт, пасля якога яна і вырашыла павесіць на плячо паштовую сумку.

— А мне вельмі зручна, — прызнаецца жанчына, якая разам з мужам выхоўвае 4 дзяцей. — Перад працай адводжу дзіця ў садок, пасля 16 гадзін яго забіраю, паспяваю прысвяціць час дзецям. Ды і жыў я недалёка ад майго паштовага аддзялення.

равышэнне хуткасці, няправільную паркоўку.

— Усе на іх рэагуюць парознаму. Некаторыя ўсміхаюцца, чакаюць, а адзін таварыш на мяне пастаянна крыўдзіцца. Нібы гэта я яму штрафы выпісваю. Есць нават пастаянныя «кліенты». Аднаму мужчыне прыходзіць штраф на яго жонку. Дык ён аднойчы так і сказаў: «Божухна, ды яна мяне разорыць!».

Прыходзіцца працаваць Аксане Паўловіч і ў перадсвяточныя дні. Чаго варты Новы год, калі 31 снежня трэба і пошту разнесці, і святочны стол падрыхтаваць!

— У гэты дзень мы разносім дзеям падарункі ад Дзёда Мароза, — узгадвае Аксана, апускаючы газеты ў шэрыя скрыні аднаго са шматпавярховікаў. — Дзеці ад шчасця ў далоні пляскаюць! А за свой стол я не хвалюся. Нешта загадзя паспяваю сама прыгатаваць, а ў астатнім мне дапамагае мая вялікая сям'я. Малодшы сын на кухні на ўсе рукі майстар.

Мы выходзім з пад'езда, сустракаем мясцовую прыбіральшчыцу, якая просіць, каб мы яна напісалі пра паштальёна, бо «яна і чалавек, і спецыяліст» добры. На ганку гэтага дома мы і развітаемся з суразмоўцай, якой за дзень трэба «абысці», пры наяўнасці пошты, 3 тысячы кватэр! Праца і сапраўды нялёгка, але прыемная, калі ставішся да яе з любоўю, — як гэта робіць наша геранія.

Тарас ШЧЫРЫ.

■ Псіхалогія спажываўца

УПАКУЕШ МЕНШ — ПРАДАСІ БОЛЬШ

ЯКІЯ МАРКЕТЫНГОВЫЯ «ХІТРЫКІ» ВЫКАРЫСТОЎВАЮЦЬ ВЫТВОРЦЫ ПРЫ СТВАРЭННІ ТАВАРУ

Калі ходзіш па крамах, то вельмі часта бачыш на абгортках надпісы кштальту «на 20% больш за тыя ж грошы». Часцей за ўсё гэта можна ўбачыць на шакаладных батончыках. Аднак, калі глядзець на сапраўдную вагу, бывае, у «рэкламнай» абгортцы грамаў менш, чым слоў. Таксама вельмі цікава і тое, што скарачаюцца аб'ёмы прадуктаў ва ўпакоўцы. Гэта відаць на прыкладзе круп і малака. На паліцах сёння можна знайсці крупы ва ўпакоўцы вагой 700–900 грамаў замест кілаграмовых, як раней. Таксама малако ў пластыкавых бутэльках замест аднаго літра пачалі наліваць толькі па 930 ці 950 мл. Што ж здарылася з прадуктамі ў крамах? Каб аб гэтым даведацца, карэспандэнт «Звязды» вывучыў пытанні больш дэтальна.

Шакалад VIP-класа

Аднойчы ў інтэрнэце патрапіў на артыкул, у якім расказваюць, як некаторыя прадпрыемствы зарабляюць на ўпакоўцы. Там былі прадстаўлены на першы погляд нядробасумленныя кампаніі, якія мянялі знешні выгляд упаковок сваіх прадуктаў, каб упакаваць менш і прадаць па той жа цане. З'явілася пытанне: а ці магчыма такое для беларускіх тавараў?

«Проста так цану на прадукт немагчыма паставіць. Гэта ўсё вылічваецца ў планавана-эканамічным аддзеле. А далей працуе аддзел маркетынгу. Яны ствараюць такія маркетынговыя ходы, каб рэклама ўмела падавала пакупніку тое, што ён жадае пачуць і пабачыць. Пры гэтым пакупнік не падманваецца. Вагу без зніжэння цаны паменшыць нельга, і яна заўсёды павінна адпавядаць таму, што напісана на ўпакоўцы. Калі гэтага не будзе, то прадпрыемства аштрафуюць. Але гульня з нацэнкай у гандлёвых сетках магчыма. Пры розліку цаны таксама мае значэнне дыяпазон людзей, якія здольныя купіць прадукт. Вось напрыклад, калі гаворка ідзе аб шакаладзе, то сярэдні клас шакаладу — да 15 ты-

сяч рублёў. VIP-клас — ад 35 тысяч на рынку. Яго не кожны можа сабе дазволіць», — тлумачыць **Вольга ТРАФІМАВА, спецыяліст аддзела рэкламы і маркетынгу СААТ «Камунарка».**

Ствараючы ўпакоўку, сапраўды магчыма павысіць узровень продажаў. Але ў гэтым няма ніякага падману. Вагу прадукту не змяншаюць ва ўрон цане, а ўлічваюць псіхалагічныя асаблівасці пакупніка.

«Упакоўка не эканоміць прадукт, для таго каб павялічыць прыбытак прадпрыемства. Напрыклад, цяпер «Камунарка» робіць лінію шакаладу, дзе выкарыстоўваецца ўпакоўка стаграмовай пліткі, для 90 грамаў. Але гэта звязана са зменай саставу. У новы шакалад плануецца дабавіць арэхаў. Яны займаюць большы аб'ём. Таму выкарыстоўваць упакоўку на 90 грамаў не атрымаецца. Аднак будзе пазначана, што шакалад важыць менавіта 90 грамаў. І каштаваць ён будзе роўна на гэты аб'ём», — сцвярджае Вольга Трафімава.

Чаму малака ў бутэльцы становіцца менш?

Каб даведацца аб тым, чаму ж змяншаюцца аб'ёмы малака ў бутэльках, прыйшлося ўзяць на сябе ролю занепакоенага пакупніка. Дазваніўшыся да спецыяліста па працы з прэтэнзіямі Мінскага гармалзавода № 2, даведаўся, што аб'ёмы малака

ў ПЭТ-бутэльках зніжаюцца таму, што для вытворчасці завода гэта больш зручна. Зараз завод купляе ПЭТ-бутэлькі аб'ёмам 950 мл. Ніякіх яўных маркетынговых хадоў выявіць не атрымалася.

Прадукт павінны заўважаць

А як жа робяць упакоўку, каб яна прыцягвала да сябе больш пакупнікоў?

«Пры распрацоўцы ўпакоўкі важна ў першую чаргу ўлічваць прамысловыя патрэбы. Гэта не проста дызайн, які лёгка ўзяць і намаляваць, а прамысловы — ён павінен адпавядаць прамысловым патрэбам. Разгледзім гэта на прыкладзе пліткі шакаладу. Вельмі часта на прылаўку абгортку відаць не вельмі добра, таму што яе закрываюць іншыя прадукты. А пэўную інфармацыю на абгортцы трэба рабіць максімальна заўважнай для пакупніка. Трэба разлічваць, дзе на абгортцы «спяпяны зоны», размясціць лагатып там, дзе ён дае інфармацыю пакупніку найлепш. Для гэтага ёсць пэў-

ныя стандарты. За іх парушэнне могуць быць штрафы. Напрыклад, за тое, што памер шрыфту занадта маленькі або параметры «маса нета» ці штрых-код не адпавядаюць інструкцыі, за нанясенне недазволенай маркіроўкай знакаў ці ж калі іх тэрмін нанясення мінуў», — падзялілася Вольга Трафімава.

Вагу прадукту не змяншаюць у шкоду цане, а ўлічваюць псіхалагічныя асаблівасці пакупніка.

Але перад тым як зрабіць упакоўку, неабходна спачатку разлічыць вагу шакаладу, для чаго праводзяць спецыяльнае маркетынгавае даследаванне. Пры гэтым арыентуюцца ў асноўным на знешнія рынкі таму, што больш прыбытку заўсёды на экспарце.

«Далей у вытворчым або тэхналагічным аддзеле ставіцца задача па выпуску шакаладу. Вага і форма вызначаецца патрэбамі рынку і магчымаасцю канкурыраваць з іншымі вытворцамі. Далей ацэньваюцца састаў і магчымаасці абсталявання, ці атрымаецца гэта зрабіць. Калі ўсё ўзгоднена і распрацаваны дызайн, прадпрыемства праводзіць тэндэр на ўпакоўку. Мы шукаем, у каго можна купіць абгортку з неабходнага матэрыялу. Пасля чаго робіцца першая прадукцыя на пробу. Калі ўсё пацвярджаецца, то шакалад ідзе ў масавую вытворчасць», — расказала Вольга Трафімава.

Цікава і тое, што на «Камунарцы» пры стварэнні ўпакоўкі выкарыстоўваюць прадукцыю як беларускіх, так і замежных кампаній. Не ўсе здольныя рабіць пэўную ўпакоўку, якая патрабуецца. Адны лепш робяць плёнку, іншыя могуць зрабіць больш якасна сам друк. Таксама прадпрыемства сутыкалася з праблемай «халоднага клею». У Беларусі такую ўпакоўку не

робяць. Для гэтага трэба звяртацца да вытворцаў з блізкага замежжа.

Як назавеш — так і паплыве

Назваць шакалад таксама складана. Гэта можа заняць год. Спачатку вырашаюць на ўзроўні прадпрыемства. Потым правяраюць патэнтную адпаведнасць: нельга, каб назва паўтарала ўжо існуючыя варыянты. Прычым як на тэрыторыі Беларусі, так і ў Расіі. Большую частку назваў немагчыма выкарыстоўваць на расійскай тэрыторыі, таму, што суседняя краіна вельмі абараняе сваю вытворчасць. Тыя назвы, што праходзяць, рэгіструюцца на працягу года.

Топ 10 прадуктаў, якія маюць тэндэнцыю да зніжэння аб'ёму ўпакоўкі:

1. Малако.	6. Цукар.
2. Кефір.	7. Кетчуп.
3. Крупы.	8. Шакалад.
4. Алэй.	9. Макарана.
5. Соль.	10. Крухмал.

«Для масавай вытворчасці ў нас, як правіла, звычайныя, зразумелыя назвы. Напрыклад, ёсць брэнд — «Камунарка». Далей указваецца, што за шакалад ва ўпакоўцы — малочны, горкі ці дэсертны, і абавязкова адзначаецца начинка. Нават у імпортнага шакаладу ў назву, у асноўным, уваходзяць дабаўкі, якія там выкарыстоўваюць», — патлумачыла Вольга Трафімава.

Маркетынговыя хады шмат у чым забяспечваюць павелічэнне аб'ёму продажаў. Але калі вы запланавалі з'есці менавіта сто грамаў шакаладу або выпіць менавіта літр малака і не пераплаціць за гэта — чытайце, што напісана на ўпакоўцы.

Ілья КРЫЖЭВІЧ

Фота: Наварэі БУЖАН.

■ Супраць наркотыкаў

ШАНЦ «ЗАВ'ЯЗАЦЬ»

Карэспандэнт «Звязды» падчас падрыхтоўкі артыкула пра распаўсюджванне спайсу (і іншых наркотыкаў) паспрабаваў выйсці на тых, хто прапаноўвае зле. І, на жаль, знайшоў кантакт...

«Куплю спайс у Віцебску» — такі запыт набраў у пошукавых сістэмах інтэрнэту. Знайшоў сайт, але ён не адкрываўся. Зноў націснуў і прачытаў: «Наш сайт даступны па новым адрасе». Добра, што і на гэты раз спроба купіць спайс праз «віртуальнае павуцінне» аказалася няўдалай.

Паспрабаваў знайсці адпаведныя прапановы ў адной з сацыяльных сетак. І, на жаль, знайшоў. Праўда, для гэтага давалося ўступіць у закрытую суполку. У апошняй, дарэчы, больш за 260 чалавек. Побач з месцам на старонцы, дзе прынялі заяўку, указаны нумар тэлефона. Над і пад ім напісана: «Спайс. Хуткасць». Але паколькі нумар у міжнародным фармаце, я не тэлефанаваў. Упэўнены, што тая група ўжо пад кантролем праваахоўных органаў. І хутка яе не стане. І, барані Божа, каб мае або вашы дзеці шукалі нешта «для задавальнення» такім жа чынам.

— Сёлета прыкладна ў 1,5 раза ў параўнанні з аналагічным перыядам мінулага года ўзрасла колькасць выяўленых злачынстваў у сферы незаконнага абарачэння наркотыкаў.

У прыватнасці, курільныя сумесі распаўсюджваюцца ў асноўным у маладзёжным асяроддзі, з дапамогай інтэрнэту і сістэм электронных грошай, — расказаў **Уладзімір ГУК, намеснік пракурора Віцебскай вобласці.**

Пра тое, што ў Віцебску затрымалі чацвярых маладых збытыкаў зеля, «Звязда» ўжо паведамляла. Нагадаю, што спажываўцы звярталіся па тавар да карастаньня сацыяльнай сеткі пад псеўданімам «Абракадабра Віцебск».

Як расказаў **Уладзімір ШАЛУХІН, начальнік упраўлення Следчага камітэта па Віцебскай вобласці**, траім маладым людзям, якія такім чынам распаўсюджвалі спайс, па 20 гадоў, яны — беспрацоўныя. Ім дапамагла 17 гадовая навучэнка аднаго з ліцэяў Віцебска.

3 канфіскаванага камп'ютара праваахоўнікі прачыталі каля 65 тысяч паведамленняў, у якіх згадвалася каля 1000 адрасоў «закладак». Вызначылі, што такім чынам збывалі не меней за 1 кілаграм курільнай сумесі за 3–7 дзён.

— У гэтай групе было размеркаванне абавязкаў. Адзін хлопец вёў усю перапіску з кліентамі, адказваў за заказ і дастаўку рэагенту, які выкарыстоўваецца для атрымання курільных сумесяў. Другі — за фінансавыя аперацыі, якія праводзіцца з пакупнікамі, зняцце і перавод грошай з электроннага кашалька на банкаўскі рахунак. Трэці здымаў грошы ў банкаматах. Непаўналетняя адказвала за выраб курільных сумесяў, іх пакаванне і зносіны з людзьмі, якія набывалі «тавар», — дадаў Уладзімір Шалухін.

Падчас аналізу перапіскі з канфіскаванага камп'ютара праваахоўнікі прачыталі каля 65 тысяч паведамленняў, у якіх згадвалася каля тысячы адрасоў «закладак». Вызначылі, што такім чынам збывалі не меней за 1 кілаграм курільнай сумесі за 3–7 дзён. Зладзеі знаходзіцца пад вартай...

Вышэйзгаданая група добра зарабляла на чужым горы.

Выклікае заклапочанасць павялічэнне колькасці непаўналетніх, якія ўжываюць наркатычныя рэчывы. Сярод іх і 13-гадовыя!!! Толькі па афіцыйных звестках (на пачатак верасня. — Аўт.) на ўліку ў нарколагаў вобласці знаходзіцца 42 падлеткі, з якіх адзін мае дыягназ «залежнасць ад наркотыкаў». Для параўнання, летась на ўліку знаходзіліся 11 непаўналетніх. За 8 месяцаў бягучага года зарэгістравана ў 6 разоў больш злачынстваў у сферы незаконнага абарачэння наркотыкаў, учыненых падлеткамі, чым летась...

— У вобласці не хапае нарколагаў. І гэта перашкаджае дыспансерызацыі людзей з наркалагічнымі праблемамі, аказанню ім своечасовай і якаснай медыцынскай дапамогі. А пасады падлеткавага нарколага ў вобласці бальні наогул няма. Як у краіне, так і ў вобласці адсутнічаюць адзіныя падыходы ў дачыненні сацыяльнай рэабілітацыі нарказалежных. На ўзроўні большасці раёнаў у цэлым праца па рэсацыялізацыі нарказалежных не вядзецца. Між тым толькі комплексная дапамога нарказалежным у вяртанні да агульназначных каштоўнасцяў (сям'я, праца, адукацыя і гэтак далей) можа прадухіліць іх зварот да наркотыкаў, — працягвае Уладзімір Гук.

А мо ўсё ж ёсць шанц «завязаць» і без «зеля» стаць шчаслівым?

Паводле інфармацыі ўпраўлення аховы здароўя Віцебскага аблвыканкама, у Полацку ажыццяўляецца цікавы праект. На базе псіханеўралогічнага дыспансера за кошт міжнародных арганізацый некалькі гадоў таму адкрыўся кабінет замяшчальнай тэрапіі. Там бясплатна выдаюць «замышчальнік» цяжкіх наркотыкаў — метадон (у сіропе, у тэрапеўтычных дозах)...

Згодна з адпаведнай праграмай, у гэтым кабінэце працаваў з 76 пацыентамі, а цяпер —

з 44 (з Наваполацка, Віцебска, Расонаў. — Аўт.). Усе яны знаходзіцца пад штодзённым наглядом нарколага, псіхолога, медыцынскай сястры і сацыяльнага работніка. Пацыенты перыядычна праходзяць курс лячэння на дзённым стацыянары дыспансерага аддзялення полацкай псіхіятрычнай бальніцы.

Цікава, што ў гэтым праекце прынялі ўдзел тры афіцыйна зарэгістраваныя сямейныя пары і дзве пары — у грамадзянскім шлюбе. Адна пара пасля ўдалага лячэння нават выехала за мяжу. Яшчэ адна сям'я ўтварылася за час удзелу ў праграме. У многіх пацыентаў нармалізавалася жыццё. Напрыклад, 12 нарказалежных працаўладкаваліся, 4 — ажаніліся.

Вопытныя псіхологі канстатуюць, што, па самых сціплым падліках, менш як чвэрць з ліку тых, хто ўжывае наркотыкі, трапляюць у поле зроку ўрачоў.

І гэта, у ліку іншага, вынік таго, што ў некаторых установах адукацыі вобласці спрабуюць утойваць факты распаўсюджвання і спажывання тых жа спайсаў. Маўляў, гэтыя факты адмоўна ўплываюць на адпаведныя паказчыкі...

На жаль, не на належным узроўні некаторыя педагогі вядуць тлумачальную працу з бацькамі непаўналетніх, несвоечасова інфармуюць бацькоў аб тым, што здарылася. Ды і некаторыя бацькі таксама ўтойваюць ад медыкаў і тое, што іх дзіця «падсела на «дур»». Пра што гаварыць, калі некаторыя таты і мамы нават не наведваюць бацькоўскіх сходаў.

Аляксандр ПУКШАНСКІ

Маладыя імёны

Надзея МІСЯКОВА:

«Важна марыць і не здавацца»

Яе зорка на вялікай сцэне запалілася некалькі гадоў таму, калі Надзея стала ўдзельніцай тэлепраекта «Я спяваю». Пасля яго і з'явілася жаданне прадоўжыць шлях на эстрадзе. Наша гераіня не з тых, хто хоча любой цаной быць «нумарам адзін», але, што б ні рабіла, — імкнецца дабіцца добрага выніку. Доказам таму з'яўляецца сёлетняя перамога ў спаборніцтвах за ўдзел у дзіцячым «Еўрабачанні». Мы сустрэліся з Надзеяй Місяковай і яе маці Вольгай, каб даведацца, як праходзіць падрыхтоўка да песеннага спаборніцтва, з кім «Сокал» паляціць на Мальту і наколькі важна заставацца самім сабой.

— Надзея, як ты адрэагавала, усвядомішы, што перамагла на нацыянальным адборы дзіцячага «Еўрабачання»?

— Было вельмі прыемна, калі мяне пачалі ўсе віншаваць з перамогай. Радавалася і адчувала сябе шчаслівай. Разам з тым знаходзілася ў лёгкім шоку і ў першыя дні нават не верыла, што ўсё гэта адбываецца са мной.

— Аранжыроўку да тваёй песні напісаў спявак UZARI...

— Трэба сказаць, ён не толькі напісаў яе, але і дапамог у нейкіх момантах дапоўніць песню, падкрэсліць яе самыя выйгрышныя элементы.

— Раскажыце пра падрыхтоўку да паездкі на Мальту і пра каман-

ду, з якой зараз супрацоўнічаеце...

— У нас дастаткова шчыльны графік рэпетыцый, працуем над харэаграфіяй, аранжыроўкай і англійскім тэкстам песні. Плюс гастролі, здымкі, інтэрв'ю. Усё распісана па гадзінах. Дапрацоўваем нейкія дэталі ў касцюмах, — распавядае маці Надзеі. — Дачка з 8 гадоў займаецца ў Нацыянальным цэнтры імя Мулявіна ў ансамблі «Заранак» пад кіраўніцтвам Святланы Стацэнкі. І літаральна з нядаўняга часу бярэ ўрокі і ў Васіля Сінькова. Харэаграфіяй і пастаноўкай нумара ў нас кіруе Вольга Шамрова. І, як мы ўжо зазначалі, з намі працуе спявак, кампазітар і аранжыроўшчык UZARI.

— А хто тыя дзяўчаты, якія выступалі з табой на сцэне?

— Яны вучаніцы Вольгі Шамровой, таксама займаюцца ў Нацыянальным цэнтры імя Мулявіна. Іх мы вырашылі ўвесці ў нумар, каб лепш перадаць характар і настрой кампазіцыі. Паколькі песня «Сокал» была напісана па матывах казкі, то нам

вельмі хацелася стварыць адпаведную атмасферу і адлюстраваць сюжэт. А без харэаграфіі тое было б немагчымым.

— А хто ў дзяцінстве быў тваім любімым казачным персанажам?

— Я любіла глядзець мультыкі і чытаць казкі, але жадання быць па-

добнай на некага з герояў не ўзнікала. Усё ж больш падабалася быць сабой.

— А што, па-твойму, значыць «быць сабой»?

— Трэба паводзіць сябе так, як хочаш сам і як адчуваеш.

(Заканчэнне на 8-й стар. «ЧЗ».)

размеркаванні

АДКРЫЦЬ ПАЦЬЕНТУ ВОЧЫ,

або Любімая справа афтальмолага Ірыны

Што можа ўбачыць у вачах пацыента ўрач-афтальмолаг? Насамрэч, у практыцы гэтых дактароў здараецца рознае, бо на прыём прыходзяць людзі са стружкай, пылінкамі, вейкамі і нават кропелькамі клею ў вачах... А выдалаць іх даводзіцца маладому спецыялісту Мазырскай цэнтральнай гарадской паліклінікі Ірыне ПУНТУС.

УБАЧЫЛА «СВАЁ» І НЕ ВАГАЛАСЯ

Сябе 27-гадовая Ірына жартам называе «старым» маладым спецыялістам: у паліклініцы яна працуе трэці год. Гледзячы на яе, адразу хочацца запісацца на прыём: шчырае, трохі стрыманая ўсмішка, добрамыслівы спакойны позірк — партрэт ідэальнага ўрача. Яшчэ дзяўчынкай Ірына заглядалася на людзей у белых халатах. Годная, прыгожая, прэстыжная праца. А калі дадаць сюды імкненне дапамагчы людзям, то вагацца пры выбары прафесіі будучаму афтальмологу не давалося.

Закончыўшы школу, Ірына паступіла на лячэбны факультэт у Беларускі дзяржаўны медыцынскі ўніверсітэт і адразу зразумела: гэта яе. А вось ужо выбіраючы спецыялізацыю, праявіла пераборлівасць: траўматалогія, на яе думку, не жаночы занятак, хірургія — даволі складаная, а быць тэрапеўтам не хацелася. Спынілася на афтальмологіі. «Ведаецца, з вачыма працаваць прыемна. Нездарма ж кажуць, што вочы — люстэрка душы», — тлумачыць малады спецыяліст свой выбар.

(Заканчэнне на 4-й стар. «ЧЗ».)

Фота Сяргея Нікановіча.

Далю і стэрэатыпы

ГЕРОЙ НЕ НАШАГА ЧАСУ?

Як вярнуць педагогу імідж паспяховага чалавека

Расійская «Учительская газета» правяла сярод маладых педагогаў, удзельнікаў рэгіянальнага маладзёжнага фестывалю «Малгорад-2014», апытанне, каб высветліць, якія ж праблемы перашкаджаюць ім эфектыўна працаваць і атрымліваць ад работы задавальненне. Маладыя педагогі паскардзіліся на мноства справаздачнай дакументацыі, якую трэба пастаянна запаўняць, і павелічэнне нагрузак, не звязаных з прамымі абавязкамі настаўніка. Наступнай па папулярнасці праблемай аказалася адсутнасць у першы год работы маладога педагога падтрымкі з боку старэйшых калег. Маладыя педагогі баяцца паказацца ў калектыве «белай варонай», выскачкай, якой трэба больш за ўсіх. Тым больш што абвясчэнне сваёй уласнай пазіцыі можа мець для смельчак наступствы...

У рамках III з'езда работнікаў адукацыі краін СНД у Мінску прайшла нарада рэктараў педагагічных ВНУ, якія дзяліліся сваімі праблемамі і дасягненнямі ў плане падрыхтоўкі педагагічных кадраў і прыцягнення лепшых абітурыентаў на педагагічны спецыяльнасці.

Фота Марыны Бегунковай.

ПЕДСПЕЦЫЯЛЬНАСЦІ — НЕ ДЛЯ ВЫДАТНІКАУ?

— Сёння мы маем новае пакаленне моладзі з іншай сістэмай каштоўнасцяў: гэта не добра і не дрэнна, а проста факт, які мы павінны ўлічваць, таму нам патрабуюцца сур'ёзныя даследаванні ў галіне педагогікі і псіхалогіі, — падзяліўся сваімі думкамі з калегамі рэктар Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта імя Максіма Танка Аляксандр ЖУК. — Міністр адукацыі і навукі Армені Армен Ашачян вельмі трапна сказаў, што настаўнік не з'яўляецца ў нашым грамадстве героем дня. Грамадская думка звязвае нізкі прэстыж настаўніцкай прафесіі ў першую чаргу з невысокімі заробкамі ў гэтай сферы. Але з гэтым меркаваннем пагаджуся толькі часткова. Прафесія настаўніка даводзіцца сёння канкураваць на рынку працы з новымі прафесіямі, якія абячаюць высокі заробак, мабільнасць і імклівы кар'ерны рост: гэта праграміст, вэб-дызайнер, сістэмны адміністратар, лагіст, менеджар, маркетолог і іншыя. Яны на слыху, і моладзь гатова ісці туды, дзе можна атрымаць хуткія і вялікія грошы. Але стэрэатып у масавай свядомасці пра педагога як чалавека, які не змог рэалізаваць сябе ў больш прэстыжнай сферы, трэба разбураць.

З гэтага года пры наступленні на педагагічны спецыяльнасці школьнікі медалісты атрымалі права паступаць без здачы экзаменаў пры наяўнасці рэкамендацыі педагагічнага калектыву. Па словах Аляксандра Жука, у гэтага рашэння было шмат скептыкаў, якія сумняваліся ў тым, што школьных выдатнікаў зможа зацікавіць перспектыва звязваць сваю будучыню з педагогікай. Тым не менш сёлета ў галоўны педагагічны ўніверсітэт краіны паступілі 100 медалістаў, або ў 5 разоў больш, чым у папярэднім годзе. Падобная сітуацыя назіралася і ў іншых ВНУ на педагагічных спецыяльнасцях.

(Заканчэнне на 2-й стар. «ЧЗ».)

Итак бывае

У КОЖНАГА ФРАНЦЫСКА СВАЁ ПРЫЗНАЧЭННЕ...

За 24 гады жыцця гамяльчанін Францыск Скарына прызвычаіўся да асаблівага інтарэсу да сваёй персаны ў сувязі з, як ён сам гаворыць, «экслюзіўным супадзеннем». Дарэчы, у штодзённым жыцці яго клічуць Ягорам. Між іншым, пад такім жа імем у варыянце «Георгій» быў хрышчоны ў канцы XV стагоддзя знакаміты на ўвесь свет першадрукар Францыск Скарына. Наш сучаснік сёлета стаў студэнтам-завочнікам Гомельскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Францыска Скарыны, што і выклікала ўсплеск інтарэсу да біяграфіі маладога чалавека.

— Мой бацька Васіль любіць гісторыю, вось таму, калі я нарадзіўся, мяне, малодшага сына, назвалі Францыскам. Калі памятаеце, у 1990 годзе адзначалася 500-годдзе з дня нараджэння беларускага асветніка. Увогуле ж Скарына — даволі распаўсюджанае прозвішча. Бацька з Піншчыны, там Скарын шмат. Калі людзі бачаць мае дакументы, звычайна рэагуюць здзіўлена, але прыязна.

Францыск Васільевіч кажа, што ніколі не адчуваў нейкага незвычайнага стаўлення да сябе. Толькі што тыя, хто першы раз сутыкаецца, не могуць утаіць эмоцыі. На мытні, кажа, была асабліва ўвага, але ж добразычлівая:

— Мяне хутка запомнілі і нават за руку пачалі вітацца. Я не лічу, што дадзенае мне бацькамі гучнае імя да чагосьці асаблівага абавязвае: у кожнага чалавека сваё жыццё, свой

лёт і свае інтарэсы. Я вось невыпадкова паступіў на аддзяленне фізічнага выхавання Гомельскага дзяржаўнага ўніверсітэта. У будучыні мне б хацелася стварыць нейкі спартыўна-аздараўленчы комплекс — каб моладзь менш распівала спіртныя напоі і займалася іншымі глупствамі. У мяне шмат сяброў-спартсменаў, якія падтрымліваюць гэтыя ідэі. Я сам вяду здаровы лад жыцця, займаюся цяжкай атлетыкай і спартыўнай рыбалкай. Апошнюю лічу вельмі цікавым захапленнем, якое можна развіваць як від сямейнага адпачынку. Ёсць нават такі метаад выхавання: бацькі бяруць дзіця на рыбалку, калі добра клюе рыба. Важна, каб дзіцяці спадабаўся працэс лоўлі. Я калісьці з братам на Сож ездзіў і вельмі палюбіў рыбалку.

А яшчэ студэнт Скарына лічыць неабходным удасканаліць сваю нямецкую мову. І таму, што дзед па лініі маці быў немец, і «проста таму, што нямецкая падабаецца». Пры гэтым выказвае прагматычны падыход: вучыць і ведаць, упэўнены, трэба тым мовы, якія часцей за ўсё выкарыстоўваюцца ў свеце і жыцці. Што тычыцца захапленняў — іх дастаткова: гэта і аўтаматэатрыка, і маляванне, і вершы, і электронная музыка...

Ірына АСТАШКЕВІЧ.

І ПЕРАКЛАДАЮЦЬ, І СПЯВАЮЦЬ

Кампус

У Беларускім дзяржаўным універсітэце інфарматыкі і радыё-электронікі стартваў конкурс перакладу, прысвечаны Міжнароднаму дню студэнтаў.

Будучым інжынерам і спецыялістам у ІТ-галіне прапануецца зрабіць літаратурны пераклад на беларускую мову верша Міхаіла Ісакоўскага «Формула кахання»: «Студент-математик забросил давно/Зачеты и комнату низкую./ Студент-математик сказал «Решено!»/ Увлечшись высокой лингвистикой...»

Пры разглядзе работ будуць ацэньвацца арыгінальнасць і мастац-

кая насычанасць перакладу. Прыз за першае месца складзе адзін мільён рублёў.

А 16 кастрычніка ва ўніверсітэце стартуе акцыя «Спяём пра БДУІР праз!» Для ўдзелу ў ёй студэнтам прапануецца выканаць песню «БДУІР — веды і стыль жыцця». Будуць вызначыцца пераможцы ў індывідуальным і групавым выкананні песні. Маладзёжнае тэлебачанне БДУІР зробіць відэазапіс усіх конкурсных выступленняў. Вынікі конкурсу будуць падведзены на гала-канцэрце фестывалю «Студэнцкі дэбют—2014».

ХТО САМЫ ІНІЦЫЯТЫЎНЫ?

У Беларускім дзяржаўным універсітэце распачаўся прыём заявак на конкурс «Лепшы маладзёжны праект БДУ». Мяркуюцца, што крэатыўныя прапановы студэнтаў стануць добрай альтэрнатывай формай для самаадукацыі і самаразвіцця моладзі ў галіне навукі, культуры і спорту.

Конкурс пройдзе ў дзвюх намінацыях: «Праекты ўніверсітэта», куды заяўляюцца праекты, якія ахопліваюць два (ці больш) факультэты БДУ, і «Праекты факультэта». Конкурс пройдзе ў тры этапы. Першы этап — прыём заявак і адкрытая абарона праекта. Другі этап — рэалізацыя праектаў, якія атрымалі гранты, і трэці — падвядзенне вынікаў рэалізацыі работ і вызначэнне пераможцы конкурсу. Заяўкі прымаюцца да 31 кастрычніка. Абарона адбудзецца 5 лістапада.

МАТЭМАТЫКА ДЛЯ РАЗУМНІКАЎ

Бесплатны семінар «Увядзенне ў сучасную матэматыку» ўпершыню арганізуецца для старшакласнікаў у БДУ. Да ўдзелу запрашаюцца вучні 10-х і 11-х класаў.

За час работы семінара вопытная выкладчыкі БДУ пазнаёмяць школьнікаў з раздзеламі сучаснай матэматыкі і яе дадаткамі.

Пасля заканчэння лекцыйных і практычных заняткаў плануецца сфарміраваць зборную Беларусі з кола «семінарыстаў» для ўдзелу ў VII міжнародным турніры юных матэматыкаў, які пройдзе ў 2015 годзе ў Балгарыі. Арганізатарам семінара выступіў Савет маладых вучоных факультэта прыкладной матэматыкі і інфарматыкі БДУ пры падтрымцы ЮНІ-цэнтра—XXI.

Надзея НІКАЛАЕВА.

ГЕРОЙ НЕ НАШАГА ЧАСУ?

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар. «43».)

— Дапускаем, што, магчыма, не ўсе з выпускнікоў зрабілі асэнсаваны выбар, таму наша задача цяпер — пагрузіць іх у будучую прафесію і «заразіць» педагогікай, — канстатуе Аляксандр Жук. — А ўвогуле мы лічым, што прафарыентацыйную работу трэба распачынаць яшчэ ў сярэдніх класах, паколькі агітаваць адзінаццацікласнікаў, якія ўжо вызначыліся са сваім выбарам, пазнавата.

Паколькі моладзь шмат часу праводзіць у сацыяльных сетках, у БДПУ вырашылі задзейнічаць і гэты рэсурс: ва ўніверсітэце былі створаны некалькі груп студэнтаў, якія кантактуюць з будучымі абітурыентамі ў віртуальным па-вучніні.

МАРА І ВЫБАР

— Уявіце сабе дзяўчынку, якая з дзяцінства марыла стаць настаўніцай. Але яна вырасла і стаіць перад выбарам: якую прэстыжную прафесію і якую ВНУ ёй абраць? На наш погляд, трэба зрабіць так, каб навучацца ў педагогічным інстытуце ці ўніверсітэце было адначасова і цікава, і прэстыжна. Каб у маладых людзей не было пачуцця няёмкасці ці сарамлівасці за зроблены выбар, асабліва ў дачыненні да студэнтаў іншых ВНУ, — кажа рэктар Армянскага дзяржаўнага педагогічнага ўніверсітэта Рубен МІРЗАХАНЯН. — А гэта немагчыма без прыцягнення да выкладання спецыялістаў, якія з'яўляюцца аўтарытэтамі ў сваёй галіне. І няма нічога ганебнага, калі выкладчыкі будуць працаваць адначасова ў некалькіх ВНУ. Трэба ствараць умовы для самаразвіцця маладых людзей у сценах педагогічнай ВНУ. Надзвычай важны абмен студэнтамі. А што мы робім у гэтым плане ў

рамках СНД? Ды нічога. Чаму Армянскаму педуниверсітэту ўдаецца супрацоўнічаць з вышэйшымі навучальнымі ўстановамі Паўночнай Еўропы, з універсітэтамі краін Балтыі і нават ЗША, але немагчыма арганізаваць студэнцкі абмен, скажам, з Маскоўскім гарадскім педагогічным універсітэтам? Між іншым, для расійскага боку гэта была б яшчэ і

Сёлета ў галоўны педагогічны ўніверсітэт краіны паступілі 100 медалістаў — у 5 разоў больш, чым у папярэднім годзе.

магчымасць падтрымкі рускай мовы за межамі Расіі... Лічу, што можна было б арганізаваць у рамках СНД Агульны летні лагер для будучых педагогаў з сур'ёзнай вучэбнай праграмай і сертыфікацыяй. У традыцыйных вышэйшай школы нашых краін ёсць шмат агульнага, але, разам з тым, вопыт калег заўсёды будзе каштоўны для ўсіх...

СУТЫКНЕННЕ З РЭЧАІНСАЦЮ

— У Расіі распаўсюджана думка, што нашы педагогічныя ВНУ рыхтуюць студэнтаў да работы ва ўчарашняй школе, якой ужо няма, — канстатуе старшыня Еўразійскай асацыяцыі ацэнкі якасці адукацыі, акадэмік Расійскай акадэміі адукацыі, доктар педагогічных навук, прафесар Віктар БОЛАТАЎ. — Зыходзячы з гэтага, атрымліваецца, што нашы курсы педагогікі — гэта педагогіка, якая не мае дачынення да рэальнага жыцця, а курсы псіхалогіі — гэта, хутчэй, апісанне гісторыі псіхалогіі, а не тая псіхалогія, якая патрабуецца сучаснаму настаўніку.

Калі малады педагог адпрацаваў у школе больш як тры гады, то з верагоднасцю 90% ён застанеца і надалей працаваць у сістэме адукацыі.

Віктар Болатаў раска- заў, што ў Расіі за час падрыхтоўкі будучага педагога на педпрактыку адводзіцца ўсяго 4 тыдні. Між іншым, праведзенае ананімнае даследаванне паказала, што пасля педагогічнай практыкі колькасць студэнтаў педагогічных спецыяльнасцяў, якія прызнаюцца, што не пойдуч працаваць у школу, павялічваецца ўдвая. Гэта значыць, што да педагогічнай практыкі яны збіраліся працаваць у школе, але непасрэднае сутыкненне са школьнай рэчаіснасцю стала для іх адкрыццём.

— Мы лічым, што педагогічная практыка не павінна быць імітацый, як і школа — проста месцам праходжання практыкі. Школы і педагогічныя ўніверсітэты павінны стаць паўнаўладнымі партнёрамі, з агульнымі праектамі. Тэорыя і практыка павінны ісці побач, — падкрэслівае Віктар Болатаў.

«УВАХОД» У ПРАФЕСІЮ

У Расіі распачалася мадэрнізацыя сістэмы педагогічнай адукацыі. Да слова, педагогаў у суседняй краіне рыхтуюць больш за 100 ВНУ, уключаючы Маскоўскі дзяржаўны ўніверсітэт і іншыя класічныя ўніверсітэты. Расіяне плану- юць перайсці ў педагогічных ВНУ на шырокі бакалаўрыят. Што хаваецца пад гэтым паняццём? Першыя два гады на- вучання ў ВНУ будуць лічыцца няпрофільным бакалаўрыя-

Фота Марыны БЕГУНКОВАЙ.

там. А мэтанакіраваную падрыхтоўку для сістэмы адукацыі спецыялістаў плануецца распачынаць толькі з трэцяга курса, прычым пераарыентавацца на педагогіку змогуць і студэнты іншых ВНУ. Разглядаецца таксама варыянт вочна-завочнай магістратуры для хуткага ўваходжання ў прафесію людзей без педагогічнай адукацыі, якія вырашылі прыйсці ў педагогіку. Таксама абмяркоўваецца ўвядзенне пакуль што добраахвотнага кваліфікацыйнага экзамену на пасаду педагога. Нешта накіталт экзамену для інтэрнаў, які практыкуецца пасля заканчэння медыцынскіх ВНУ. Тым, хто пойдзе на кваліфікацыйны экзамен, абяцаюць невялікую прыбыўку ў заробку.

Па словах Віктара Болатава, праведзенае ў Расіі даследаванне паказала, што калі малады педагог адпрацаваў у школе больш за тры гады, то з верагоднасцю 90% ён застанеца і надалей працаваць у сістэме адукацыі. А масавы адток маладых спецыяліс-

таў са школы адбываецца ў першыя два гады іх работы і звязаны з тым, што навічкі трапляюць у сітуацыю адзіноцтва, калі застаюцца са сваімі пытаннямі і праблемамі сам-насам. Менавіта таму ў Расіі збіраюцца запусціць праграму суправаджэння прафесійнага развіцця настаўніка на працягу першых трох гадоў яго працы.

ВЯРТАННЕ Ў ПЕНАТЫ

— Мы зараз шукаем у Беларусі школы, педагогічны калектывы якіх больш чым на 30 працэнтаў складаецца з выпускнікоў гэтай жа школы, — раскажаў Аляксандр Жук. — Нас цікавіць, чаму вучні, атрымаўшы педагогічную спецыяльнасць, вяртаюцца ў родныя сцены? Бо заробкі ў настаўнікаў адрозніваюцца неістотна, значыць, ёсць нейкія іншыя фактары. Магчыма, гэта асабліва атмасфера ў навучальнай уста-

Ананімнае даследаванне паказала, што пасля педагогічнай практыкі колькасць студэнтаў педагогічных спецыяльнасцяў, якія прызнаюцца, што не пойдуч працаваць у школу, павялічваецца ўдвая.

нове ці асаблівае стаўленне да маладога настаўніка, яго падтрымка? Лічым, што гэта феномен, які патрабуе вывучэння. Мы жадаем працаваць з такімі школамі, каб прапагандаваць і распаўсюджаць іх вопыт на ўсю краіну. А ці часта нам даводзіцца чуць пра педагогічныя дынастыі? Між іншым, мы ведаем педагогаў ужо ў чацвёртым—пятым пакаленні. Трэба больш казаць пра такія семі і рабіць героямі дня людзей, цалкам адданных сваёй прафесіі...
Надзея НІКАЛАЕВА.

Адкрыты дыялог

ШТО МОЛАДЗЬ МОЖА ПАЛЕПШЫЦЬ У «АГУЛЬНЫМ ДОМЕ»?

Пра гэта ішла гаворка падчас абмеркавання чарговага этапу праекта БРСМ

Праект Беларускага рэспубліканскага саюза моладзі — адкрыты дыялог «Моладзь Беларусі: традыцыі і будучыня» — працягваецца. Не так даўно ў Мінску прайшла сустрэча маладых людзей з прадстаўнікамі дзяржаўнай улады, творчай інтэлігенцыі, актывістамі маладзёжнага руху розных гадоў.

Ігар БУЗОЎСКІ, першы сакратар БРСМ, які быў мадэратарам дыскусіі, падкрэсліў, што сустрэча павінна даць штуршок для развіцця адкрытага дыялогу.

— Гэты праект — дыскусійная пляцоўка для ўсёй моладзі краіны: школьнікаў, студэнтаў, працуючых маладых людзей. На мерапрыемства мы запрасілі не толькі звычайных юнакоў і дзяўчат з актыўнай грамадзянскай пазіцыяй, але і тых, ад каго сёння залежыць маладзёжная палітыка.

Студэнцкія будаўнічыя атрады сталі стылем жыцця для дзясяткаў тысяч хлопцаў і дзяўчат.

Ігар Бузоўскі прапанаваў усім удзельнікам сустрэчы ўявіць нашу краіну ў выглядзе будынка, дзе кожная яе частка — пэўнае міністэрства або ведамства. Напрыклад, Міністэрства замежных спраў — дзверы, Міністэрства ўнутраных спраў — дах... Якія ж часткі гэтага нашага агульнага дома трэба ўдасканаліць?

Фота: Аляксандр Лёваў, БЯРЭСТА

Прапановы ад моладзі не прымусілі сябе чакаць. Хтосьці жадае, каб «дзверы» сталі больш шырокімі: студэнты хочучь больш шчыльна кантактаваць з равеснікамі з іншых краін. Хтосьці хацеў бы павялічыць «актывую залу»: маўляў, моладзі не хапае пляцовак для самарэалізацыі.

Якімі ж павінны быць гэтыя пляцоўкі? Студэнтка Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў прапанавала надаваць больш увагі развіццю маладзёжнага інтэрнэт-тэлебачання.

— У свеце яно з кожным годам становіцца ўсё больш папулярным, — заявіла дзяўчына. — Як вядома, маладыя людзі мала глядзяць тэлевізар, а то і зусім не ўключаюць яго. Затое вельмі шмат часу праводзяць у інтэрнэце.

Палітолаг і публіцыст Вадзім ГІГІН наступным чынам адрэагаваў

на заўвагу, што ў нашай моладзі не хапае пляцовак для самарэалізацыі. Па яго меркаванні, магчымасці ёсць, і галоўнае — іх шукаць. Сапраўды, усё залежыць ад чалавека і яго памкненняў, мэт. Нездарма ж у вядомай песні ёсць такія словы: «Варта толькі захацець, можна і зоркі з неба дастаць».

Гэтую ж ідэю падтрымаў **Аляксей КРЫЎДЗЕНКА**, старшыня Савета ветэранаў камсамола, піянерскага і маладзёжнага руху пры Цэнтральным камітэце БРСМ:

— Важна выкарыстоўваць ініцыятыву «знізу» — ад саміх школьнікаў, студэнтаў, працуючай моладзі.

У той жа час ён выказаў меркаванне, што зараз мала яркіх і цікавых маладзёжных акцый.

— Памятаеце, як у свой час з'явіўся «Клуб вясёлых і знаходлівых»? Тады ў яго ўцягнулася велізарная колькасць моладзі. Гэты рух вельмі папулярны і зараз. Або конкурсы «Ало, мы шукаем таленты», «А ну-ка, хлопцы», «А ну-ка, дзяўчаты»... Гэтыя акцыі ў свой час сталі штуршком для ўзнікнення цэлых маладзёжных рухаў! Тыя ж студэнцкія будаўнічыя атрады сталі стылем жыцця для дзясяткаў тысяч хлопцаў і дзяўчат.

Падчас сустрэчы ўзнімаўся і набалелыя маладзёжныя праблемы. Напрыклад, размеркаванне. Сёння многія ўспрымаюць яго як асабістую трагедыю. Але ж першапачаткова яно павінна прыносіць карысць як дзяржаве, так і маладым людзям —

усё ж такі ёсць гарантыя першага працоўнага месца. З гэтай прычыны многія з прысутных выступілі за тое, што размеркаванне патрэбна і зараз.

Яшчэ адно пытанне: ці жадаюць маладыя людзі ісці на дзяржаўную службу? Спачатку на яго станоўча адказалі ўсе ўдзельнікі сустрэчы: відаць, думалі, што ім вось-вось прапануюць працу ў Адміністрацыі Прэзідэнта, Мінскім гарвыканкам ці парламенце. Але пытанне ўдакладнілі: а хто гатовы адправіцца, умоўна кажучы, у Кіраўскі райвыканкам на пасаду спецыяліста першай катэгорыі? Рукі не падняў ніхто.

Вадзім Гігін звярнуў увагу і на праблему, якую з моладдзю абмяркоўваюць не часта і якая вызывае неадназначную рэакцыю ў грамадстве, — наркатыкі.

— З аднаго боку, сёння ў нас ідзе барацьба са спайсамі — і гэта правільна. З іншага боку, ёсць маладыя людзі, якія выступаюць за легалізацыю наркатыкаў. Гэта трэба абмяркоўваць? Відаць, трэба. І калі мы супраць легалізацыі, то павінны растлумачыць чалавеку, які падтрымлівае яе, чаму мы супраць.

Як бачым, на сустрэчы закраналіся самыя розныя праблемы. Будзем спадзявацца, што праект «Моладзь Беларусі: традыцыі і будучыня» падштурхне моладзь падзяліцца меркаваннямі, ідэямі і праблемамі. А ўлады, у сваю чаргу, прыслушаюцца да маладога пакалення.

Надзея ЮШКЕВІЧ.

І сабе, і людзям

Дэпутатам ад 34-й школы стала Вольга Глазкова.

Колькі ідэй і праектаў, якія круцяцца ў галаве маладога чалавека, прападае дарэмна! Згадзіцеся, гэта несправядліва. Яны маглі б увадзіцца ў канкрэтныя справы і прыносіць людзям карысць. Не выключана, што ў Магілёве хутка ўсё так і будзе. Нядаўна вучні старшых класаў магілёўскіх школ, а таксама моладзь з усіх вучэбных устаноў горада выбралі свой парламент. Ідэю падказаў старшыня Магілёўскага гарсавета дэпутатаў Фёдар Міхеенка. А паколькі летась Магілёў далучыўся да міжнароднай ініцыятывы «Горад, дружалюбны дзецям», выбары сталі адной з галоўных падзей у ажыццяўленні маладзёжнай палітыкі.

У ПАРЛАМЕНТ ІДУЦЬ ДЗЯЎЧЫНКІ...

Так, прынамсі, было ў СШ № 34 Магілёва, дзе я пабывала падчас выбараў. Усе тры кандыдаты — дзяўчынкі! Хлопцы ў адказ на маё пытанне, чаму моцная палова менш актыўная, толькі паціскалі плячыма і жартавалі: «У

нас дзяўчаты таленавітыя». Яны і насамрэч настроены па-баявому. Напрыклад, Даша Пятрова з 9 «Б» у сваёй перадыбарчай праграме адзначыла, што вельмі хацела б паўдзельнічаць у жыцці горада. Марыць, каб Магілёў стаў месцам сустрэч для моладзі розных краін. Але галоўнае, ведае, чым яе прывабіць.

НЕАБЫЯКАВЫМ — ДАРОГУ!

У Магілёве клапацяцца аб тым, каб у горадзе было ўтульна

Яна неаднаразова пераможца конкурсаў усіх узроўняў па-краязнаўстве. Пра яе неабываваць да справы сведчыць такі факт. Адночы напярэдадні адказнай акцыі па краязнаўстве яна зламала нагу, але ўсё роўна не кінула каманду. На сустрэчу, дзе выступала ў якасці экскурса-

свет усміхнецца табе». Разам з сябрамі яны прапаноўвалі людзям абдымацца, паціскалі ім рукі і запрашалі сфатаграфавання. І было прыемна бачыць, як цяплелі твары тых, да каго яны падыходзілі. А яшчэ яна марыць стварыць пабоўш маладзёжных інтэрнэт-рэсурсаў, каб з іх дапамогай збірацца разам на акцыі па ачыстцы ад смецця вуліц і іншыя добрыя справы.

ЖАБЯНЯТЫ НАБЫЛІ ПАПУЛЯРНАСЦЬ

Вольга Глазкова — дзяўчына, знакамітая ў сваёй школе, і не толькі. Яна ўдзельніца шматлікіх раённых, абласных, рэспубліканскіх і нават міжнародных конкурсаў, спаборніцтваў, алімпіяд. Адным словам — лідар. Яе поспехі адзначаны ганаровымі граматамі, дыпламамі і падзякамі. Дарэчы, іх у яе каля 60. Нядрэнна для 16-гадовай дзяўчыны!

За тое, што школьнікі выбралі менавіта Вольгу, іншыя дзяўчынкі не крыўдуецца. Яна і насамрэч вельмі годны кандыдат. Адзін яе праект «Экалогія анлайн» чаго варты. Нядаўна яна арганізавала ў горадзе марш... зялёных жабянят. Па вуліцы ішла моладзь з ёмістасцямі ў выглядзе гэтых зямнаводных і збіралі пластыкавыя бутэлькі. Кожны ахвотны здаць тару

З ПЕРШЫХ ВУСНАЎ

Старшыня Магілёўскага гарсавета дэпутатаў **Фёдар МІХЕЕНКА:**

— У нас шмат гарадоў-пабрацімаў, дзе існуе такая форма, як грамадскі парламент. Узяць, напрыклад, тую ж Расію. Я цікавіўся ў калег, ці ёсць ад гэтага карысць. Асабіста ўпэўніўся: ёсць! Параіўся са сваімі калегамі, старшынёй Магілёўскага гарвыканкама Уладзімірам Цумаравым і атрымаў «дабро». На сустрэчах у розных калектывах упэўніўся, што мы на правільным шляху. Ёсць маладыя людзі, якім гэта патрэбна. Яны бачаць сябе ў юрыспрудэнцыі, на кіраўніцкай рабоце. Падчас перадыбарнай гонкі было відаць, якая стварылася канкурэнцыя. Было шмат ахвотных паўдзельнічаць. Ад кожнай навучальнай установы ў парламент увайшло па адным чалавеку — атрымалася 68 дэпутатаў.

На гарадской камісіі намяцілі планы, што рабіць далей. Хутка адбудзецца першае пасяджэнне, дзе мы паспрабуем вызначыць, хто ў якой камісіі хацеў бы працаваць. Трэба знайсці лідара, выбраць кіруючы склад, вызначыць план работы. Кіраўнікі камісій увайдучы ў склад гарадскога Савета. Каб яны прывыкалі працаваць у прэзідэнтуме, прымалі ўдзел у рабоце сесій.

Думаю, карысць ад гэтага справы будзе. Я прысутнічаў на дэбатах у 31-й школе, дзе прапаноўвалася, каб абсталіваць парк у Падніколі. Сур'ёзна ставіцца да ўсяго сказанага нельга, дзесьці адчуваўся перадыбарны піяр. Сапраўдная работа чакае наперадзе. Мы падкінем ім задач. Няхай паказваюць, на што яны здольныя.

перадаваў бутэльку актывістам, а корак ад яе кідаў у разяўлены рот жабяняці. Чаму так трэба было рабіць? Перад тым, як пластыкавая бутэлька пойдзе ў перапрацоўку, з яе павінна быць знята ўсё лішняе (тыя ж коркі і этыкеткі). Дарэчы, Вольга сама робіць жабянят з паветраных шароў і каларыявай паперы. Атрымліваецца вельмі прыгожа. Грошы за здадзеныя бутэлькі ідуць на

выраб новых жабянят. Тое, што Вольга — дзяўчына актыўная, не дзіўна. Яна выхоўваецца ў шматдзетнай сям'і, якая неаднаразова становілася пераможцам розных конкурсаў і нават была «сям'ёй года» Беларусі. А яшчэ Вольга ініцыюе акцыю на зборы сродкаў для выхаванцаў дзіцячых дамоў, бежанцаў з паўднёва-ўсходняй часткі Украіны.

Нэллі ЗІГУЛЯ.
Фота аўтара.

Вось такіх жабянят робіць Вольга.

Паміж горадам і вёскай

ЧЫМ УТРЫМАЦЬ МАЛАДОГА СПЕЦЫЯЛІСТА Ё СВК?

Цішыня, свежае паветра, неба, усыпанае зоркамі, і спелы яблык, падняты з расістай травы, — ці ж гэта не рай? «Не», — нярэдка адказвае маладое вясковае пакаленне і без аглядкі збягае ў горад, нягледзячы на тое, што за апошняе дзесяцігоддзе беларуская вёска, безумоўна, змянілася. Узяць хоць бы маю родную Вульку-1, што ў Лунінецкім раёне. У Доме культуры, краме і ў ФАПе зрабілі капітальны рамонт. Жыхары карыстаюцца хуткасым інтэрнатам. Зусім нядаўна ў вёску правялі газ. У тых, хто працуе ў сельскай гаспадарцы, ёсць шанец атрымаць жыллё.

...Адпрацоўка па размеркаванні прывяла ў Вульку-1 маладых спецыялістаў Паўла Даўгавечнага і Аляксандра Рафаловіча. Хлопцы распавялі пра свае першыя месяцы працы ў СВК «Хваецкае».

Але, па словах хлопца, доўга гэта працягвацца не можа. Малады праграміст, адпрацаваўшы абавязковыя два гады, хутчэй за ўсё, будзе шукаць новую працу з большым заробкам, каб пачаць самастойнае жыццё.

На першыя атрыманыя грошы купіў веласіпед: «Для вёскі рэч неабходная, і на абед можна дадому з'ездзіць».

— Магчыма, паеду ў абласны цэнтр, ці нават у сталіцу: там больш перспектывы. Дзяўчыны ў мяне пакуль няма, таму тут нічога не трымае. Хаця ў любы момант усё можа змяніцца.

Выпускнік Гродзенскага дзяржаўнага аграрнага ўніверсітэта, а цяпер ужо аграрном СВК «Хваецкае» Аляксандр Рафаловіч мае іншыя погляды на працу і жыццё ў вёсцы. Ён нарадзіўся ў суседнім з Вулькай-1 пасёлку Палескім, маці працуе бухгалтарам у СВК, а бацька — трактарыстам.

— Я добра знаёмы з працай ў полі, ведаю, як даглядаць гаспадарку, — расказвае пра сябе хлопец. — Спецыяльнасць сваю выбраў невыпадкова, добра ведаў, якія ўмовы мяне чакаюць.

Перад 22-гадовым аграромам стаіць няпростая задача — кантраляваць працу рабочых, якія па ўзросце бліжэй да яго бацькоў, чым да маладога кіраўніка.

Павел ДАЎГАВЕЧНЫ.

— Я не думаю, што аднойчы звяжу сваё жыццё з сельскай гаспадаркай. Як і многія, у школе цікавіўся камп'ютарамі, таму пасля 9-га класа паступіў ў Лунінецкі політэхнічны прафесіянальна-тэхнічны каледж на спецыяльнасць «Аператар ЭВМ». Там вывучаў асновы праграмавання. Працягваў вучобу ў Віцебскім тэхнічным каледжы, — расказвае Павел.

Калі раней камп'ютаршчыкі былі запатрабаваны толькі ў горадзе, то сёння іх чакаюць паўсюдна. Напрыканцы мінулага года СВК «Хваецкае» заклікала даўняю сістэму, якая кантралюе працу пры дапамозе камп'ютараў, а падключыць яе не было каму. Так малады спецыяліст апынуўся ў Вульцы-1.

— Першыя дні, нават тыдні я праводзіў на ферме сярод кароў, — з усмешкай прыгадвае хлопец. — Канешне, было нязвыкла. Але да ўсяго можна прывычыцца. І думка аб тым, што малако, якое даюць гэтыя каровы, я купляю ў краме, неяк супакойвала.

Адным з плюсоў свайго месца адпрацоўкі па размеркаванні Павел лічыць невялікую адлегласць да бацькоўскай хаты, дзе ён зараз жыве.

Аднак асноўныя абавязкі Паўла звязаны з канторай, дзе ён дапамагае бухгалтарам, сакратарам, усталёўвае ім новыя праграмы на камп'ютары, спрабуе спрасціць іх працу пры дапамозе сваіх ведаў.

— Калектыву у нас амаль што цалкам складаеца з жанчын. Скардзіцца няма на што: усе добра да мяне ставяцца і ласкава называюць Пашкам. Але ў той жа час хацелася б, каб тут хоць хтосьці майго ўзросту быў, тады можна было б разам абедцаць ці проста бавіць час пасля працы. А так даводзіцца сядзець дома. На выхадныя, праўда, прыязджаюць сябры, якія працягваюць вучобу ці ўладкаваліся на працу ў гарадах.

Адным з плюсоў свайго месца адпрацоўкі па размеркаванні Павел лічыць невялікую адлегласць да бацькоўскай хаты, дзе ён зараз жыве.

— Я не здымаю жыллё і гэтым самым эканомлю грошы, бо заробатная плата ў мяне невялікая — менш за 3 мільёны рублёў. У горадзе майго заробку хапіла б толькі на тое, каб заплаціць за здымнаю кватэру.

Аляксандр РАФАЛОВІЧ.

— Але праблем са старшым пакаленнем работнікаў у мяне не ўзнікае. Усе яны ўспрымаюць мяне сур'ёзна, прыслухоўваюцца да парад: усё ж дыплом аб вышэйшай адукацыі мае пэўную вагу. А вось школьнікі, якія падпрацоўвалі ў нас летам, ставіліся да мяне, хутчэй, як да старэйшага сябра, а не начальніка, — кажа Аляксандр. — У цэлым, мне падабаецца. Падчас уборкі ўраджаю мой працоўны дзень пачынаўся ў сем раніцы і заканчваўся ў дзевяць вечара. Бывала, нават і пазней. Дадому прыходзіў стомлены, але з пачуццём гонару за самога сябе. Як-нік карысць відавочная: да наступнага лета будзем харчавацца тым, што зараз сабралі.

Сваю будучыню Аляксандр не можа ўявіць дзесьці акрамя вёскі, і ад'язджаць нікуды не збіраецца. Хлопец задаволены сваім заробкам (каля 5 мільёнаў рублёў). На першыя атрыманыя грошы купіў веласіпед: «Для вёскі рэч неабходная, і на абед можна дадому з'ездзіць». Здэйсніўшы сваю першую маленькую мару, Аляксандр пачаў збіраць грошы на больш значную.

— Хачу выбрацца ад бацькоў і нарэшце пачаць самастойнае жыццё. Нават хата ўжо ёсць, збіраю грошы на рамонт.

Яшчэ хлопец спадзяецца, што ў хуткім часе сустрэне сваю адзіную. Але з гэтым цяпер больш складана, чым некалькі гадоў таму: раней у вёсцы моладзь на дыскатэцы знаёмілася, а сёння іх перасталі праводзіць. «Хлопцаў і дзяўчат мала, не прыбытковы гэты занятка», — тлумачаць супрацоўнікі сельскага Дома культуры.

Паболей бы такіх энтузіястаў у вёску, як Саша. Можа, і змянілася б сітуацыя ў лепшы бок.

Ганна КУРАК, студэнтка III курса Інстытута журналістыкі БДУ. Фота аўтара.

АДКРЫЦЬ ПАЦЬЕНТУ ВОЧЫ...

Фота Сяргея НІКАНОВІЧА.

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар. «ЧЗ».)

Год інтэрнатуры ў цэнтры мікрахірургіі вачэй Гомельскай абласной спецыялізаванай клінічнай бальніцы праяцеў хутка. А пасля малады афтальмолаг вярнулася на радзіму, у Мазырскую цэнтральную гарадскую паліклініку. Праца ў родным горадзе вырашыла важнае для маладога спецыяліста жыллёвае пытанне — пакуль дзяўчына жыве з бацькамі і толькі плануе стаць у чаргу, каб займець уласную кватэру. Але нават калі б і была прыезджай, то праблемы б не было, бо ў Мазыры ўсіх маладых спецыялістаў забяспечваюць арэндным жыллём.

ЗА ХВОРАГА БАЛІЦЬ СЭРЦА

Зараз аб сваім прафесійным выбары Ірына не шкадуе, хаця і канстатуе: гэта праца не для ўсіх.

Згодна з зацверджанай нормай, афтальмолагі павінны прымаць за змену каля 36-40 чалавек, але на практыцы атрымліваецца па 50-60 пацыентаў.

— Магчыма, было б працей працаваць бухгалтарам ці эканамістам, — разважае дзяўчына. — Адпрацаваў дзённую норму — і адпачывай. Праца з людзьмі патрабуе вялікіх высілкаў, і даволі часта я вяртаюся дадому з неспакойным сэрцам — перажываю за пацыентаў. Быў выпадак, калі выявілі злаякаснае новаўтварэнне ў воку, у мяне было адчуванне, быццам сяджу на парахавой бочцы — не ведаеш, калі хвароба пачне прагрэсываць. Уявіце сітуацыю: чалавек проста прышоў на звычайны агляд, а я ў яго знайшла меланому — злаякасную пухліну.

Таму малады доктар упэўнена, што паслядоўнік Гіпакрата павінен мець шмат цяроўня, асабліва ў тых выпадках, калі цяжка знайсці агульную мову з пацыентамі. «Прыходзяць розныя людзі, нават скандалы тут закатаюць, — узгадвае Ірына. — Здаралася, што, паглядзеўшы на мяне, патрабавалі больш сталага спецыяліста».

Працоўныя будні афтальмолагаў — гэта агляд пацыентаў з хранічнымі захворваннямі

кшталту блізарукасці і глаўкомы. Панацэі не існуе: адно і тое ж захворванне ў розных людзей працякае па-рознаму.

Гледзячы на яе, адразу хочацца запісацца на прыём: шчырая, трохі стрыманая ўсмішка, добразычлівы спакойны позірк — партрэт ідэальнага ўрача.

— Для кожнага трэба знайсці падыход, — дзеліцца Ірына. — Таму працуем па індывідуальнай праграме з кожным пацыентам. Некаторых ведаеш у твар і нават іх імя памятаеш.

Таксама афтальмолагам даводзіцца разбірацца з вострымі станами і траўмамі вачэй, аказваць неадкладную дапамогу — гэта больш складаная праца, якая нярэдка патрабуе хірургічнага ўмяшальніцтва.

ЗАЗІРНУЦЬ НА ДНО

Дзяўчына праводзіць нас на сваё працоўнае месца, у афтальмолагічны кабінет. Падчас змены яго дзеліцца паміж сабой два ўрачы. Дзякуючы Мазырскаму нафтаперапрацоўчому заводу ў кабінете стаіць новае абсталяванне.

У стандартны набор акуліста ўваходзяць аўтарэфрактометр — прыбор, які дазваляе праводзіць даследаванне вока, дапамагае пры падборы акулераў, і шчылінная лямпа — спецыялізаваны мікраскоп для агляду вачэй. Агляд пацыента пачынаецца з праверкі вастрыні зроку, а шчылінная лямпа дапамагае выявіць у воку запаленчыя працэсы і іншародныя целы. Быў такі выпадак: дзяўчына клеіла пазногці і пырнула сабе ў вока клеём, які давалося даставаць урачу.

Агляд у светлым пакоі кабінета заканчваецца, і мы рушылі ў «патаемны» цёмны пакой. «Тут мы правяралі дна вока: зрокавыя нервы, сятчатку, сасуды... — адзначае Ірына і сціпла дадае: — і абедаем...» Аказваецца, перапынак у афтальмолагаў доўжыцца ўсяго 20 хвілін. Часу мала, таму ўрачы абедуюць тут жа, у цёмным пакоі кабінета. За шафай хваецца мікрахвалёўка, спецыялісты бяруць ежу з сабой. Дарэчы, згодна з зацверджанай нормай, афтальмолагі павінны прымаць за змену каля 36-40 чалавек, але на практыцы

атрымліваецца па 50-60 пацыентаў. «Восем хвілін на аднаго — гэта вельмі мала», — лічыць малады доктар.

«ЮВЕЛІРНАЯ» ПРАЦА ХІРУРГА

У калектыве дзяўчына — самая маладая, і па першым часе, як і кожнаму навічкі, ёй было складана прыстасавацца. Але за плячамі была выдатная інтэрнатура, якая дала патрэбныя навыкі, і дапамога калег, што не засталіся безудзельнымі. Самым складаным для Ірыны стала працэдура ў тым самым цёмным пакоі — праверка дна вока спецыяльным прыборам афтальмоскопам. «Тут усё суб'ектыўна, бо залежыць ад майго увагі і майго зроку: як убачу — так і запішу. А я крыху баялася прапусціць сур'ёзную праблему — глаўкому альбо дыстрафію сятчаткі». Дарэчы, сама Ірына прызнаецца, што ў яе блізарукасць, таму даводзіцца насіць кантактныя лінзы. І ўвогуле, ва ўрачоў зрок хутка падае: спярша, пакуль адвучыцца — чытаць трэба шмат, а пасля — пастаянна працаваць са святлом, аптычнымі прыборамі і мікраскопам. Тым не менш няправільных дыягназаў у яе практыцы не здаралася: калі з'яўляліся сумненні, яна адпраўляла пацыента на кансультацыю да загадчыка афтальмолагічнага аддзялення або ў Гомель. А яшчэ маладых спецыялістаў заўжды падтрымлівае Іосіф Юльянавіч Чарнянін, загадчык паліклінікі.

Зараз Ірына, акрамя работ на стаўку ў паліклініцы, адпрацоўвае яшчэ і ў бальніцы. Гэта і дадатковая хірургічная практыка, і заробак: усяго афтальмолаг у двух месцах атрымлівае 4,5 мільёна рублёў. Але грошы адыгрываюць не самую галоўную ролю: Ірына падабаецца «ювелірная» праца ў бальніцы, дзе шмат цікавых выпадкаў, бо ў паліклініцы яна працуе амаль як тэрапеўт. Таму дзяўчына і падумвае: а ці не прамяняць паліклініку на бальніцу? Вольнага часу ў яе зусім мала, бо ў любы момант могуць выклікаць на працу, і таму распланаваць адпачынак на выхадныя амаль немагчыма. Калі ўсё ж выпадае вольная хвілінка, Ірына сустракаецца з сябрамі, катаецца на ровары, наведвае басейн. Але зольшага — яна ўсю ў працы, якая ёй даспадобы.

Кастрыяна РАДЗЮК. Мінск—Мазыр—Мінск.

09 10 2014 г.

Усё ЭЛЕМЕНТАрна!

«ПРЫКЛАДЗІ» РУКУ ДА ДОСЛЕДАЎ,

або Пра навуку — папулярна

У Мінску з'явілася новая магчымасць бавіць вольны час: гукавыя, зрокавыя, фізічныя і хімічныя доследы прапануе працэс самастойнага музейнага «Элемента».

...Заходзім у першую, самую вялікую і прасторную залу. У ёй знаходзіцца большасць экспанатаў, якіх у музеі каля сотні.

Адразу справа — прыбор, што дэманструе асаблівасці гукавых хваляў і тлумачыць, чаму часам адбываецца затрымка пры размове па гучнай сувязі. Шэрая труба, са-

гнутая нібы гіганцкая батарэя ці квадратны слімак, мае пачатак і канец. У адзін з іх нешта гаворым і з невялікай затрымкай з другога канца трубки чуем тое ж самае.

Далей бачым на падстаўцы дзве сярэбранага колеру сантэхнічныя трубы, паміж якімі «аркай» выкладзены гайкі.

— Гэтыя трубы — два магніты, — тлумачыць дырэктар музея Алег Эм (Мінулін). — Калі гайкі выдаліць з магнітнага поля, — ён збірае «арку» ў далонь, падймае яе ўгару, і жалезкі рассыпаюцца ў руцэ, — яны не будуць трымацца паміж сабой. Сіла, якая раней іх злучала, знікае па-

за межамі дзейнасці поля. Я ўвогуле люблю магніты. Гэта захапленне — з дзяцінства, — прызнаецца Алег.

Сапраўды, у зале прадстаўлены яшчэ два магніты, але ўжо ў выглядзе колаў. Адно з іх напоўнена металічнай стружкай, прыбіта да сцяны і круціцца. Магнітам праз шкло можна прыцягнуць і рабіць чорныя стружакі «сняжынікі». Другое — аналагічнае, толькі з шарыкамі, і размяшчаецца на падстаўцы.

Таксама бачым некалькі вяртыянтаў «вечных рухавікоў».

— Памятаю, калі вучыўся ў школе, марыў стварыць ме-

навіта такі. Прышоў з гэтай ідэяй да сваёй настаўніцы, а яна толькі пасмяялася, — прызнаўся Алег.

Наступны прыбор — алюмініевая і медная пласціны па два бакі дошчачкі. Пасярэдзіне — амперметр. Прыкладаем рукі да пласцінак. Адбываецца хімічная рэакцыя на вадкасць, з якой складаецца чалавек, і мы атрымліваем электрычнасць. «Гэты прыбор вымярае ўзровень вашага хвалявання», — тлумачыць дырэктар музея.

Рычаг, па прыцыпе якога працуе калодзеж, ды іншыя віды рычагоў змясціліся якраз побач з «няўдалымі» вечнымі рухавікамі. І паўсюль на сценах — малюнкi, якія плывуць, скачуць, мяняюць колер. Гэта зрокавыя ілюзіі...

Над распрацоўкай экспанатаў працаваў сам Алег і яго каманда, а потым інжынеры па чарцяжах стваральнікаў ідэй вырабілі прыборы.

Праходзім каля крывых люстэркаў і разумеем, што гэта яшчэ не ўсе пакоі музея. Наступны — для будучых даследчыкаў. У ім знаходзяцца драўляныя галаваломкі, мікраскоп і камяні, якія можна разглядаць праз лупу.

І, нарэшце, самае цікавае — лекторый. У ім штодзённа (а па выхадных і не адзін раз у дзень) плануецца хімічныя імпрэзы, створаныя спецыяльна для дзяцей. Дарэчы, у перспектыве ў памяш-

Дырэктар Алег МІНУЛІН паказвае чарговы экспанат музея.

Фота Сяргея НіКАНОВІЧА.

Алег размаўляў на чыстай беларускай мове.

Па залах хадзіць з экскурсаводам неабавязкова. Каля кожнага экспаната музея вісіць тлумачэнне і інструкцыя па самастойным яго выкарыстанні.

Музей ужо мае сваю невялікую гісторыю. Летась Алег Эм напісаў кнігу для дзяцей «Нататкі прэс-службы шалёнага прафесара Леапольда Мазгакруцікава» (па-руску і па-беларуску). Пасля стварыў уласную лабараторыю, апісаную ў творы. Сабраў каманду і з ёй пачаў паказваць дзеяцям хімічныя і фізічныя фокусы. Але свабодна трапіць у лабараторыю не было магчымасці. Таму і з'явіўся музей, які можа наведаць кожны.

— Наша звышзадача — абудзіць навуковы інтарэс у дзяцей, — тлумачыць Алег Мінулін. — Спадзяёмся, калі яны выйдучы з музея, хтосьці скажа: «Навука — гэта цікава. Я вырасту і стану навукоўцам».

Вераніка ПУСТАВІТ, студэнтка IV курса Інстытута журналістыкі БДУ.

Часам здавалася, што экспанаты цікавілі больш дарослых, чым малых.

Нават дзіця можа ненадоўга запустыць «вечны рухавік».

Не навукай адзінай

СМАЧНА, ЯК СА СТУДЭНЦКАЙ КУХНІ!

Нядаўна на кухнях інтэрната №2 БДУ было па-сапраўднаму гарача: маладыя людзі з сямі інтэрнатаў студэнцкага гарадка вырашылі паспаборнічаць за права называцца лепшымі кулінарамі. Для гэтага трэба было прайсці праз некалькі іспытаў: прадстаўленне каманды, гатаванне страў і іх абарону.

Такім чынам, спачатку журы трэба было ацаніць не кулінарныя, а творчыя таленты. Першы іспыт — візітная картка. Удзельнікам трэба было не больш чым за тры хвіліны прадставіць сваю каманду. Усе спрабавалі здзівіць і ўразіць членаў журы і гледачоў. Адно — назвай сваёй ка-

манды («Пышкі і худышкі», інтэрнат №7), другая — інтэрактыўнасцю і ўзаемадзейнем з прысутнымі (каманда «Табар», інтэрнат №2). У ход пайшлі песні, жарты, вершы, танцы, варажба для членаў журы...

Пасля гэтага ўдзельнікам трэба было ўразіць журы ўжо сваімі кулінарнымі здольнасцямі. Камандам прапанавалі аднолькавы набор прадуктаў (рыба, рыс, маянэз, бульба, яйкі, цыбуля, морква, таматы, шампіньёны, фасоль, алівы, лімон, алей). Перад канкурсантамі стаяла задача прыгатаваць дзве стравы — халодную закуску і «гарачае». На выкананне задання выдзялялася толькі 2 гадзіны. За гэты час каманды павінны былі прыгатаваць ежу, прыдумаць як прэзентаваць

свае стравы і прыбраць кухню. Таксама ўдзельнікам трэба было прадэманстраваць свае арыгінальныя дэсерты, прыгатаваныя загадзя.

...Калі каманды атрымалі наборы прадуктаў і адправіліся гатаваць, пачалося самае цікавае. «Напампавала» рукі на трэніроўцы, цяпер дзяру моркву без праблем», «А хто не будзе сочыць за рыбай?» — гучала з розных паверхаў інтэрната... Трэба сказаць, што хоць самай папулярнай стравой сярод прыгатаваных была менавіта рыба, запечаная з бульбай, але ж стол аказаўся разнастайным. Удзельнікі каманды інтэрната №4, напрыклад, паказалі журы, што такое «антыкрызісная» салата. Рыбную запяканку прыгатавалі дзяўчынкі з інтэрната №6. На стале каманды «Табар» з інтэрната №2 быў нават шашлык. А прадстаўнікі інтэрната №10 на закуску прыгатавалі фаршыраваныя шампіньёны.

Пагадзіцеся, вызначыць лепшых у падобным кулінарным паядынку — справа вельмі складаная. І ўсё ж журы аднагалосна вырашыла аб'явіць пераможцамі кулінарнага конкурсу каманду «Табар». Усім удзельнікам уручылі дыпломы, а пераможцам падарылі кулінарныя кнігі. Для таго, мабыць, каб яны давалі сваё майстэрства да ўзроўню прафесіяналаў.

Пра крытэрыі, па якіх ацэньваліся ўсе каманды, і пра многае іншае распавёў намеснік прарэктара БДУ па навукова-выхаваўчай працы і сацыяльных пытаннях Міхаіл ЧАРАПЕНІКАЎ, які ўзначальваў журы:

— Перш-наперш мы адзначалі арыгінальнасць страў. Канешне, можна зрабіць, напрыклад, мяс-

Каманда «Табар» сваё прывітанне пачала з традыцыйнай «цыганскай варажбы».

Фота Сяргея НіКАНОВІЧА.

ны салат і ўсе будуць задаволены. Але ж нам хацелася незвычайных рэцэптаў, а таксама таго, каб усё выступленне каманды было прасякнута адной тэмай, ідэяй. І шмат каму ўдалося сумясціць назву каманды са стравамі, якія яны прыгатавалі.

Удзельнікі каманды інтэрната №4, напрыклад, паказалі журы, што такое «антыкрызісная» салата.

Асабіста мне заўсёды цікава пакаштаваць нешта новае: страву, гарнір ці нават прыправу. Усё гэта ў розных прапорцыях і ад розных каманд нам удалося атрымаць. Я сам гатую і ў некаторых каманд папрасіў бы рэцэпты тых ці іншых страў. Напрыклад, хацеў бы даведацца, як гатава-

ла торт каманда з шостага інтэрната. Уразіў цёплы напітак з карыцай ад каманды інтэрната №1. На сваім сталі хацеў бы ўбачыць гарачую страву ад каманд сёмага і дзясятага інтэрнатаў. Таму мы традыцыйна і выдаём кнігу рэцэптаў пасля студэнцкіх кулінарных конкурсаў.

— Праз «Кулінарны конкурс» мы спрабуем данесці да студэнтаў, што на кухнях у інтэрнатах можна прыгатаваць сапраўды смачную, здаровую і прыгожую ежу, — адзначыла адна з арганізатараў мерапрыемства **Вольга ЗУЕУСКАЯ**. — Трэба заўважыць, што набор прадуктаў складаўся з улікам іх карыснасці для здароўя. І, нягледзячы на тое, што кулінарны конкурс традыцыйны, кожны год у ім з'яўляюцца новыя героі, гісторыі і цікавінкі!

Вольга ШЫЛАК, студэнтка III курса Інстытута журналістыкі БДУ.

Галоўнае — не ператрымаць. Але і не датрымаць нельга.

■ Эксперыменты і традыцыі ■

«ЦЯПЕР Я БЕЗ ДУДЫ — НІ ДНЯ»

Ці як гэта —

«гукі» за плячыма насіць

Юрась Панкевіч зайжды робіць тое, што яму падабаецца. Калісьці яму вельмі спадабалася дуда, і ён, не доўга раздумваючы, вырашыў зрабіць інструмент сваімі рукамі. З таго часу прайшло больш як дзесяць гадоў.

Але спадар Юрась працягвае сваю справу: вырабляе дуды і вучыць ахвотных іграць на іх, сам выконвае цікавую эксперыментальную музыку, звязваючы ў адно цэлае традыцыйнае гучанне дуды з сучаснымі бітамі (калі вы чулі гурты «PAWA» і «Testamentum Terrae»). Мы пагутарылі пра яго шлях да дударства, сакральнасць гэтай справы і моду на інструмент...

Фота Аляксандра БЕЛІНСКАГА

— Як адбылося ваша першае «спатканне» з дудой?

— Гэта было гадоў 15 таму. Тады я толькі пачаў займацца гістарычнай рэканструкцыяй і пачаў дуду на беларускім рыцарскім фестывалі «Белы замак» у Маладзечне. Спачатку захацеў набыць сабе дуду, аднак пасля вырашыў зрабіць інструмент сваімі рукамі. Вядома, для гэтага трэба было знайсці майстроў, і ў пошуках мне дапамагла адна з заснавальніцаў беларускага рыцарскага руху Арына Вележ. Яна дала мне тэлефонны спіс майстроў-дудароў — усяго чатыры нумары. Параўнаўшы: зараз майстроў дуды, можа, чалавек 15, а колькасць тых, хто іграе на ёй, даўно пераваліла за сотню.

Першым, хто адказаў, стаў Тодар Кашкурэвіч. Мы дамовіліся, што ён будзе рабіць мне інструмент і пакажа сам працэс яго стварэння. Так я патрапіў у чалавечы да майстра. Першую дуду мы рабілі прыкладна паўгода. Што цікава, прыпала ўсё гэта на апошні курс універсітэта, і я, замест напісання дыплама, тачыў і рэзаў інструменты. Тым не менш дыплом я тады абараніў на «выдатна».

— Чым беларуская дуда адрозніваецца, скажам, ад шатландскай валынкі?

— Тым жа, чым беларуская мова ад нямецкай. Прынцып і назва падобныя, а далей пачынаюцца адрозненні: канструкцыя, спосаб атрымання гуку, знешні выгляд і, галоўнае, рэпертуар. Уявіце сабе валынку — вядомы шатландскі інструмент з мехам і драўлянымі трубкамі. Дык вось, усе дуды робяцца па такім прынцыпе. Карацей, калі проста — гэта мяшок, у які надзімаецца паветра, і драўляныя трубки. Пярэдняя з іх называецца жалейкай. На ёй выконваецца мелодыя. Тыя, што ззаду, — гэта «бурдоны», ці «гукі». У валынцы тры бурдоны ляжаць на плячах у майстра, «выдаюць» адну ноту ды ствараюць фон, на якім іграе жалейка. У беларускай традыцыі ёсць дуды з адным, двума ці трыма бурдонамі. Яны, адпаведна, так і называюцца — аднабурдонная, двухбурдонная. З трыма і болей «трубкамі» — гэта ўжо мацянка, альбо мыццянка. Акрамя таго, вядомы яшчэ адзін тып, распаўсюджаны на нашых землях, — сярэднявечная дуда. У валынкі бурдоны ляжаць на плячах дудара і «глядзяць» уверх, а ў нашай дудзе гэтыя «трубки» накіраваны ўніз і звесаюць ззаду.

— Гэты інструмент традыцыйна асацыюецца з мужчынам-дударом. А ці іграюць на ім жанчыны?

— Сёння іграюць. Раней, хутчэй за ўсё, не ігралі: незстэтычна было, ды і фізічна гэта няпроста. А калі ўдавацца ў тое, што дуда ме-

ла найперш сакральны і міфічны сэнс, то дакладна можна сказаць: справа жраца ці святара не была жаночай.

— А для вас стварэнне дуды з'яўляецца сакральным рытуалам?

— Сакральнасць — гэта такая добрая адмазка для гультаёў, каб не працаваць. Натхненне і музы прыходзяць не да лянных, а да працавітых. Таму не думаю, што выраб дуды — сакральнае дзеянне. А ў даўнейшыя часы абставіны былі іншыя. Напрыклад, тую ж скуру для інструмента нельга было купіць на скураным заводзе. Значыць, трэба было самому падрывацца: яе: забіць жывёлу, злупіць скуру, апрацаваць яе... Увогуле, там дзе ёсць смерць — там і святарства, і сакральнасць. Для вырабу дуды некаторыя з матэрыялаў набываю, а драўніну нарыхтоўваю сам.

— Колькі часу вам патрабуецца, каб зрабіць дуду?

— Прыкладна месяц. Але звычайна раблю інструмент, пакуль робіцца. Тэрміны не стаўлю і прымушаць сябе да працы не бачу сэнсу, бо не веру ў добрую працу пад прымусам.

Калі проста — гэта мяшок, у які надзімаецца паветра, і драўляныя трубки.

Пярэдняя з іх называецца жалейкай. На ёй выконваецца мелодыя.

Тыя, што ззаду, — гэта «бурдоны», ці «гукі».

— Знаёмы майстар-стыліст кажа, што не кожнаму чалавеку можа заплесці дрэды: калі бачыць, што гэта толькі з-за моды і часовай прыхамаці, што чалавек не зможа далей за імі сачыць, дык адмаўляе. Ці кожны можа замовіць у вас дуду?

— Ёсць у людзей такая звычка — рабіць са сваёй працы нейкі культ. Гэта дакладна не пра мяне, і на духоўнага настаўніка я не прэтэндую. Параіць нешта магу. Калі хочацца чалавеку дрэды зрабіць, дуду ці яшчэ што, дык няхай паспрабуе. Таму раблю дуды ўсім, хто пажадае.

— Дарэчы, ці адсочваеце далейшы лёс сваіх інструментаў?

— Так, бо цікава, ці ёсць «прасоўванне»: чаму навучыўся музыка, як гучыць дуда. Да таго ж трэба дапамагаць з яе настройкай. Усе, хто набывае інструмент, праз пару тыдняў прыходзяць да мяне і паказваюць, як умеюць іграць. Мне ад таго відовішча становіцца смешна: сам год-два вучыўся настройваць яе, а пасля іграць. А яны праз тыдзень ужо дудары (смяецца). Але

я, калі быў малады, сам так думаў. Сябры кажуць, што маю ігру на інструменце першыя паўгода слухаць было цяжка (смяецца).

— У апошнія гады ў Беларусі з'явілася мода на заморскія інструменты — напрыклад, заходнеафрыканскія барабаны джэмбэ. Ці ёсць попыт на беларускую дуду (дарэчы, не такую і танную — каля 500 долараў) за межамі нашай краіны?

— Што датычыцца джэмбэ і іншых модных інструментаў, гэта справа маркеталагаў, якія навезлі ў крамы тое, што проста набыць за мяжой. Кошт невялікі і лёгка прадаць. Умоўна кажучы, узяў ты гэты барабан, сеў на траўку і бі ў яго. Але гэта не музычны ўзровень (смяецца). Гэта забаўкі. Сур'ёзныя музычныя інструменты каштуюць грошай, а яшчэ патрабуюць дагляду і ўмення імі карыстацца.

На маю думку, парог уваходу ў музыку толькі падаецца нізкім. Можна гадамі біць у джэмбэ і думаць, што ты музыкант. Толькі адзінкі выйдучы на вялікую сцэну сольна ці ў складзе добрых гуртоў. Але гэта нармальна. Жыццё не такое доўгае. Трэба спрабаваць сябе ў розных прафесіях, шукаць сваё. А попыт на дуду ці іншы інструмент заўсёды будзе аднолькавы. Дарэчы, заказы прымаю з краін-суседкаў: Польшчы, Літвы, Расіі. Што цікава, толькі ў Расіі няма ўласнага віду дуды.

— Вы самі шмат эксперыментуеце. Узяць, напрыклад, музыку гурта «PAWA», якую празвалі танцавальнай фольк-электронікай. Ці можна яе назваць спробай папулярнага гэтага дыска?

— На маю думку, не. Але пажалуйна тое, што бачыць менавіта так. Значыць, атрымалася добрая музыка, якая можа нешта папулярнаваць (смяецца). Увогуле, праект «PAWA» — гэта спроба выконваць цікавую музыку. Іграць тое, што падабаецца, эксперыментуваць і не баіцца гэтага.

— Нядаўна ў вас выйшаў дыск «Дуда беларуская», дзе прадстаўлена чыстае гучанне дуды без лішніх эфектаў. Каму будзе карысным гэты дыск?

— Ён для ўсіх, хто хоча навучыцца іграць на дудзе. Там ёсць ноты, запісы мелодый з метраномам, мелодыі ў маім выкананні. Карацей, ёсць тое, з чаго пачаць, і тое, да чаго трэба імнуцца.

— Ні дня без дуды — гэтыя словы пра вас?

— Можна, усё жыццё і прахыў бы без дуды. Але лёс склаўся так, што цяпер — ні дня.

— Што трэба для таго, каб стаць добрым дударом?

— Як і ў любым занятку — кропля таленту і праца, праца, праца! Кацярына РАДЗЮК.

Медыятар

ШКОЛА ДЛЯ... РОКЕРАЎ

Напэўна, многія школьнікі мараць быць удзельнікамі рок-гурта. Іграць на барабанах, як Ларс Ульрых з гурта Metallica, спяваць, як Валерый Кіпелаў, ці быць такім жа крутым гітарыстам, як Віктар Смольскі з Rage. Можна выконваць вядомыя кампазіцыі на школьных вечарынах, заваёўваць сэрцы дзяўчат прыгожымі спевамі ці проста рэпэціраваць з сябрамі. Рамантыка! Але куды пайсці, каб навучыцца іграць, спяваць і арганічна паводзіць сябе на сцэне? Як знайсці настаўніка, які вучыў бы не толькі «гамам» і ўрыўкам з Бетховена ці Моцарта, але і дапамог бы стаць сапраўдным артыстам? Што рабіць, калі табе ўжо за 20 і ў музычную школу ісці позна? Сёння мы гутарым з заснавальнікам і кіраўніком сталічнай рок-школы Discovery выдатным гітарыстам Аляксандрам Кісс.

— Падаецца, што падобных праектаў у Беларусі не было раней і няма цяпер. Як узнікла ідэя стварыць сапраўдную рок-школу?

— Калі я вучыўся на трэцім ці чацвёртым курсе музычнага вучылішча імя Глінкі, то пачаў даваць урокі электрагітары ў сябе дома. Аднойчы я зразумеў, што маю надта многа вучняў. Тады вырашыў пашырыць працу, прыдумаць новыя кірункі для заняткаў і праводзіць урокі ў студыі. Гады два я здымаў яе і працаваў там. Потым мы прыдбалі ўласнае памяшканне, я запрасіў педагогаў. І з таго часу мы паспяхова працуем.

— Аляксандр, вы часта праводзіце майстар-класы з замежнымі выканаўцамі, музыкантамі. Каго з самых знакамітых можаце прыгадаць?

— Канешне, усе, хто хоць трохі ведае пра нашу рок-школу, чулі, што я не адзін раз запрашаў Віктара Смольскага, гітарыста знакамітага нямецкага гурта Rage. Смела магу сказаць, што Віктар ужо мой сябар, мы з ім увесь час стэлефануемся, перапісваемся. І кожны раз, калі ён прыязджае ў Мінск — ці на канцэрт, ці проста наведаць бачкоў, — я працу Віктара правесці майстар-класы або індывідуальныя заняткі ў нашай школе.

— Часта кажуць, што не кожнага чалавека можна навучыць добра іграць на інструменце. Ці сапраўды гэта так?

— Мне падаецца, што навучыць іграць можна кожнага. Але пытанне ў тым, якога ўзроўню дасягне такі музыкант. Вельмі важныя першапачатковыя даныя. Да мяне прыходзяць розныя людзі. Зазначу, што з дарослымі працаваць больш складана: у іх няма часу на заняткі дома. З дзецьмі і студэнтамі ўсё намянога прасцей: яны пастаянна знаходзяцца ў працэсе навучання, таму выконваць хатнія заданні і займацца вечарамі для іх нармальна практыка.

— Здараецца, што чалавек, выйшаўшы на сцэну, губляецца, палюхаецца, не ведае, што рабіць, як рухацца... Вучыце, як паводзіць сябе перад публікай?

— Канешне, са страхам сцэны сутыкаецца амаль 99 працэнтаў музыкантаў. Бо адна справа іграць перад выкладчыкам, сявакамі і сябрамі, зусім іншая — выйсці на сцэну і паказаць ся-

бе перад аўдыторыяй незнаёмых людзей. Гэта вялікая псіхалагічная нагрузка, да якой патрэбна рыхтавацца. Падчас выступлення важна не замыкацца ў сабе, іграць не для сябе, а старацца менавіта для глядачоў. Варта разумець, што публіцы трэба не проста дэманстраваць якасную ігру на інструменце, трэба кантактаваць з глядачамі — праз погляд, рухі.

Падчас выступлення важна не замыкацца ў сабе, іграць не для сябе, а старацца менавіта для глядачоў. Варта разумець, што публіцы трэба не проста дэманстраваць якасную ігру на інструменце, трэба кантактаваць з глядачамі — праз погляд, рухі.

— Ці ёсць сярод выпускнікоў рок-школы музыканты, якія ўжо выступаюць у складзе гуртоў ці маюць свае праекты?

— Магу смела назваць каманду For-About-From — іх гітарыст і вакаліст займаўся ў нас у школе. Гэта вельмі таленавітыя маладыя людзі. Я ім цяпер дапамагаю запісваць альбом, раблю аранжыроўкі, падказваю, як яны павіны гучаць.

— Што можаце параіць маладым людзям, якія хочуць навучыцца іграць на гітары, — напрыклад, 13-гадовым школьнікам?

— 13 гадоў, напэўна, самы лепшы ўзрост, калі трэба брацца за гітару ці нейкі іншы інструмент. Яшчэ нічога не адваблівае, бо мае вялікі інтарэс. Яму надзвычай падабаецца ўсё, што адбываецца ў нашай школе і ўвогуле ў музычным свеце. Ён прымае ўсё, што я прапаную, і без праблем гэта выконвае.

— Як атрымаўся, што вы самі пачалі займацца музыкай — іграць менавіта на гітары?

— Я не памятаю, у які момант мяне захапіла музыка. Калі прыходзіў у госці і бачыў музычны інструмент — проста браў і нешта іграў. Не ўмеючы, не ведаючы нот. Сур'ёзныя, больш-менш прафесійныя заняткі музыкай пачаліся гадоў у дзевяць, калі я стаў хадзіць у музычны гурток. Калі прыйшоў час выбіраць інструмент, я хацеў іграць на сінтэзатары. На той час, напэўна, гэта было вельмі папулярна. Але фарміравалася вялікая група гітарыстаў, таму і я выбраў гітару. Хоць толькі гітарыстам я сябе назваць не магу, бо без праблем валодаю барабанами і фартэпіяна. Лічу, што важней быць музыкантам увогуле, чым вельмі тэхнічным выканаўцам на адным інструменце.

Марына ВЕСЯЛУХА.

Пасябраваць з музай

Фота Сяргея НИКАНОВІЧА.

Нямецкі дызайнер і пісьменніца Яна Франк — яркі прадстаўнік творчай прафесіі, які не па чутках ведае, як складана сумяшчаць натхненне з часам. На ўласным вопыце дзяўчына пераканалася, што «творчы беспарадак» ні да чаго добрага не прыводзіць. Я таксама лічу сябе крэатыўным чалавекам, і праблема недахопу часу мне вельмі знаёма. У сутках усяго 24 гадзіны, а ў галаве столькі ідэй, думак, планаў... Вядома, хоццаца ўсё ўвасобіць у рэальнасць. Але якім чынам? Аказваецца, існуе цэлая навука пра тое, як правільна арганізоўваць час. Яна называецца тайм-менеджмент. Пра гэта я ўпершыню даведлася з кнігі «Муза і пачвара». Нягледзячы на тое, што яна адрасавана творчым асобам, кожны зможа знайсці ў ёй для сябе штосьці карыснае. Бо я ўпэўнена: ва ўсіх людзей на Зямлі ёсць жылка крэатыўнасці. Хачу расказаць, як парады Яны Франк дапамагаюць мне хутчэй дасягаць пастаўленых мэт.

ПАРАДА ПЕРШАЯ: весці штодзённік. Запомніць усё не толькі немагчыма, але і не трэба. Тым больш, задачы, перанесеныя на паперу, выглядаюць лягчэй і больш рэальна. Гэта нібы візуалізацыя жаданняў.

Дарэчы, калі занесці ўсе мэты ў штодзённік, высветліцца: іх зусім няшмат. А некаторыя са спраў настолькі простыя, што ўжнікае пытанне: чаму я да гэтага часу іх не зрабіла? Станоўціца нават сорамна.

Праўда, не варта забываць: штодзённік — гэта не абшар для творчасці. Неабавязкова прыгожа афармляць яго каляровым чарнілам або малюнкамі: гэтак вы толькі дарма марнуеце час. Добра, калі прыгожая вокладка штодзённіка будзе натхняць вас на вялікія здзяйсненні. Аднак галоўнае — гэта выконваць складзены спіс спраў, а не любавачца ім.

ПАРАДА ДРУГАЯ: адшукваць тое, што «крадзе» наш час. Яна Франк прапануе выканаць практыкаванне «хранаметраж» (запіс усіх дзеянняў, якія вы робіце за дзень). Яно падкажа, якія справы вы выконваеце занадта доўга, а ад якіх наогул лепш адмовіцца. У мяне такія «выкрадальнікі часу» былі, напрыклад, размовы па тэлефоне, прагляд тэлевізара, інтэрнэт. Часам мы нават не ўсведамляем бессэнсоўнасць сваіх дзеянняў. А «хранаметраж» — гэта красамойны доказ таго, як часта мы дарма губляем час.

ПАРАДА ТРЭЦЯЯ: не спрабаваць зрабіць адразу ўсё. Прачытаць, напісаць, купіць... Бясконца колькасць дзеянняў, з якіх пачынаюцца мэты ў штодзённіку. Дасягнуць усяго за адзін дзень у вас, напэўна,

не атрымаецца. Таму важна выконваць найбольш значныя справы і адмаўляцца ад задач, якія вам пакуль што не па сілах. Сама Яна Франк піша: «Я вызначыла для сябе максімум таго, што магу зрабіць, і нават не спрабавала выконваць больш. У выніку ў мяне знік стрэс, а прадуктыўнасць значна павялічылася».

Часта важную ролю адыгрывае настрой. Так, калі я ўсведамляю, што мне не хочацца або надакучыла рабіць што-небудзь, адразу імкнусь пераклачыцца на іншы занятак ці іду адпачываць. Лепш вярнуцца да справы пазней і на свежыя галаву выканаць яе ў дзесяць разоў хутчэй. Галоўнае — не пераблытаць стомленасць з лянотай.

ПАРАДА ЧАЦВЕРТАЯ: не шкадаваць часу на сон. Не выспаўшыся, я не здольная ні на што, акрамя бясконцага пазыхання. Таму ніколі не пагарджаю сном. Нядаўна мая сяброўка расказала, што выконвае мноства спраў... ноччу! Аказваецца, яна ўжо месяц жыла па-новым, вельмі здзіўным рэжыме. Дзяўчынка спала толькі дзве гадзіны, а ў астатні час паспявала зрабіць урокі, пачытаць кнігу, паглядзець фільм. Паводле

яе слоў, зусім не адчувала стомленасці, і начное жыццё ёй нават больш падабалася. Некаторы час я зайздросціла ёй, але неўзабаве даведлася, што сяброўка пасля такіх эксперыментаў два тыдні ляжала дома з тэмпературай. Не дзіва, бо наш арганізм патрабуе паўнаватраснага адпачынку. А яшчэ сны часам могуць падказваць вельмі цікавыя ідэі. Мабыць, мне прысніцца сюжэт маёй будучай кнігі, якая аднойчы стане бестселерам?

ПАРАДА ПЯТАЯ: каб пазбегнуць боязі чыстага аркуша, трэба загадзя запісаць усе варыянты і ідэі. Калі ў мяне выпадае вольны час для творчасці (напрыклад, каб напісаць тэкст), я вельмі часта саджуся перад аркушам і западаю ў ступар: што ж мне рабіць далей? А калі праз некалькі гадзін у галаву прыходзіць нейкая ідэя, працу трэба ўжо заканчваць, таму што мяне чакаюць іншыя важныя справы. На наступны дзень усе геніяльныя думкі забываюцца.

Але гэта не значыць, што трэба чакаць натхнення. Яно ўсё роўна прыходзіць у працэсе. Галоўнае, каб пад рукой аказаўся спіс вашых задум. Дарэчы, гэта тычыцца кожнай творчай

дзейнасці. Калі ў вас на працягу дня з'яўляецца нейкая геніяльная ідэя, перанясце яе ў свой сшытак. У час творчасці зірніце на яе — і натхненне ахопіць вас з той жа секунды.

ПАРАДА ШОСТАЯ: не забываць пра адпачынак і раз у дзень выдаткоўваць гадзіну на штосьці прыемнае ці нават дзіўнае. На адной са старонак кнігі пісьменніца прыводзіць жарталівы спіс «важных» спраў. Напрыклад, «маляваць іерогліфы на твары» або «крытыкаваць рэкламныя плакаты». Думаецца, гэта ўсяго толькі жарт? Памыляецеся. Такія, на першы погляд, бессэнсоўныя рэчы сапраўды бываюць важнымі таму, што яны дапамагаюць адцягнуцца ад бясконцай працы. Таму я без дакоры сумленна магу ўключыць музыку і цэлую гадзіну ўвільняць, што я рок-зорка. Навошта? Бо мне гэта падабаецца! Да крэатыўных людзей свежыя ідэі і думкі часта прыходзяць менавіта ў такія хвіліны.

P.S. Ну вось, праца скончана, тэкст напісаны. Прышлоў час заслужанага адпачынку. Пайдзі «маляваць іерогліфы на твары»!)

Ганна ЯЎСЕЙЧЫК,
вучаніца 11 класа
гімназіі №61 г. Мінска.

Друкуюцца ў «Малодосці»

Сяргей БАЛАХОНАЎ

**БЕЗ СТА ГАДОЎ
НА РАЗГАДКУ**

(УРЫВАК З АПОВЕСЦІ)

— Па-беларуску гэта называецца «кляты сорам». Як вам рэўнасць кінутай дзяўчыны ў якасці матыву?

— Ды мы з ёй усяго пару месяцаў сустракаліся, калі вучыліся ў дзявятым класе. Столькі часу прайшло, а яна ўсё ў сваіх фантазіях лётае.

Знайдзеў хутка праглядзеў больш даўнія допісы на «сцяне». «Пост» двухтыднёвай даўніны прымусяў яго прывісцінуць. Там красаваў сумесны здымак Беланосавай і Навіцкай. Яны стаялі ў абдымку на фоне барнай стойкі і задзірыста ўсміхаліся, працуючы на аб'ектыў. Фота суправаджалася надпісам: «М-м-м, «Алівер»! Было класна. Трэба паўтарыць!»

— Гэта Насця з ёй? — без патрэбы ўдакладніў настаўнік.

Юнака аж двойчы перасмыкнула — спачатку ад нечаканага пытання, а потым ад убачанага на экране. Адказваць было лішне. Гісторык зрабіў сур'езным.

— Я вельмі хачу спадзявацца, — з каменным тварам мовіў ён, — што зараз мы ўбачым іх у траіх. І Насцю, і Кацю, і тваю Свету. Хоццаца верыць, што яны змаглі паразумецца і проста загулялі.

***

Забавляльны комплекс атакавала мноства наведвальнікаў. Усё-ткі ж быў суботні вечар, які пачынаў хіліцца да ночы. У «Аліверы» быў у дзясяткаў аўтаномных бараў, рэстаранаў і адна вялікая дыскатэчная зала. Пра гэтаў акалічнасць тройца шукальнікаў неяк і не падумала. Адны спяшаліся ў сушы-бар, другія на дыскатэку ў стылі зомбі-апакаліпсісу, трэці цікавілі іншыя забаўкі, кшталту танцаў гоў-гоў. Стоячы на ганку комплексу, Аксана, Арцём і Віктар Андрэевіч акурат назіралі плынь вясёлых наведвальнікаў, апранутых пад зомбі. Трохі параіўшыся, шукальнікі рушылі да дзвярэй. Збіраліся абходзіць усе ўстановы комплексу ў спадзеве, што дзе-небудзь пашанцуе знайсці Навіцкую і Беланосаву. «Абы яны толькі ў зомбі

не былі апранутыя», — пажадаў баскетбаліст. На шчасце, ісці далёка не давялося. З дзяўчатамі сутыкнулася проста ў дзвярах. Тыя адразу ж пазналі Казімірчыка. Здзівіліся і яму, і ягонай кампаніі. Каця нават войкнула. Давялося ім хутка задаваць пытанні. Яны выслухалі і пагадзіліся адысці ўбок, каб паразмаўляць без сведак.

Хлопец адразу ж запытаўся ў Насці пра яе сустрэчу са Светай. Тая ахвотна і даволі роўна патлумачыла, што яны бачыліся пасля дзвюх гадзін дня ў прысадах каля школы. Сказала, што спрабавала ўгаварыць Даброўскую адмовіцца ад паездкі ў Германію.

— Я заслужыла гэтую паездку, — запэўнівала Насця, агучваючы сваю крыўду. — Шмат трэніравалася. Прыклала столькі намаганняў, каб дасягнуць высокіх вынікаў. Па сутнасці, я ўвесь год працавала на перамогу ва ўчарашніх спарторніцах. А Свеце заўжды ўсё давалася лягчэй. Яна часта перамагала, нібыта гуляючы. Дый увогуле ёй заўсёды больш шанцуе.

— І калі яна адмовілася, ты вырашыла зрабіць ёй нешта кепскае? — не стаў утойваць сваіх падазрэнняў юнак. — Разам з Кацяй вы некуды яе завабілі і там...

— Гэта не смешна. Перастань так жартаваць, — папрасіла плыўчыка, састроіўшы вельмі сур'езную міну.

— А што я павінен казаць! Мая дзяўчына знікла без звестак! Ніхто нічога не ведае! Ніхто ні ў чым не вінаваты! А Светы як не было, так і няма! — расхадзіўся Арцём. Віктару Андрэевічу нават прыйшлося тузаць яго за рукаў. Яго крык справе нічым дапамагчы не мог, а толькі прыцягваў увагу старонніх людзей. Пара АМАПаўцаў, якія стаялі недалёка, ужо накіравалі свае позіркы на іх. Але юнак сцішыўся, і тыя адразу згубілі інтарэс.

— Мы паразмаўлялі са Светай. Але яна не сказала ні «так», ні «не», — працягвала Навіцкая. — Сказала,

што параіцца з табой. Маўляў, паездка выдатная, але ехаць туды проста дзеля самой паездкі сэнсу мала, бо заключаць там кантракты яна вялікага жадання не мае. А ўсё чаму? А ўсё таму, што не хоча губляць цябе. Яна абяцала пазваніць мне сёння ўвечары. Але не пазваніла. Калі шчыра, пачуўшы ад яе ўсё гэта, я расчулілася. Я не чакала ад яе такога разумення і такіх адэкватных паводзін. Нават расказала ёй, што мы з Кацяй завісем сёння ў «Аліверы».

Здзіўленню Казімірчыка не было межаў. Яго спадарожнікі таксама вельмі здзівіліся. Хлопец, быццам не верачы, што паміж Светай і Насцяй не было сваркі, а між Насцяй і Кацяй змовы, звярнуўся да апошняй:

— А ты чаго мне сёння пісала?

— Па ціхай журбе, — выціснула яна з сябе, хаваючы вочы, чым нагадала прысаромленую шкадлівую котку.

Дзяўчаты кляліся і божкаліся, што ўвечары Даброўскай не бачылі, а пагатоў шкоды ёй ніякай не чынілі. Беланосава нават заплакала. Доказаў іх недачынасці да знікнення Даброўскай не было аніякаў, але шукальнікі фармальна выкраслілі абедзвюх са спіса падазраваных. Ім наказалі на прамілы Бог нідзе нічога пра знікненне Светы не балбатаць, а то, як наўмысна падкрэсліў Знайдзеў, «шчэ невядома, як усё эта дзела павернецца».

***

Цяпер засталіся толькі два варыянты. Або шукаць навіны пра няшчасны здарэнні, або звярнуцца да асобы апошняга вядомага сведкі. Сайт здарэнняў вмясцаў новыя зводкі, але Святлана ў ніводнай з іх не фігуравала. Сталі наноў абмяркоўваць фатографа. Атрымлівалася, што ён быў ці не апошнім, хто дакладна бачыў зніклую. Па сутнасці, Сулімаў стаў адпраўным пунктам большасці далейшых лагічных пабудоў і Арцёма, і Аксаны. Паўстала пытанне: а што калі ён прыводзіў-

Аўтар новай «малодосцеўскай» аповесці нарадзіўся ў вёсцы Свяцілавічы Веткаўскага раёна. Уласна кажучы, месца нараджэння аўтара і абумовіла стратэгію размяшчэння твора і тэрмін яго выхаду ў свет: вераснёўская «Малодосць» прысвечана Гомельшчыне. Празаік, паэт, музыкант, блогер, па адукацыі — гісторык.

ся? Нельга было скідаваць з рахункаў версію, што ён прыдумаў нібыта падслуханае ў Светы прозвішча, каб наўмысна пусціць Арцёма па лжывым шляху. Гэтым Нікас кідаў ценю на настаўніка. Але ці закладваў ён у свой ход двухсэнсоўнасць, ці так атрымалася з-за збегу абставін — пра гэта ніхто меркаваць не браўся.

Следам ішло наступнае пытанне: ці мае фатограф дачыненне да знікнення Даброўскай? Матываў для выкрадання не было. Шукальнікі на нейкі час замоўклі ў роздуме. І раптам настаўнік схпіўся за галаву і звярнуўся да баскетбаліста:

— Ты казаў, што пераблытаў яго чарговую мадэльку са Святланаў. Яны такія падобныя?

— Здалёк нават вельмі падобныя. Дый зблізка падабенства ёсць, — прызнаўся юнак.

— Зразумела. А ты альбомы з мадэлькамі на яго старонцы глядзеў?

— Глядзеў. Я яшчэ Свеце тады сказаў. Там жа ўсе мадэлі аднатыпныя... — сказаў Казімірчык, на імгненне асекся, даўмеўшыся да сутнасці, і потым працягнуў: — Ды яны ж там усё вельмі падобныя на Свету!

— Вось! — літаральна выкрыкнуў Віктар Андрэевіч. — Ён фатографуе дзяўчат, падобных адна на адну. Гэта ўжо нагадвае не проста захапленне, але пэўную манію. А што калі разам з фатографіямі Нікас калекцыянуе і самі мадэлькі?

— Калі ты маеш на ўвазе серыйныя зайбствы, — скептычна выдала Аксана, — то гэтага не можа быць: пра гэта б даўно не толькі ведаў увесь горад, але і цэлая краіна стала б на вушэх. Дый і не было б тады серыі гэтых здымкаў у інтэрнэце.

— Я не пра зайбствы, — запярэчыў настаўнік. — Я пра калекцыю яго... гм-м, тама бы мовіць, блізкасці з мадэлькамі. Сфатаграфавалі адну — зблізіўся. Сфатаграфавалі другую — зблізіўся. Ну, і так далей...

— І ўсё ж для сексуальна заклапочанага «сваяць» такія калекцыі-фо-

тасесіі было б занадта небяспечна. Ці мала розных дамарослых дэтэктываў у «Кантакце» сядзяць? — трохі падумавшы, адцемила Мількавец.

— Але ж з альбомаў нічога такога і не вынікае. Здымкі прыгожыя і строгія. Без фрывольнасцяў, — канстатаваў настаўнік.

— Бо для фрывольнасцяў ён знаходзіць іншы час! — гнеўна гыркнуў хлопец. — Трэба тэрмінова ехаць туды і прыдзірліва пагаварыць з гэтым тыпам. Я збярэ сваіх сяброў па баскетболе і па гульні ў «Схватку». Калі спатрэбіцца, то возьмем штурмам гэты чортаў катэдж!

Такая расшучая заява спужала спадарожнікаў.

— Толькі незаконнага пранікнення ў прыватныя ўладанні нам яшчэ не хопала! — абуралася Аксана.

— Я люблю прыгоды, але ж быць Андрэем Беларэцкім не жадаю, — настаўнік адхрысціўся ад слоў Арцёма, згадаўшы героя «Дзікага палёвання караля Стаха». — Давай мы паедзем да Нікаса, і я адзін паспрабую з ім паразмаўляць.

— А які з гэтага будзе толк? Ён вам пасмяецца ў твар. Ці зноў пад дурня закосіць. Трэба прабірацца ў катэдж, каб адшукаць там Свету. Калі вы не хочаце мне ў гэтым дапамагач, то я не пакрыўджуся. Вы і так многа для мяне зрабілі.

— Не, Арцёме, мы цябе не кінем, — запэўніў настаўнік. — Можна, да сённяшняга дня ў Сулімава ўсё было гладка. Дзяўчаты пагаджаліся. А вось наша Святлана адмовіла, і ў фатографа перамкнула клемы. Ну, ці не можа такое быць? Яна сказала яму «не», а ён яе за гэта ў пакоі зачыніў. Так што Бог з ёй, з рэпутацыяй. Калі мы выратуем дзяўчыну, то пераможаў не асудзяць.

— Гэта пафас? — саркастычна ўдакладніла аспірантка.

— Гэта пофіг, — не стрымаўся ён выдаць у адказ, усміхаючыся адно куточкамі вуснаў.

SEX=БАЛЯСЫ

ГОЛЫЯ ГУЛЬНІ

«А што ўвогуле ў свеце робіцца?» — пытаўся, помніцца, Гоша з фільма «Масква слязам не верыць» у Мікалая, калі той нарэшце знайшоў яго. «Стабільнасці няма. Тэрарысты зноў захапілі самалёт». Чаго гэта я прыгадаў той эпізод, пытаецца? Дык сапраўды стабільнасці няма! Толькі не тэрарысты зараз захапілі самалёт, а наш розум у чарговы раз — знакамітасці. Голыя знакамітасці. Хто не ў курсе, каратка раскажу. Нядаўна каля дваццаці галівудскіх «зорак» — актрыс, спявачак, мадэляў — звярнуліся ў ФБР з просьбай прыцягнуць да адказнасці хакераў, якія выклалі ў сеціве іх інтымныя фотаздымкі і нават, кажуць, відэа. Ад ужо амаль што «пратакальных» для «зорак» «самастрэлаў» — эратычных «сэлфі», да... Ну, як у тым анекдотце. Унук глядзіць фільм «для дарослых», а бабуля з суседняга пакою пытаецца ў яго: «Што ты там робіш, унучак?» — «Кіно пра вайну гляджу, бабуля!» — «А хто ж там так стогне гучна?» — «Галоўная гераіня памірае...» Ну, вы зразумелі, пра што гаворка. Як казаў Давід Гоцман з «Ліквідацыі», «картина маслом».

Фота Сяргея Нікановіча.

Дык вось, пасля гэтага выкіду «ўсё прагрэсіўнае чалавецтва», як абавязкова казалі б раней, толькі і займалася тым, што некалькі тыдняў запар праглядала тыя адлюстраванні, абмяркоўвала, спрачалася... Ці нармальна рабіць такія здымкі ўвогуле, ці трэба іх захоўваць на памяць, ці этычна «зліваць» у інтэрнэт адным, а іншым — праглядаць... Я ж казаў напачатку — «Тэрарысты захапілі самалёт» або «Жила бы страна родная и нету других забот».

Але вяртаючыся да таго спісу пацярпелых «зорак»... Асабіста мне, прабачне, канешне, тыя прозвішчы амаль нічога не казалі. Пазнаў, і тое не без падказкі з каменту, хіба толькі актрысу, што іграла галоўную ролю ў стужцы «Галодныя гульні». Неблагі фільм, паглядзіце, калі будзе магчыма. Дарэчы, менавіта гэты факт даў многім каментарам лішнюю нагоду павыскаляцца ў інтэрнэце... Чалавечай натуре, мабыць, уласціва падглядаць. А ўжо за «зоркамі» — тым больш. Каб пераканацца, што каралева... Ну, вы памятаеце. Напэўна, гэта самы просты спосаб «падцягнуць» сябе да ўзроўню знакамітасцяў. Некалі казалі: «Еш цыбулку, часнок і хрэн — будзеш як Сафі Ларэн». Зараз прыкладаць намаганні, каб неж прасунуцца па жыцці наперад, дабіцца чагосьці, асабліва не трэба. Ведаеце анекдот пра нашу рэчаіснасць? Лепшы сябар — гэта той, які, калі цябе будучы біць, апынецца побач. З айфонам, каб потым выкласці ролік у сеціве.

А ўжо якія прыклады!
Я голы, значыць, я — кароль (ці каралева)!..
Голыя і знакамітыя... Хлеба і відовішчаў?

«Наце, карыстайцеся на здароўе!» — скажуць такія хакеры нам. Праўда, бясхитраснасці Тосі Кісліцынай з «Дзяўчат» у гэтай фразе шукаць не даводзіцца. У хакера свой інтарэс, свая роля ў «голых гульнях». Выкрадаючы нешта ў «зоркі», а тым больш інтымнае, ён нібыта нават узвышаецца над ёй. («У судзе разглядаюць справу аб скасаванні шлюбу. Суддзя пытаецца ў жанчыны на конт прычыны такога кроку. «Рэлігійныя матывы», — адказвае тая. «Гэта як?» — «Сужэнец не прызнае мяне багінняй».) Праўда, і ў прастадушнасці тых самых «зорак» я да канца таксама не веру. Дарослыя ж людзі, а хочацца сказаць словамі з анекдота: «Ты або дагаворвай, або маўчы. Фантазія ж дзікая...» Нехта з тых пацярпелых — муж і жонка, якія абменьваліся па інтэрнэце «гарачымі» фотаздымкамі, — спрабавалі публічна апраўдацца: маўляў, мы ж нічога такога дрэннага не зрабілі. З гэтым можна пагадзіцца: кожны вольны рабіць у ложку ўсё, што яму дазваляюць выхаванне і тая самая вышэйпамянёная фантазія (у тым ліку і фатаграфаванне). Толькі ж хаваць як мага далей трэба «шэдэўры»! Каб, як той казаў, дзеці не знайшлі. Кштальту як у чарговым анекдотце. «Дарагая, а дзе ў нас соль?» — «Які ты ў мяне бездапаможны! У шафцы, у бляшанцы з-пад кавы з надпісам «цукар».

А яшчэ адна з папулярных версій прычын з'яўлення ў адкрытым доступе «клубнічных карцінак» сярод карыстальнікаў сеціва такая. Папулярнасць у наш імклівы час прападае гэтак жа хутка, як і з'яўляецца. Учора ты «сэлфі» на сцэне з «Оскарам» рабіў, а сёння цябе, умоўна кажучы, у «Макдональдсе» не пазнаюць. («Села батарэйка ў мабільніку... І ўсё! Быў чалавек — няма чалавека»). Чаму б не падагрэць цікаўнасць публікі такім простым і даступным спосабам — з дапамогай таго самага мабільніка?..

Увогуле, як падаецца, гэтых «голых гульняў» стала некалькі зашмат. Ці тое час сапраўды такі — інфармацыйна-тэхналагічна-эратычны? Бо літаральна што ні дзень, то зноў нехта недзе агаляецца. То якая галівудская «зорка» выйдзе на сцэну ў сукенцы з адных стразаў (падаецца, тая самая, чые інтымныя фатаграфіі таксама «злілі» ў сеціва хакеры) ці ў нечым кштальту рыбалоўнай сеткі. То вось цэлая каманда велагоншчыц з Калумбіі з'явілася на цырымонію ўзнагароджання пасля адной з гонак... Не, не аголенымі, у форме. Праўда на «прычынным месцы» тая была пашытай з тканіны цялеснага колеру і мела спецыяльную прашыўку, у выніку чаго атрымаўся такі эфект... Скажам так, як быццам дзеўкі толькі з лазні выйшлі... Потым чытаеш пра тое, што адна галівудская актрыса пасылае свайму жаніху, паважанаму мной Джоні Дэпу, фатаграфіі, на якіх яна ў стылі «ню» трымае ў руках пасланні для каханага. Праз які дзень даведваемся, што ногі ў абранніцы яшчэ аднаго галівудскага красунчыка Джорджа Клуни даўжынёй 110 сантыметраў. Фота дадаецца. Глядзіш і разумееш, што ў жыцці ўсё атрымалася. Страшна падумаць, каб гэты факт раптам прайшоў міма мяне. А так некалькі адразу лягчай робіцца, праўда? А ўжо якія прыклады! Я голы, значыць, я — кароль (ці каралева)!.. Голыя і знакамітыя... Хлеба і відовішчаў?

Кастусь ХАЦЕЛАЎ-ЗМАГЕЛАЎ.

«Важна марыць і не здавацца»

(Заканчэнне.

Пачатак на 1-й стар. «ЧЗ».)

— Як паўплываў на цябе праект «Я спяваю»?

— Пасля ўдзелу ў ім я пачала займацца вакалам сольна.

— Асобна хацелася б спыніцца на гэтым праекце, таму што ён з'яўляецца для дзяцей выдатнай стартвай пляцоўкай, дае ім магчымасць паспрабаваць сябе і верыць у свае здольнасці. Раней Надзея ўдзельнічала ў розных конкурсах, але менавіта на шоу «Я спяваю» яна прайшла вялікую сцэнічную і жыццёвую школу. Бо там дзеці не толькі спасцігаюць майстэрства вакалу, але і вучацца сябраваць, дапамагаць адно аднаму, спачуваць. Калі скончыўся праект, мы вырашылі, што трэба рабіць сольныя песні і крочыць далей, — дадае Вольга Мікалаеўна.

Зараз пішу новую песню, якую, думаю, у бліжэйшы час прадстаўлю. Яна пра тое, як важна марыць і не здавацца, каб усё склалася, як жадаеш.

— Чытала, што табе прапанавалі гастраліраваць з Нацыянальным аркестрам Беларусі...

— Мне вельмі спадабалася выступаць з аркестрам, таму што жывы гук — гэта заўсёды класна.

— Ты магла б выйсці на сцэну, скажам, стомленай, з сумным настроем?

— Не скажу дакладна, ці магла б быць там у любым настроі, але спяваць, выступаць вельмі люблю і атрымліваю ад гэтага асалоду. Сапраўдны артыст павінен быць шчырым. Тады ён зможа данесці змест песні і ўсе свае эмоцыі да людзей, якія яго слухаюць.

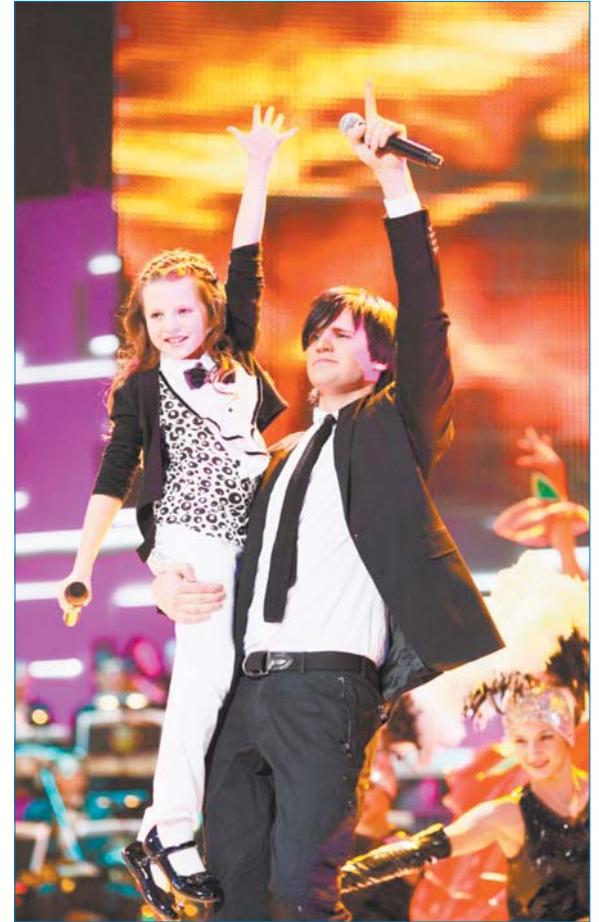
— А калі сама пачала пісаць песні?

— З 9 гадоў я пісала толькі вершы. А потым пайшлі тэксты разам з музыкай. Якраз тады і з'явілася песня «Сокал». Мне на той момант было 12 гадоў. І праз нейкі час мы вырашылі напісаць на гэту кампазіцыю аранжыроўку.

Менавіта на шоу «Я спяваю» яна прайшла вялікую сцэнічную і жыццёвую школу. Бо там дзеці не толькі спасцігаюць майстэрства вакалу, але і вучацца сябраваць, дапамагаць адно аднаму, спачуваць.

— Можна сказаць, песня атрымалася лёсавызначальнай. Ты думала, як зменіцца тваё жыццё пасля «Еўрабачання»?

— Пакуль што «Сокал» «збіраецца да палёту» на Мальту, а там пабачым. Не хацела б наперад загадваць. Лепш жыць сённяшнім днём. Незалежна ад выніку я буду працягваць спяваць. Зараз пішу новую песню, якую, думаю, у бліжэйшы час прадстаўлю. Яна пра тое, як важна марыць і не здавацца, каб усё склалася, як жадаеш.

— Якая музыка табе наогул падабаецца?

— Яе я выбіраю ў залежнасці ад настрою і сваіх захапленняў. Стыль можа быць любы: ад танцавальных кампазіцый да лірычных. Заўсёды выбіраю не выканаўцу, а менавіта песню.

— Чым хочаш займацца ў жыцці, акрамя музыкі?

— Я думала пра гэта, бо хутка ўжо дзевяты клас, экзамены. Трэба нежк вызначацца, куды пайду далей. Пакуль што не спынілася на нечым канкрэтным. Калі гэта будзе штосьці не звязанае з музыкай, то важна зразумець, ці змагу я без музыкі. Я магла б стаць настаўніцай англійскай мовы. І медыцына мне падаецца прывабнай сферай. Галоўнае, ці ўдасца мне сумяшчаць свой выбар з творчасцю.

— А як ты сумяшчаеш вучобу, заняткі музыкай і сустрэчы з сябрамі зараз?

— Стараюся для ўсяго знайсці час. Музыка і вучоба важныя для мяне, але і пра сяброў нельга забываць, бо яны — наша падтрымка ва ўсіх пачынаннях. Калі не паспяваю з кімсьці са сваіх сяброў сустрэцца, мы падтрымліваем сувязь па тэлефоне альбо ў сацыяльных сетках. Нават калі бачымся не так часта, то ўсё роўна нельга забываць, што ўвага для кожнага — вельмі важная рэч.

Спяваць, выступаць вельмі люблю і атрымліваю ад гэтага асалоду. Сапраўдны артыст павінен быць шчырым. Тады ён зможа данесці змест песні і ўсе свае эмоцыі да людзей, якія яго слухаюць.

— Чым адметнае сапраўднае сяброўства?

— Сябры павінны быць апорай адзін для аднаго. Яны — тыя людзі, якія падтрымаюць у цяжкай хвіліну, супакояць цябе і заўсёды дадуць слухную параду.

— Калі табе цяжка, што робіш?

— З любой сітуацыі ёсць выйсце, і я стараюся заўсёды яго адшукаць. Часам адкладваеш вырашэнне праблемы на потым, бо, здараецца, адразу ўсё зрабіць не атрымліваецца. Тады кажу сабе: «Я падумаю пра гэта заўтра!» Галоўнае — супакоіцца, што б ні здарылася, і ўсё будзе добра!

Алена ДРАПКО.
Фота з архіва Надзеі МІСЯКОВАЙ.

ЧЫРВОНКА
ЧЫРВОНАЯ ЗМЕНА

РЭГІСТРАЦЫЙНАЕ ПАСВЕДЧАННЕ №12

ад 19 лютага 2009 года выдана

Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Заснавальнікі газеты —

рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова «Выдавецкі дом «Звязда»;
грамадскае аб'яднанне «Беларускі рэспубліканскі саюз моладзі»;
Дырктар-галоўны рэдактар
КАРЛЮКЕВІЧ Аляксандр Мікалаевіч.

Адказны за выпуск: першы намеснік галоўнага рэдактара Наталля КАРПЕНКА, рэдактар аддзела Надзея НІКАЛАЕВА, рэдактар аддзела Сяргей РАСОЛЬКА.
Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова «Выдавецкі дом «Звязда»
Адрас рэдакцыі: 220013, г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10А.

Кантактныя тэлефоны: 292 44 12, 287 17 41.

e-mail: info@zvyazda.minsk.by

Газета адрэдакавана ў Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку».

ЛД №02330/0494179 ад 03.04.2009. 220013,

г. Мінск, пр. Незалежнасці, 79.

Тыраж 20.259.

Нумар падпісаны ў 19.30 8.10.2014 г.

■ Як у іх?

Жоўтая рэльефная плітка для людзей з парушэннем зроку цягнецца ад самага перона да выхаду з вакзала, адгаліноўваючыся да спецыяльных ліфтаў для інвалідаў-калясачнікаў (каля іх, дарэчы, размешчаны шыльдачкі са шрыфтам Брайля). У вестыбіюлі перад залай чакання стаяць спецыяльныя прыставаканы, каб перавозіць людзей на калясцы з цягніка ў будынак вакзала. Сталіца Татарстана сустракае людзей з абмежаванымі фізічнымі магчымасцямі даступнасцю літаральна ад самай сваёй брамы.

«Я САМА САДЖУСЯ НА КАЛЯСКУ...»

Элементы безбар'ернага асяроддзя сталі з'яўляцца тут зусім нядаўна. У 2011 — 2012 гадах у Татарстане стартаваў пілотны праект — дзяржаўная праграма «Безбар'ернае асяроддзе». «Раней мы яго не стваралі і не думалі пра яго,» — прызналася намеснік міністра працы, занятасці і сацыяльнай абароны Татарстана Ірына ПРАСВІРАКОВА.

Цяпер сітуацыя кардынальна змянілася. У многім дзякуючы таму, што працавалі і працягваюць працаваць над стварэннем даступнасці ў рэспубліцы людзі, сапраўды зацікаўленыя ў ёй. Першы прынцып праграмы якраз і заключаецца ў тым, што яна рэалізуецца толькі сумесна з грамадскімі арганізацыямі інвалідаў і ні адзін аб'ект не прымаецца без подпісу прадстаўніка адной з гэтых арганізацый. Па-другое, праграма ахоплівае тры катэгорыі людзей з інваліднасцю — калясачнікаў, людзей з пагаршэннем зроку і слыху. А па-трэцяе, аб'екты для адаптацыі да безбар'ернага асяроддзя выбіраюцца ва ўсіх прыярытэтных сферах жыцця інвалідаў. Але, напэўна, ніякія захавы не мелі б поспеху, калі б імі займаліся аб'якавыя да праблемы людзі. «Я сама саджуся на каляску, калі ўзнікаюць канфліктныя сітуацыі на аб'ектах, і асабістым прыкладам даказваю падрадчыку, што ён робіць няправільна», — зазначыла Ірына Прасвіракова. Не дзіва, што з такім падыходам праграма сапраўды мае плён.

БЕЗБАР'ЕРНАСЦЬ, ШТО ЛАМАЕ СЦЕНЫ

Найбольшы аб'ём выдзеленых на праграму сродкаў пайшоў у галіны аховы здароўя і сацыяльнай абароны. Апроч таго, не забыліся пра спорт, культуру, адукацыю. Наколькі апраўданымі аказаліся гэтыя ўкладанні? Нам удалося наведаць некалькі аб'ектаў інфраструктуры Казані, адаптаваных пад патрэбы людзей з абмежаванымі магчымасцямі, і ацаніць іх даступнасць.

Знаёмства з адаптаванымі аб'ектамі пачалося з вялікай канцэртнай залы імя С. Сайдашава. У шыкоўным, аздобленым мармурам памяшканні ўсталяваны вялікі арган. А яшчэ — індукцыйная сістэма для людзей, якія кепска чуюць. Такім чынам, і яны цяпер могуць атрымліваць асалоду ад музыкі.

«Аб'екты культуры — адны з самых складаных, таму што многія з іх уяўляюць сабой помнікі, — адзначы-

Баскетбольны матч на калясках паміж камандамі «Фалькон» (Масква) і «Крылы Барса» (Татарстан). Спецыяльны званок для інвалідаў каля ўвахода ў канцэртную залу.

ла Ірына Прасвіракова. — Гэтая зала не помнік, але таксама мае сваю архітэктурную каштоўнасць, і тут таксама былі свае складанасці».

Справа ў тым, што ў будынку быў грузавы ліфт, але з яго нельга было трапіць у глядацкую залу. Для таго, каб гэта стала магчымым, давялося зламаць малахітавую сцяну.

«За намі стаялі ўсе нашы інваліды-калясачнікі, таму мы зрабілі пралом і паставілі там прыгожыя дзверы. Бо прынцып праграмы заключаецца не ў тым, каб прыбудаваць пандус, а ў тым, каб усё гэта гарманіравала з агульным дызаінам».

І сапраўды, усе былыя парогі і перапады зніклі — і не здагадаешся, што яны калісьці тут былі.

Пад безбар'ернае асяроддзе ў горадзе адаптаваны (ці пабудаваны з яго ўлікам) і оперны тэатр, і цырк, і тэатр лялек, музычныя і мастацкія школы, музеі.

НЕ ПРОСТА ЖЫЦЬ, А САМАСТОЙНА

І хоць культура займае не апошняе месца ў чалавечым жыцці, ёсць рэчы і больш надзённыя, якіх мы часам нават не заўважаем. Аднак для маламобільных людзей іх адсутнасць можа стаць сур'ёзнай перашкодай для паўнаветнага жыцця, бо, каб трапіць у той жа тэатр, трэба спачатку выехаць з дому... Па словах прадстаўнікоў Міністрацы Татарстана, адаптаванне пад безбар'ернае асяроддзе жылфонду — праблема агульнарасійская, бо зрабіць гэта з ужо пабудаванымі жыллымі дамамі амаль немагчыма. Тым не менш за першыя гады праграмы ў Казані для людзей з парушэннем зро-

«КАЗАНЬ БРАЎ!»

УПЭЎНЕНА МОГУЦЬ СКАЗАЦЬ ЛЮДЗІ З АБМЕЖАВАНымі МАГЧЫМАСЦЯМІ

рэабілітацыі інвалідаў «Узыходжанне». Тут у 50 кватэрах створаны ўсе ўмовы для камфортнага і, што немалаважна, самастойнага пражывання людзей з інваліднасцю. Шырокія дзвярныя праёмы, спецыяльныя пад'ёмнікі ў ваных пакоях, і нават на кухні ўсе прылады — нажы, дошкі, таркі — зручныя для карыстання фізічна аслабленымі людзьмі. Дзяржаўныя кватэры прыватызаваны не падлягаюць, аднак прадастаўляюцца людзям у пажыццёвае карыстанне. У самім цэнтры рэабілітацыйнага паслугі аказваюцца па нямецкай тэхналогіі — прызначанай у свеце адной з лепшых. Стварэнню цэнтру паспрыяла асабістая гісторыя: 30 гадоў таму ў яго дырэктара і заснавальніцы Вольгі Ганчаровай нарадзілася дзіця з дыягназам ДЦП. «Усё, што ў мяне было ў той час — гэта валоданне нямецкамоўнаю літаратурай па тэме рэабілітацыі», — распавяла Вольга Львоўна, сёння — актыўная, дзелава і ўпэўненая ў сабе жанчына.

БАЛЬНИЦА І МЕТРО — У ВОЛЬНЫМ ДОСТУПЕ

Калі працягваць гаворку пра здароўе, то ў 2013 годзе ў горадзе адчы-

ніла свае дзверы вялікая гарадская клінічная бальніца №7. У яе структуры дзве паліклінікі, два стацыянары, тры жаночыя кансультацыі, два траўматалагічныя пункты і два раддамы. У самой бальніцы — шырокія дзверы і калідоры, спецыяльныя ліфты, санвузлы, індукцыйныя сістэмы і нават тэлефоны на нізкім узроўні — каб чалавек на калясцы змог дацягнуцца.

Ацаніць камфортнасць перамяшчэння па бальнічных калідорах на калясцы вызваліла галоўны спецыяліст аддзела па справах ветэранаў і інвалідаў Мініпрацы і сацабароны Беларусі Ева Зубкоўская. «Круціць колы вельмі цяжка, але ездзіць тут зручна», — падзялялася яна ўражаннямі.

Прызнаюся шчыра: нават баючыся ўсяго, што звязана з медыцынай, пасля наведвання бальніцы я злавіла сябе на думцы, што тут лячыцца не страшна.

Не засталася па-за ўвагай праграмы і сфера транспарту. Цяпер у Казані ездзяць 350 аўтобусаў з адкідной рампаў, каб у салон магла заехаць інвалідная каляска. Паўсюль у горадзе адаптаваныя пешаходныя пераходы — як наземныя, так пад- і надземныя. Змены адбываюцца і ў казанскім метро: элементамі безбар'ернасці аснашчаны 7 станцыі. Мы наведалі станцыю «Казіная Слабада» і пераканаліся: дзверы тут зачыняюцца з затрымкай, каб чалавек на калясцы змог заехаць без перашкод, а яшчэ каля першага і апошняга вагонаў усталяваны спецыяльныя жалезныя платформы, якія робяць магчымым зезд інваліднай каляскі ў вагоны. Адметна, што за кароткі тэрмін машыністы навучыліся спыняць цягнікі так, каб дзверы адчыняліся акурат на гэтыя платформы. І ці варта казаць пра тое, што паўсюль усталяваны шматлікія інфармацыйныя табло?..

ПРАГРАМА Ў ЛІЦБАХ

За два гады рэалізацыі праграмы на яе мэты з бюджэта Расіі і Татарстана выдаткавалі 1,4 млрд рублёў. У выніку праграма ахапіла 70 аб'ектаў аховы здароўя, 65 аб'ектаў сацыяльнай абароны і занятасці насельніцтва, 13 устаноў прафесійнай адукацыі, 16 аб'ектаў культуры, 13 аб'ектаў фізкультуры і спорту. Апроч таго, у Татарстане прынята падпраграма «Даступнае асяроддзе» на 2014—2015 гг. фінансаваннем у 526 млн рублёў. У яе межах сёлетня плануюцца адаптаваць 131 аб'ект.

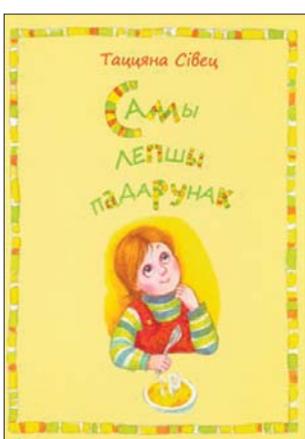
Дзіяна СЕРАДЗЮК.
Фота аўтара

■ Экслібрыс «Звядзі»

Таццяна Сівец. *Самы лепшы падарунак: гісторыі адной дзяўчынкі. — Мінск: Выдавецкі дом «Звязда», 2014. — 56 с.*

Вучоныя, якія працуюць у галіне гендарных даследаванняў, сцвярджаюць, што хлопчыкі не чытаюць кніг, галоўнымі гераніямі якіх з'яўляюцца дзяўчынкі. Напэўна, таму большая частка твораў дзіцячай літаратуры распаўвадае акурат пра хлопчыкаў. І нават калі ў якасці персанажа кнігі выступае жывёла, усё адно гэта істота мужчынскага полу. У дзяўчынак фактычна няма іншага выйсця, як таксама чытаць пра жыццё хлопчыкаў. Таму, пабачыўшы падзаглавак гэтай кнігі, дзяўчынкі, несумненна, узрадуюцца.

Дзяўчынкі атрымваюць ад гэтай кнігі найбольшае задавальненне. І справа не толькі ў

прывабнай вокладцы, выдатных малюнкаў Ганны Раманоўскай, сюжэце, але і ў шчырасці, давяральнасці гутаркі, якую вядзе з чытачом аўтар. Мы нібыта зазіраем у жыццё маленькай Таццяны, разам з ёй ходзім у садок, сябруем з

ПАМІЖ НАМІ, ДЗЯЎЧЫНКАМІ

Валем і Кацяй, хварэем, перажываем маленькія і вялікія радасці і расчараванні. Хіба бываюць у дзяцей расчараванні і клопаты? Натуральна! На дзень нараджэння замест лялькі бацькі падарылі энцыклапедыю, разбіўся татаў любімы кубак, мама не разумее, як вясной можна гуляць у зіму... Таццянка становіцца добрай сяброўкай чытачу, распавядаючы свае гісторыі, шчыра дзеляцца думкамі і перажываннямі. Письменніца не іранізуе з сябе маленькай, а распавядае ўсё так, як было, як памятае.

«Якія могуць быць перажыванні ў дзяцей? Дзіцячыя кнігі мусяць быць толькі вясёлымі і забаўляльнымі! Ніякага суму!» — скажа скептык. А вось і не. Вы памятаеце сябе ў дзяцінстве? Заўсёды было весела? Калі паміраў любімае каця-

ня, ламаліся цацкі, малодшая сястра так і старалася нашкодзіць, зімою трэба было рана ўставаць і ісці ў садок... Як і ў жыцці дарослых, у дзяцей таксама здараюцца свае трагедыі. І бадай самая вялікая з іх — расстанне і развод бацькоў. У гэтай сітуацыі дзіцяці, напэўна, складаней за ўсіх: жыццё ніколі не будзе ранейшым, а прычыны гэтых змен ніхто не можа патлумачыць. Калі разводзяцца бацькі, Таццяны горка і сумна, аднак яе гісторыя можа дапамагчы іншым дзеткам, якія спачатку таксама не ведаюць, як перастаць абвінавачваць сябе і не плакаць на чым пад коўдрай.

Зрэшты, кажучы, што гэтая кніга стане добрым падарункам дзяўчынкам, я зусім не заклікаю хлопчыкаў байкатаваць выданне і не чытаць гісторыі Таццяны. Думаецца,

многім хлопчыкам хацелася б зазірнуць у свет загадкавых дзяўчынак. Усе гэтыя сукеначкі, банцікі, лялькі, туфлікі... Для хлопчыка гэта вельмі дзіўныя рэчы. Добра, калі ёсць малодшая ці старэйшая сястра і яе знаходжанне побач крыху набліжае свет дзяўчынак. А калі няма? Ці ўмеюць дзяўчынкі сябраваць? Ці балюча ім, калі тудыцца за коскі? Ці можна разам з імі гуляць? Маме ці бабулі такія пытанні задаваць няёмка. Тады хто падкажа? Адзін з варыянтаў адказа — Таццянка і кніга «Самы лепшы падарунак». Зрэшты, разводзяцца бацькі не толькі дзяўчынкам. І разуменне таго, што ты не адзін апынуўся ў такім складаным становішчы, можа дапамагчы справіцца і прыняць новы лад жыцця.

Але калі адысці ад пытанняў гэндару, не звяртаць увагі

на даследаванні і стэрэатыпы, то варта падкрэсліць, што гісторыі Таццяны — гэта вельмі лёгкая і сімпатычная кніга. Заўсёды прыемна ўспамінаць сваё дзяцінства, радавацца, прыгадваючы шчаслівыя моманты і смяцця з перажыванняў, якія на той час падаваліся надзвычай важнымі: мама прымусіла апрануць нелюбімую сукенку, у садку патрэбна есці тушаную капусту, якая на смак падаецца горкай, зусім не атрымліваецца лятаць, як дзядзька ў тэлевізары. У кожнага з нас ёсць такія гісторыі. Калі іх успамінаеш, на душы становіцца цёпла-цёпла ці сумна-сумна (у залежнасці ад таго, добрыя гэта ўспаміны ці кепскія). Прыемна параўноўваць свае гісторыі з гісторыямі іншых дзяцей. Мы ўсе былі аднолькава маленькія, але кожны з нас быў па-свойму шчаслівы ці няшчасны. Спадзяюся, усё ж часцей шчаслівы.

Марына ВЕСЯЛУХА

Закрытое акцыйнае грамадства

«Белорусско-Швейцарский банк «БСБ Банк»

www.bsb.by

БУХГАЛТЕРСКИЙ БАЛАНС на 1 октября 2014 г.

Наименование банка: Закрытое акционерное общество «Белорусско-Швейцарский банк «БСБ Банк»

(в миллионах белорусских рублей)

№ п/п	Наименование статьи	Символ	Пункт пояснительной записки	на 01.10.2014 г.	на 01.10.2013 г.
1	2	3	4	5	6
1	АКТИВЫ				
2	Денежные средства	1101		202 832	175 232
3	Драгоценные металлы и драгоценные камни	1102		56 478	60 615
4	Средства в Национальном банке	1103		293 093	159 155
5	Средства в банках	1104		273 478	383 802
6	Ценные бумаги	1105		230 937	176 701
7	Кредиты клиентам	1106		59 433	120 383
8	Производные финансовые активы	1107		1 876	0
9	Долгосрочные финансовые вложения	1108		15	15
10	Основные средства и нематериальные активы	1109		291 669	237 773
11	Имущество, предназначенное для продажи	1110		0	0
12	Отложенные налоговые активы	1111		0	0
13	Прочие активы	1112		45 615	38 995
14	ИТОГО активы	11		1 455 426	1 352 671
15	ОБЯЗАТЕЛЬСТВА				
16	Средства Национального банка	1201		32 452	31 845
17	Средства банков	1202		34 260	51 475
18	Средства клиентов	1203		983 754	931 620
19	Ценные бумаги, выпущенные банком	1204		0	0
20	Производные финансовые обязательства	1205		4 643	4 954
21	Отложенные налоговые обязательства	1206		0	0
22	Прочие обязательства	1207		8 944	6 672
23	ВСЕГО обязательства	120		1 064 053	1 026 566
24	КАПИТАЛ				
25	Уставный фонд	1211		180 000	153 800
26	Эмиссионный доход	1212		0	0
27	Резервный фонд	1213		20 903	10 588
28	Фонд переоценки статей баланса	1214		168 222	125 959
29	Накопленная прибыль	1215		22 248	35 758
30	ВСЕГО капитал	121		391 373	326 105
31	ИТОГО обязательства и капитал	12		1 455 426	1 352 671

ОТЧЕТ О ПРИБЫЛИ И УБЫТКАХ на 1 октября 2014 г.

Наименование банка: Закрытое акционерное общество «Белорусско-Швейцарский банк «БСБ Банк»

(в миллионах белорусских рублей)

№ п/п	Наименование статьи	Символ	Пункт пояснительной записки	01.10.2014 г.	01.10.2013 г.
1	2	3	4	5	6
1	Процентные доходы	2011		58 346	38 173
2	Процентные расходы	2012		16 884	14 797
3	Чистые процентные доходы	201		41 462	23 376
4	Комиссионные доходы	2021		111 424	83 862
5	Комиссионные расходы	2022		13 418	10 703
6	Чистые комиссионные доходы	202		98 006	73 159
7	Чистый доход по операциям с драгоценными металлами и драгоценными камнями	203		10 985	13 246
8	Чистый доход по операциям с ценными бумагами	204		(547)	(2 801)
9	Чистый доход по операциям с иностранной валютой	205		52 481	54 496
10	Чистый доход по операциям с производными финансовыми инструментами	206		(6 741)	(3 836)
11	Чистые отчисления в резервы	207		(35 615)	19 742
12	Прочие доходы	208		6 259	4 810
13	Операционные расходы	209		129 493	87 684
14	Прочие расходы	210		3 241	5 481
15	Прибыль (убыток) до налогообложения	211		104 786	49 543
16	Расход (доход) по налогу на прибыль	212		12 584	1 516
17	ПРИБЫЛЬ (УБЫТОК)	2		92 202	48 027

Руководитель **Казбанов В.А.**

И. о. Главного бухгалтера **Авраменко Т.В.**

Лицензия на осуществление банковской деятельности, выданная Национальным банком Республики Беларусь № 7 от 27.09.2013. УНП 807000069.

РУП «Институт недвижимости и оценки»

- ▶ ОЦЕНКА ИМУЩЕСТВА (недвижимость, транспорт, оборудование, бизнес, интеллектуальная собственность)
- ▶ ОРГАНИЗАЦИЯ И ПРОВЕДЕНИЕ АУКЦИОНОВ

извещает о проведении открытого аукциона по продаже имущества ОАО «ИНТЕГРАЛ» – управляющая компания холдинга «ИНТЕГРАЛ»

Лот № 1	Незавершенное незаконсервированное капитальное строение производственного корпуса «Комплект 1-ЭГ»	г. Минск, ул. Казинца, 121А/48	Начальная цена с НДС, бел. руб.	Задаток с НДС, бел. руб.	Шаг аукциона, %
			26 769 480 000	1 000 000 000	5

ОПИСАНИЕ

Назначение – здание неустановленного назначения. Площадь общая/застройки – 22 412,3 м²/10 197 м². Год начала строительства – 1989 г. Процент готовности капитального строения – 53%. Годы строительства – 1989–1992. Фундамент – бетонный, монолитный. Стены – ж/б и мет. каркас заполнением кирпич, ж/б панели. Перегородки – кирпичные. Перекрытия – ж/б, металлопрофиль. Кровля – мягкая рулонная. Окна – деревянные, стеклоблок. Двери – металлические.

ЗЕМЕЛЬНЫЙ УЧАСТОК

Земельный участок площадью 25,9447 га с кадастровым номером 500000000004002234. Целевое назначение – эксплуатация и обслуживание административных и производственных зданий и сооружений. Право постоянного пользования. Описание права, ограничения (обременения) прав: охранный зона магистральных трубопроводов, площадь 0,0638 га, 0,1819 га, 0,0120 га, 0,0475 га, 0,0070 га; охранный зона водопровода, площадь 0,0189 га, 0,0150 га; охранный зона линий связи, площадь 0,0024 га; 0,0024 га; 0,0022 га; 0,0026 га; охранный зона электрокабеля, площадь 0,0040 га. На земельном участке расположены иные объекты, которые не выставляются на аукцион.

Для обслуживания выставленного на аукционные торги Объекта предполагается передать Победителю аукциона (Претенденту на покупку) условно сформированный земельный участок площадью 1,1916 га и предоставить ограниченное право пользования земельным участком площадью 0,5602 га (земельный сервитут). Решение о выделении земельного участка будет приниматься в соответствии с действующим законодательством Республики Беларусь после определения Победителя аукциона (Претендента на покупку).

УСЛОВИЯ

Победитель аукциона либо в случае, если аукцион признан несостоявшимся в силу того, что заявление на участие в аукционе подано только одним участником и он согласен приобрести Объект по начальной цене, увеличенной на 5% (пять процентов) - Претендент на покупку, должен заключить с Продавцом договор купли-продажи Объекта в течение 5 (пяти) банковских дней со дня подписания протокола о результатах аукциона.

Условия оплаты приобретенного на аукционе Объекта согласовываются Победителем аукциона (Претендентом на покупку) и Продавцом при заключении договора купли-продажи Объекта.

Победитель аукциона (Претендент на покупку) оплачивает Организатору аукциона вознаграждение в размере 1% (одного процента) от цены продажи Объекта в течение 3 (трех) банковских дней со дня подписания протокола о результатах аукциона.

Обязанности по оформлению всех документов, связанных с регистрацией сделки купли-продажи Объекта, оформлению прав собственности на Объект и выделению земельного участка возлагается на Победителя аукциона (Претендента на покупку).

На Претендента на покупку распространяются правила и условия, установленные законодательством Республики Беларусь для Победителя аукциона.

Аукцион состоится 11.11.2014 в 11.00 по адресу: г. Минск, ул. Комсомольская, д. 11, 3 этаж, каб. 4.

Для участия в аукционе приглашаются граждане, юр. лица и индивидуальные предприниматели Республики Беларусь, иностранные инвесторы, подавшие заявление на участие в аукционе (по форме, установленной Организатором аукциона); предоставившие заверенную банком копию платежного поручения о внесении задатка, заявление об ознакомлении с документами, продаваемым Объектом (по форме, установленной Организатором аукциона) и заключившие с Организатором аукциона соглашение о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения аукциона (по форме, установленной Организатором аукциона), а также прилагаются следующие документы: юр. лица – доверенность, выданную представителю юр. лица, копии кредитных документов, свидетельства о гос. регистрации и извещения о присвоении УНП; индивидуальные предприниматели – копию свидетельства о гос. регистрации и извещения о присвоении УНП; физ. лица – паспорт, представители физ. лиц – паспорт и доверенность, удостоверенную нотариально; организации и физ. лица (нерезиденты РБ) – легализованные в установленном порядке копии учредительных документов и выписку из торгового реестра страны происхождения (выписка должна быть проведена в течение шести месяцев до подачи заявления на участие в аукционе) или иное эквивалентное доказательство юридического статуса в соответствии с законодательством страны происхождения, документ о состоятельности, выданный обслуживающим его банком или иной кредитно-финансовой организацией, с заверенным в установленном порядке переводом на белорусский (русский) язык; представители юр. и физ. лиц (нерезиденты РБ) – легализованную в установленном порядке доверенность. При подаче документов заявитель (представитель) предъявляет документ, удостоверяющий личность, а руководитель юр. лица – документ, подтверждающий полномочия. Подача документов по почте не допускается. Сведения об участниках не подлежат разглашению.

Задаток перечисляется на р/с 3012154337010 в ОАО «БПС-Сбербанк» ЦБУ № 703, 220004, г. Минск, ул. Кальварийская, д. 4а, код 369. Получатель – РУП «Институт недвижимости и оценки», УНП 190055182. Назначение платежа: задаток для участия в аукционе по продаже имущества ОАО «ИНТЕГРАЛ» – управляющая компания холдинга «ИНТЕГРАЛ», проводимом 11 ноября 2014 г.

Задаток, уплаченный участником, ставшим Победителем (Претендентом на покупку), будет засчитан в счет окончательной стоимости Объекта. Задаток, уплаченный участниками, не ставшими Победителем аукциона, Организатор аукциона возвращает безналичным платежом на их счета в течение 5 (пяти) банковских дней со дня проведения аукциона (назначенной даты его проведения в случае признания аукциона несостоявшимся) или с момента регистрации Организатором аукциона отката участника от участия в аукционе.

Заявления на участие и необходимые документы принимаются в рабочие дни с 8.30 до 12.30, с 13.30 до 16.30 по адресу: г. Минск, ул. Комсомольская, 11, каб. 2. Окончание приема заявлений – 06.11.2014 в 12.00.

Заключительная регистрация участников – 11.11.2014 с 10.30 до 11.00 по месту проведения аукциона. Все желающие могут предварительно ознакомиться с Объектом. Контактное лицо для осмотра Объекта: Короткевич Виктор Александрович 8 (029) 1697738, 8 (017) 3986361.

Организатор аукциона или Продавец вправе снять Объект (лот) с торгов до объявления его проданным без объяснения причин снятия.

☎ Организатор: 8 (017) 306-00-57, 8 (029) 356-90-03, 8 (029) 550-09-52 • www.ino.by
• e-mail: 5538325@mail.ru

Извещение о проведении аукционных торгов по продаже имущества, обращенного в доход государства

№ лота	1	2*	3
Наименование объекта	Капитальное строение с инвентарным номером 100/С-1556 (здание социально-культурного центра) площадью 1879,0 кв.м, расположенное на земельном участке с кадастровым номером 121284004601000037, площадью 1,3028 га. Характеристика: незавершенное строительство (здание); размерами 16х27м; 4-этажное; цокольный этаж; чердачное помещение; окна деревянные; здание из газосиликатных блоков и кирпича; двери деревянные; 6 дверей металлических; половое покрытие – плитка керамическая (кроме чердачного помещения); потолок – плиты перекрытия, на 1-м этаже подвесной потолок; электропроводка скрытая; местная канализация; отопление; крыша – металлочерепица. Год постройки неизвестен.	Изолированное помещение с инвентарным номером 100/D-69179 площадью 1043,6 кв.м (торговое помещение на 4-м этаже капитального строения с инвентарным номером 100/С-2354, на земельном участке с кадастровым номером 140100000001008926 площадью 0,2998 га). Характеристика: материал – кирпич, ж/б панели, 1975 год постройки, стены кирпичные, перегородки – гипсокартон, перекрытия ж/б, полы плиточные, окна и двери ПВХ стеклопакеты, филенчатые, отопление центральное, электроснабжение – скрытая электропроводка, водопровод и канализация есть, износ 12%.	Капитальное строение с инвентарным номером 120/С-22230 (здание гаража с пропускной системой) площадью 580,0 кв.м, на земельном участке с кадастровым номером 120851000002000330 (присвоен предварительно).
Местонахождение объекта	г. Брест, ул. Городская, 23	г. Брест, ул. Московская, 202	Брестская область, Берёзвский район, г. Белоозёрск
Начальная цена продажи с НДС, руб.	9 295 200 000	9 315 975 240	394 383 600
Сумма задатка, руб.	929 520 000	начальная цена снижена на 20% 931 597 000	39 438 000

Организатор аукционных торгов – КУП «Брестский городской центр по управлению недвижимостью»

* – выставляются повторно.

ПРИМЕЧАНИЕ: Порядок оформления участия в аукционе и проведения торгов определяется Указом Президента РБ от 04.09.2006 №559.

Для участия в аукционе необходимо подать заявление и подписать соглашение о правах и обязанностях сторон при организации и проведении аукциона с КУП «Брестский городской центр по управлению недвижимостью».

При оформлении заявления лицо, желающее принять участие в аукционе, предоставляет:

- копии учредительных документов и свидетельства о государственной регистрации;
- документ, подтверждающий полномочия представителя юридического лица и его паспорт;
- паспорт для физических лиц или их представителей, нотариально заверенная доверенность для представителя физического лица;

• заверенные банком копии платежных поручений, подтверждающие внесение задатка в размере 10% от начальной цены объекта;

• организациями нерезидентами Республики Беларусь – легализованные в установленном порядке копии учредительных документов и выписку из торгового реестра страны происхождения (выписка должна быть проведена в течение года до подачи заявления на участие в аукционе);

• организациями и физическими лицами – нерезидентами Республики Беларусь – документ о состоятельности, выданный обслуживающим его банком или иной кредитно-финансовой организацией с заверенным в установленном порядке переводом на бел. (рус.) язык;

• представителями организаций и физических лиц – нерезидентов Республики Беларусь – легализованную в установленном порядке доверенность.

Сумма задатка перечисляется КУП «Брестский городской центр по управлению недвижимостью» на р/с № 3012780360011 в филиале № 100 Брестское областное управление ОАО «АСБ «Беларусбанк» г. Бреста, код 246, УНП 290433924.

Победитель аукциона либо единственный участник несостоявшегося аукциона, выразивший согласие на предоставление предмета аукциона по начальной цене, увеличенной на 5%, обязан:

- в течение 3 рабочих дней с даты проведения торгов оплатить сумму, в счет возмещения фактических затрат на организацию и проведение аукциона, в том числе расходов, связанных с изготовлением и предоставлением участникам документации, необходимой для его проведения, окончательный размер которых определяется до аукциона и фиксируется в соответствующих ведомостях ознакомления участников.

• в течение 2 месяцев и 25 дней с даты проведения торгов и подписания протокола о результатах аукциона осуществить оплату за предмет аукциона. Право собственности на приобретенный на аукционе объект недвижимости, обращенный в доход государства, регистрируется в соответствии с законодательством.

Победителю аукциона для обслуживания приобретенного объекта отвод земельного участка будет осуществлен в установленном законодательством порядке.

Аукцион состоится 13 ноября 2014 г. в 11.00 по адресу: г. Брест, ул. Энгельса, 3, каб. 607.

Заявки на участие в аукционе принимаются с 8.30 09.10.2014 г. до 16.30 06.11.2014 г. по адресу: г. Брест, ул. Ленина, 50.

Контактные телефоны: 53-81-92, 53-45-65. Сайт: bgcn.by, city.brest.by

**Гродненский филиал
РУП «Институт недвижимости
и оценки»**

**ИЗВЕЩАЕТ О ПРОВЕДЕНИИ
ПОВТОРНОГО АУКЦИОНА
ПО ПРОДАЖЕ ИМУЩЕСТВА**

Наименование	Характеристика
ЛОТ 1	
Наименование и краткая характеристика объекта, адрес расположения	Капитальное строение, инв. № 440/С-11644 (назначение – сооружение неустановленного назначения, наименование – рынок), площадью 0,0 кв.м, расположенное по адресу: г. Ошмяны, ул. Первомайская, рынок. Составные части и принадлежности: асфальтобетонное покрытие (площадью 3678 кв.м), крытые столы (2 шт.), туалет блочный, калитка металлическая (4 шт.), ворота металлические (2 шт.), забор ж/б (длина 239,89 м)
Земельный участок	Кадастровый номер 424950100001002619, площадью 0,3932 га, (назначение – размещение коммерческих, оздоровительных, культурных, торговых, бытовых объектов) по адресу: г. Ошмяны, ул. Первомайская, б/н. Примечания: земельный участок имеет ограничения (обременения) прав в использовании: земельный участок, находящийся в водоохранной зоне водного объекта, код -1, 1, площадью – 0,3932.
Начальная цена продажи	1 802 457 600 (один миллиард восемьсот два миллиона четыреста пятьдесят семь тысяч шестьсот) белорусских рублей с учетом НДС
Сумма задатка	90 122 880 (девяносто миллионов сто двадцать две тысячи восемьсот восемьдесят) белорусских рублей
Продавец	Ошмянский филиал Гродненского областного потребительского общества, 231103, г. Ошмяны, ул. Советская, 130, 8-01593-4-44-84
Организатор торгов	Гродненский филиал РУП «Институт недвижимости и оценки», г. Гродно ул. Врублевского, д. 3, каб. 209, тел. 41-98-32
Условия аукциона	Сохранение рынка и проведение его реконструкции
Условия оплаты	По договоренности сторон
Срок заключения договора купли-продажи	Не позднее 20 рабочих дней с момента подписания протокола аукционных торгов
Номер р/с для перечисления задатка	Р/с 301 257 917 0017 в Дирекции ОАО «Белинвестбанк» по Гродненской области БИК 1530001739 УНП 500833225
Аукцион состоится 23 октября 2014 г. в 11.00 по адресу: г. Гродно, ул. Врублевского, 3, каб. 209.	

К участию в аукционе допускаются юридические лица, индивидуальные предприниматели и физические лица, подавшие организатору аукциона в названный в извещении срок заявления с приложением необходимых документов и внесшие в установленном порядке на указанный в извещении текущий (расчетный) счет сумму задатка, получившие билеты участников аукциона с указанием даты регистрации заявления и заключившие с организатором аукциона соглашение о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения аукциона.

Для участия в аукционе в указанный в извещении срок в Гродненский филиал РУП «Институт недвижимости и оценки» подается заявление на участие в аукционе со следующими документами:

- заверенная банком копия платежного поручения о внесении суммы задатка на текущий (расчетный) счет, указанный в извещении;
- *юридическим лицом – резидентом Республики Беларусь:* заверенная копия документа, подтверждающая государственную регистрацию юридического лица и заверенные копии учредительных документов;
- *индивидуальным предпринимателем:* документ, подтверждающий государственную регистрацию индивидуального предпринимателя, и его копия, которая заверяется организатором аукциона;
- *юридическим лицом – нерезидентом Республики Беларусь –* легализованные в установленном порядке копии учредительных документов и выписка из торгового реестра страны происхождения (выписка должна быть подготовлена в течение шести месяцев до подачи заявления на участие в аукционе) либо иное эквивалентное доказательство юридического статуса в соответствии с законодательством страны происхождения; документ о финансовой состоятельности, выданный обслуживающим банком или иной кредитно-финансовой организацией, с удостоверенным переводом на белорусский или русский язык.

При подаче документов на участие в аукционе организатору аукциона предъявляются:

- представителем юридического лица, индивидуального предпринимателя – доверенность (документ, подтверждающий полномочия должностного лица) и документ, удостоверяющий личность этого представителя;
- физическим лицом – документ, удостоверяющий личность физического лица;
- представителем физического лица – доверенность и документ, удостоверяющий личность представителя.

Прием заявлений на участие в аукционе со всеми необходимыми документами заканчивается в установленные организатором аукциона день и время, указанные в извещении. Заявления, поступившие после установленного срока, не рассматриваются. Сроком поступления заявления является дата его регистрации в журнале регистрации заявлений на участие в аукционе. Организатор аукциона имеет право снять предмет аукциона с торгов в любое время, но не позднее чем за 3 календарных дня до назначенной даты проведения аукциона, о чем организатором аукциона извещаются участники аукциона. Продавец имеет право снять предмет аукциона с торгов в любое время, до продажи объекта в процессе аукционных торгов, без объяснения причины.

В процессе торгов начальная цена повышается аукционистом до тех пор, пока только один участник согласится приобрести предмет торгов по названной аукционистом цене. Данный участник объявляется победителем торгов. Если аукцион признан несостоявшимся в силу того, что заявление на участие в нем подано только одним лицом, предмет аукциона продается этому лицу при его согласии по начальной цене, увеличенной на 5 процентов.

Объявление о проведении первых торгов было размещено в газете «Звезда» от 13.06.2014 г.

Заявления на участие в аукционе принимаются по адресу: г. Гродно, ул. Врублевского, 3, каб. 209, с 8.30 до 17.30 (понедельник – четверг) и с 8.30 до 16.30 (пятница).

Последний день приема заявлений 20 октября 2014 г. до 15.00.

Телефон для справок: 41-98-32–
Гродненский филиал РУП «Институт недвижимости и оценки»,
дополнительная информация: www.ino.by

**РУП «ЖИЛКОММУНТЕХНИКА» ИЗВЕЩАЕТ
О ПРОВЕДЕНИИ АУКЦИОННЫХ ТОРГОВ
ПО ПРОДАЖЕ СОБСТВЕННОСТИ
ОАО «ТУРИСТИЧЕСКИЙ КОМПЛЕКС
«БРЕСТ-ИНТУРИСТ»**

Номер лота	ЛОТ № 1
Наименование бъекта	Изолированное помещение (инв. № 100/D-114452) – административное помещение, пл. 195 м ²
Местонахождение объекта	г. Брест, пр-т Машерова, 15/1-2
Начальная цена продажи, руб. без НДС	578 759 000
Размер задатка, руб.	57 875 900
Право на земельный участок	Право постоянного пользования
Условия продажи	без условий
Продавец (Балансодержатель)	ОАО «Туристический комплекс «Брест-Интурист»
Организатор торгов	РУП «Жилкоммунтехника» Филиал «Центр «Белтехинвентаризация» Брестское областное управление
Срок заключения договора купли-продажи	Не позднее 20 рабочих дней с момента подписания протокола аукционных торгов
Условия оплаты	Оплата производится в соответствии с заключенным договором купли-продажи
Номер р/с для перечисления задатка	р/с 3012105618108 в региональной дирекции № 700 ОАО «БПС-Сбербанк» по г. Минску, код 369 УНП 102353509
Аукцион состоится 10 ноября 2014 г. в 11.00 по адресу: г. Брест, ул. Наганова, 10-325 Филиал «Центр «Белтехинвентаризация»	

Для участия в аукционе необходимо предоставить:

1. Заявление на участие в аукционе по установленной форме и подписанное соглашение о правах и обязанностях с Филиалом «Центр «Белтехинвентаризация».
  2. Заверенную банком копию платежного поручения о внесении задатка на расчетный счет организатора торгов.
  3. Юридическим лицам – резидентам Республики Беларусь – копию документа, подтверждающего государственную регистрацию юридического лица; представителю юридического лица – доверенность (документ, подтверждающий полномочия должностного лица).
  4. Юридическим лицам – нерезидентам Республики Беларусь – легализованные в установленном порядке копии учредительных документов и выписку из торгового реестра страны (выписка должна быть произведена не ранее чем за 6 месяцев до даты подачи заявления на участие в аукционе); представителю юридического лица – доверенность (документ, подтверждающий полномочия должностного лица).
  5. Индивидуальным предпринимателям – копию документа, подтверждающего государственную регистрацию; представителю индивидуального предпринимателя – доверенность (документ, подтверждающий полномочия должностного лица).
  6. Физическим лицам – представителю физического лица – доверенность (документ, подтверждающий полномочия должностного лица) и документ, удостоверяющий личность данного представителя.
  7. При подаче документов на участие в аукционе физические лица, представители физических и юридических лиц, предъявляют паспорт или иной документ, удостоверяющий личность.
- * Участник аукциона, выигравший торги, оплачивает продавцу НДС в размере 20% от продажной цены объекта, стоимость затрат на организацию и проведение аукционных торгов, комиссионное вознаграждение Поверенному.

Заявления на участие в аукционе принимаются по адресу: г. Брест, ул. Наганова, 10, каб. 329 в рабочие дни с 9.00 до 17.00.

Последний день приема заявлений – 10 ноября 2014 г. до 10.00.

Контактные тел.: 8-(0162)- 23-92-59, 21-88-81.

■ Май на ўвазе!

**ЯК ДАБРАЦА
ПАСЛЯ МАТЧАЎ ДАДОМУ?**

Беларуская чыгунка прызначае дадатковыя цягнікі рэгіянальных ліній эканом-класа для перавозкі балельшчыкаў з футбольных матчаў, якія пройдуць у Барысаве.

Як распавялі ў прэс-цэнтры магістралі, 10 і 13 кастрычніка пасля заканчэння матчаў прызначаны цягнікі рэгіянальных ліній эканом-класа Барысаў — Мінск. Час адпраўлення са станцыі Барысаў — 0.10, час прыбыцця на станцыю Мінск-Пасажырскі — 1.35. На шляху цягнік зробіць прыпынкі на станцыях: Печынскі (побач з «Барысаў-Арэнай») — 0.16-0.24; Жодзіна-Паўднёвае — 0.35-0.37; Зарэчнае — 0.49-0.51. Таксама 10 і 13 кастрычніка прызначаецца дадатковы электрацягнік Жодзіна — Орша. Час адпраўлення цягніка са станцыі Жодзіна — у 0.14, прыбыцця на станцыю Орша-Цэнтральная — у 2.38. Цягнік зробіць прыпынкі на станцыях: Печынскі (0.23-0.30), Барысаў (0.37-0.50), Кружкі (1.23-1.24) і Талачын (2.02-2.03).

Сяргей РАСОЛЬКА.

УНП 101015738

РУП «Белпочта»

**ОБЪЯВЛЯЕТ О ПРОВЕДЕНИИ ПЕРЕГОВОРОВ
ПО ВЫБОРУ ПОДРЯДНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ ДЛЯ ВЫПОЛНЕНИЯ
РЕМОНТНО-СТРОИТЕЛЬНЫХ РАБОТ НА ОБЪЕКТЕ:
«Текущий ремонт системы тревожной сигнализации
пункта почтовой связи по приему и выдаче почтовых
отправлений № 3 по ул. Руссиянова, 36 в г. Минске».**

Переговоры состоятся «14» октября 2014 года в 10.00 по адресу: г. Минск, пр. Независимости, 10.

Контакты для получения дополнительной информации:
отдел капитального строительства – тел. 293-55-29, 293-55-28.

ИЗМЕНЕНИЯ В ПРОЕКТНУЮ ДЕКЛАРАЦИЮ

по объекту «19-этажный жилой дом со встроенными административными помещениями в квартале ул. Аэродромная – ул. Левкова – ул. Володько», опубликованную в газете «Звезда» 26 февраля 2014 года:

Застройщик: Общество с дополнительной ответственностью «Белпромторг», зарегистрировано Минским горисполкомом решением от 31 августа 2000 г. № 970 в Едином государственном регистре юридических лиц и индивидуальных предпринимателей за № 100587654.

Юридический и почтовый адрес: Республика Беларусь, 220053, г. Минск, переулок Червякова, дом 21А, помещение 2, комната 6.
Тел.: 8 (017) 216 00 09, 8 (017) 388 54 64, 8 (029)654 10 10, 8(029)708 46 64.

Режим работы по вопросам долевого строительства: понедельник – пятница с 9.00 до 17.00, обед с 13.00 до 14.00, выходные дни – суббота, воскресенье.

Для привлечения дольщиков к строительству по договорам создания объектов долевого строительства предлагается для граждан, состоящих на учете нуждающихся в улучшении жилищных условий в администрациях районов г. Минска 1 1-комнатная квартира, стоимость 1 м² 13 511 944 рубля для нормативной площади без государственной поддержки, стоимость 1 м² 14 709 017 рублей для площади, превышающей нормативную без государственной поддержки. Оплата за объект долевого строительства производится дольщиком единовременно в течение 20 календарных дней с даты регистрации договора.

УНП 100587654

Утерянные представителем Белгосстраха по Центральному району г. Минска бланки страховых полисов по добровольному страхованию от несчастных случаев и болезней на время поездки за границу формы 2РН, 2РП серии БЛ №№ 0612839, 0612896 считать недействительными.

УНП 100122726

**ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ АУКЦИОНА ПО ПРОДАЖЕ ИМУЩЕСТВА,
НАХОДЯЩЕГОСЯ В ХОЗЯЙСТВЕННОМ ВЕДЕНИИ РУП «ГРОДНОЭНЕРГО»**

Наименование предмета торгов, краткая характеристика	ЛОТ № 1	
	Приспособление для уборки кукурузы Z933/2 (жатка) к комбайну ТС-59 «Нью-Холанд», инв. №1391А, 2002 г.в., зав. № 343, масса 2020 кг, шестирядковая. Неисправности: требует ремонта механизмов подачи початков крайнего ряда	
Местонахождение имущества	Гродненская обл., Берестовицкий р-н, д. Старый Дворец	
Начальная цена	97 372 901 рубль с учетом НДС	Сумма задатка 9 737 290 рублей
Сведения о продавце	РУП «Гродноэнерго», г. Гродно, пр-т Космонавтов, 64, тел. 8(0152) 79 25 89	
Сведения об организаторе торгов	Гродненское областное учреждение финансовой поддержки предпринимателей, г. Гродно, ул. Мицкевича, 8, тел. 8(0152) 77 23 79, 74 49 11	
Номер счета организатора торгов для перечисления задатка	р/с 3015575033025 в Дирекции ОАО «Белинвестбанк» по Гродненской области, г. Гродно, ул. Мицкевича, 3, код 739, УНП 500481906	
Срок заключения договора купли-продажи	В течение 20 (двадцати) рабочих дней с момента подписания протокола о проведении торгов	Условия оплаты В течение 10 (десяти) календарных дней со дня заключения договора купли-продажи
Торги состоятся 11 ноября 2014 года в 10.00 часов по адресу: г. Гродно, ул. Мицкевича, 8		
Срок подачи документов для участия в торгах	по 4 ноября 2014 года включительно до 16.00 часов по адресу: г. Гродно, ул. Мицкевича, 8	
Условия участия и порядок проведения аукциона размещены на сайте организатора торгов www.fincentr.by		
Дополнительная информация по телефонам в г. Гродно: 8(0152) 77 23 79, 74 49 11.		

**ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ АУКЦИОНА ПО ПРОДАЖЕ ИМУЩЕСТВА,
НАХОДЯЩЕГОСЯ В СОБСТВЕННОСТИ ОАО «ГРОДНЕНСКАЯ ОБУВНАЯ ФАБРИКА «НЕМАН»**

Наименование предмета торгов, краткая характеристика	ЛОТ № 1	
	Изолированное помещение с инв. № 400/D-150913 (столовая), 2 этажа, железобетонный каркас с железобетонными панелями, общей площадью 2953,9 кв.м, 1977 г.п. В изолированном помещении часть площадей (920,3 кв.м) сдается в аренду: арендатор ООО «МаТиЗ», договор аренды до 01.12.2014 года.	
Местонахождение имущества	Гродненская обл., г. Гродно, ул. Гагарина, д. 41-1	
Информация о земельном участке	Имущество расположено на земельном участке площадью 0,4389 га с кадастровым номером 440100000001000524, назначение – для эксплуатации и обслуживания здания столовой	
Начальная цена	12 187 200 000 рублей с учетом НДС	Сумма задатка 3% 365 616 000 рублей
Сведения о продавце	ОАО «Гродненская обувная фабрика «Неман», г. Гродно, ул. Советских Пограничников, 95, тел. 8(0152) 52 04 00	
Сведения об организаторе торгов	Гродненское областное учреждение финансовой поддержки предпринимателей, г. Гродно, ул. Мицкевича, 8, тел.: 8(0152) 77 23 79, 74 49 11	
Номер счета организатора торгов для перечисления задатка	р/с 3015575033025 в Дирекции ОАО «Белинвестбанк» по Гродненской области, г. Гродно, ул. Мицкевича, 3, код 739, УНП 500481906	
Срок заключения договора купли-продажи	В течение 10 (десяти) рабочих дней с момента подписания протокола о проведении торгов	Условия оплаты Определяются по согласованию победителя торгов с продавцом при заключении договора купли-продажи
Торги состоятся 11 ноября 2014 года в 15.00 часов по адресу: г. Гродно, ул. Мицкевича, 8		
Срок подачи документов для участия в торгах	по 4 ноября 2014 года включительно до 16.00 часов по адресу: г. Гродно, ул. Мицкевича, 8	
Условия участия и порядок проведения аукциона размещены на сайте организатора торгов www.fincentr.by		
Дополнительная информация по телефонам в г. Гродно: 8(0152) 77 23 79, 74 49 11.		

■ Апантанья

МАЛЕНЬКАЕ ХОБІ ДАРОСЛЫХ ЛЮДЗЕЙ

У Навуковай бібліятэцы БНТУ праходзіць першая міжнародная выстава-конкурс стэндавага мадэлізму «Мінск-2014»

Арганізатарамі мерапрыемства выступаюць сама бібліятэка і знакамітая беларуская кампанія Wargaming, што займаецца распрацоўкай камп'ютарных анлайн-гульніў. Карэспандэнты «Звязды» наведалі выставу і ўбачылі, як за апошнія дзесяцігоддзі змяніўся вобраз аматара мадэлізму.

Сярэднявечныя фрэгаты і сучасныя лінкоры, знакамітыя нямецкія падводныя лодкі VII серыі і атамныя ракетаносцы другой паловы мінулага стагоддзя, «Леопарды» і танкі серыі «Т» і, вядома, авіяцыя — за гадзіну можна прасачыць ледзь не ўсю гісторыю развіцця зброі. Хапае сярод экспанатаў і «мірных» мадэляў: славытыя аўтамабілі, грамадзянская тэхніка і нават... трансформеры. Усё гэта зроблена аматарамі мадэлізму з Беларусі і суседніх краін: Літвы, Расіі, Украіны.

Але не толькі мадэлямі розных маштабаў жыве выстава. Уражанні атрымае любі, хто хаця б трохі цікавіцца тэхнікай. З фондаў бібліятэкі БНТУ на выставу патрапіла суправаджальная літаратура. Гэта папулярныя выданні савецкіх часоў, як, напрыклад, знакаміты часопіс «Юны мадэліст-канструктор», тэхнічныя даведнікі і энцыклапедыі часоў Расійскай імперыі, а таксама навукова-тэхнічная літаратура Германіі канца XVIII — пачатку XX стагоддзя. Асаблівую ўвагу наведвальніку прыцягвае стэнд з 3D-прінтарам, пры дапамозе якога літаральна «на вачах» ствараюцца дэталі для пластыкавых танкаў, караблёў і іншых экспанатаў.

Усё пачалося з нашага жадання стварыць на базе бібліятэкі гурток тэхнічнай творчасці, пры дапамозе якога нашы студэнты змоглі б рэалізоўваць свае ідэі, — расказвае **Вікторыя ХОМІЧ, вядучы бібліятэкар.** — Калі пачалі шукаць для яго спецыялістаў, якія маглі б там выкладаць, выйшлі на кампанію Wargaming. Падчас супрацоўніцтва ў нас і нарадзілася ідэя

аб правядзенні буйной выставы стэндавага мадэлізму. І яна без перабольшвання атрымалася менавіта такой: напрыканцы мерапрыемства, калі да Мінска даедуць госці з іншых краін, у нас будзе каля 400 экспанатаў. Конкурс праходзіць у дзвюх катэгорыях — сярод юніёраў і сярод вопытных, дасведчаных мадэлістаў.

...Мяркуючы па саставе наведвальнікаў, вышэйгаданы савецкі часопіс цяпер мусіў бы змяніць назву: надта шмат экспанатаў належыць дарослым мужчынам. **Максіму ЗЯНЬКО** — 33. Мадэлізм ён займаецца ўжо чатыры гады:

— Да такога хобі я прыйшоў, калі ўбачыў на адным з сайтаў інструкцыю па вырабе папяровых мадэляў. Вырасіў паспрабаваць і цяпер займаюся гэтым у вольны час. Карыстаюся спецыяльнымі выданнямі для мадэлістаў, дзе знаходжу для сябе новыя аб'екты. На падрыхтоўку адной мадэлі ў мяне ідзе прыкладна паўгода, бо праца вельмі карпатлівая, патрабуе канцэнтрацыі і ўседлівасці. Маю адзінаццаць гатовых прац, яшчэ воем — у стадыі падрыхтоўкі. У такім занятку мяне асабліва захапляе тое, што, акрамя непасрэдна зборкі, пачына-

Фота Сяргея НІКАНОВІЧА.

еш шукаць інфармацыю пра самую тэхніку: праглядаеш гістарычныя фотаздымкі, чытаеш літаратуру. Бо хочацца зрабіць мадэль максімальна дакладнай.

Безумоўна, у экспазіцыі хапае і работ, створаных юнакамі. Але тое, што вобраз мадэліста за апошнія гады змяніўся, цяжка аспрэчыць. Такое хобі вымагае ад аматара часу, інтарэсу і, вядома, грошай. Можна, менавіта таму пераважная колькасць «юнацкіх» мадэляў створана ў гуртках і цэнтрах творчасці.

Пошук удзельнікаў для выставы адбываўся праз форум кампаніі Wargaming, дзе аматары мадэлізму абменьваюцца думкамі, ідэямі. Усяго ўдзел у экспазіцыі прымаюць працы 60 чалавек. Пераможцы будуць вызначаны пры дапамозе галасавання: кожны наведвальнік можа аддаць свой голас за ўпадбаваную працу.

— Мы спрабуем зрабіць выставу максімальна цікавай для тых, хто сюды прыйдзе, — працягвае **Вікторыя Хоміч.** — Штодзень будуць праводзіцца мерапрыемствы, удзел у якіх зможа ўзяць кожны. Сярод іх лекцыя для мадэлістаў-пачаткоўцаў, пасяджэнне літаратурнага клуба настольных гульніў НБ БНТУ па гульні World of Tanks: Rush і іншыя.

— Гістарычныя праекты, праграмы падтрымкі моладзі — гэта наш профіль, — расказвае **Аляксей ГРУЗДЗЕЎ, мадэліст і спецыяліст па сувязях з грамадскасцю кампаніі Wargaming.** — Ідэя аб правядзенні выставы нас зацікавіла, бо мерапрыемствы такога маштабу па мадэлізме ў беларускай сталіцы не праводзіліся ўжо шмат гадоў. Галоўнай мэтай — прыцягненне людзей да гэтага занятку. Калі ўсе нашы чаканні і мары сёлета спраўдзяцца, то выстава будзе праводзіцца штогод і надалей.

Яраслаў ЛЫСКАВЕЦ. **Выстава-конкурс стэндавага мадэлізму «Мінск-2014» праходзіць з 7 па 11 кастрычніка ў будынку Навуковай бібліятэкі БНТУ (вул. Я. Коласа, 16, 2 паверх) з 9 да 21 гадзіны штодзень. Уваход вольны.**

меснік старшыні КДБ пры СМ Беларусі, з 1960-га — міністр унутраных спраў Беларусі, з 1965 года — першы сакратар Віцебскага абкама КПБ, з 1971-га — другі сакратар ЦК КПБ. У 1978–1983 гг. — Старшыня Савета Міністраў Беларусі, у 1983–1989 гг. — Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол СССР у Польшчы, старшыня Дзяржаўнага камітэта СССР па тэлебачанні і радыёвяшчанні. Памёр у 2009 годзе.

1949 год — 65 гадоў таму нарадзіўся (вёска Дзятлавічы Драгічынскага раёна) Канстанцін Мікалаевіч Углыніца, беларускі вучоны ў галіне клінічнай і эксперыментальнай анкалогіі, доктар медыцынскіх навук (2002), прафесар (2005). У 1976 годзе скончыў Гродзенскі медыцынскі інстытут, з 1980 года працуе ў Гродзенскім медыцынскім універсітэце. Аўтар навуковых прац па метабалічных працэсах у арганізме хворых на анкалогію, па анкагенетычных даследаваннях спадчыннах злаякасных новаўтварэнняў.

Было сказана

Алена ЛОСЬ, мастачка, графік:
«Зразумейце, куды трэба ісці, каб не размінуцца з сабой».

СЁННЯ

Сонца	Усход	Захад	Даўжыня дня
Мінск	7.26	18.27	11.01
Віцебск	7.17	18.15	10.58
Магілёў	7.16	18.17	11.01
Гомель	7.11	18.15	11.04
Гродна	7.41	18.42	11.01
Брэст	7.40	18.45	11.05

Месяц

Поўня 8 кастрычніка.
Месяц у сузор'і Цяльца.

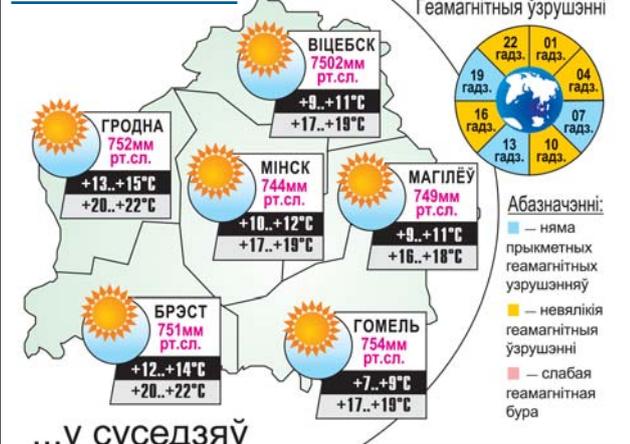
Імяніны

Пр. Івана, Уладзіміра, Ціхана, Яфрэма.
К. Анастасіі, Арнольда, Багдана, Вінцэнта, Людвіка, Яна.

Фота Аляксандра ШАБЛЮКА.

ЗАЎТРА

..у суседзях

ВАРШАВА +20...+22°C	КІЕЎ +16...+18°C	РЫГА +17...+19°C
ВІЛЬНЮС +19...+21°C	МАСКВА +12...+14°C	С.ПЕЦЯРБУРГ +11...+13°C

УСМІХНЕМСЯ

А вы не заўважалі, што жаночае «Буду гатовая праз 5 хвілін» і мужчынскае «Буду дома праз 5 хвілін» — адно і тое ж!

Настаўніца пытаецца ў вучняў:

— Якая асоба, з якой вы сутыкнуліся на працягу навучальнага года, уразіла вас больш за ўсё?

— Мяне — Напалеон.

— Мяне — Аляксандр Македонскі.

— Мяне — Пётр I.

— А мяне мой бацька, калі ўбачыў мой табель за першае паўгоддзе...

Зрабіў чатыры справы адначасова: адкаркаваў мінералку, памыўся сам, памыў падлогу, загнаў ката на шафу.

— Цікавая опцыя ў новай «Audi A4»: калі спыняешся — машына глухне.

— На «АўтаВАЗе» такую опцыю ўжо гадоў 40 ставяць!

Група вопытных археолагаў падчас раскопак знайшла групу нявопытных.

Іх па жыцці вядзе, хутчэй, сэрца, чым галава. Яны больш за ўсё шануюць чалавечыя якасці. Такія людзі ўмеюць быць вельмі прывабнымі натурамі, якія робяць моцны ўплыў на тых, з кім маюць справу. Яны востра ўспрымаюць рэчаіснасць. Народжаныя ў гэты дзень адораныя шматлікімі талентамі.

Розум, красамоўства, духоўнасць і фізічныя якасці могуць часам накіроўваць іх у розныя бакі, што патрабуе гармоніі паміж імі. Людзі гэтага дня часта выбіраюць прафесію, у якіх могуць спатрэбіцца іх веды чалавечай прыроды. Падтрымліваючы іншых, яны павінны вучыцца пракладваць свой уласны курс. Прамашкі ў ацэнцы сваіх паводзін можна пераадолець толькі пры належным цярдзенні.

Даты Падзеі Людзі

1596 год — на Брэсцкім царкоўным саборы (праходзіў 6–10 кастрычніка) была прынята Брэсцкая царкоўная унія — акт аб'яднання праваслаўнай і каталіцкай царквы на тэрыторыі Рэчы Паспалітай. Беларускія праваслаўныя ўладыкі прызналі верхавенства Папы Рымскага, але захавалі пры гэтым усе ранейшыя абрады. Галоўнай прычынай заключэння уніі было імкненне да кансалідацыі царкоўных і свецкіх феодалаў ВКЛ і Польшчы. Спыніла афіцыйную дзейнасць у 1839 годзе.

1924 год — 90 гадоў таму нарадзіўся (вёска Кунтраўка Веткаўскага раёна) Аляксандр Нікіфаравіч Аксёнаў, дзяржаўны і партыйны дзеяч Беларусі. У 1957 годзе скончыў Вышэйшую партыйную школу пры ЦК КПСС. З 1954 года — першы сакратар ЦК ВЛКСМ, з 1959-га — на-

ЗВЯЗДА БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь

РЭГІСТРАЦЫЙНАЕ ПАСВЕДЧАННЕ НУМАР 2 АД 17 ЛЮТАГА 2009 ГОДА, ВЫДАДЗЕНАЕ МІНІСТЭРСТВАМ ІНФАРМАЦЫЙНАГА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ.

Дырэктар—галоўны рэдактар **КАРЛЮКЕВІЧ** Аляксандр Мікалаевіч.
РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ: Н. ДРЬІЛА (намеснік галоўнага рэдактара), Н. КАРПЕНКА (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. ЛЯУКОВІЧ (першы намеснік дырэктара), А. КЛЯШЧУК, Н. РАСОЛЬКА, С. РАСОЛЬКА, А. СЛАНЕУСЬКІ (намеснік галоўнага рэдактара), В. ЦЕЛЯШУК, Л. ЦІМОШЫК.

Выдавец — Рэдакцыяна-выдавецкая ўстанова «Выдавецкі дом «Звязда»
НАШ АДРАС: 220013 г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.
ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 287 19 19 (тэл./факс), аддзелаў: п'ямату — 287 18 64, падпіскі і распаўсюджвання — 287 18 38, 287 17 21, бухгалтэрыі: 287 18 81.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў, іх меркаванні не з'яўляюцца супадзеннем з меркаванням рэдакцыі. Рэдакцыя па сваім меркаванні адбірае і публікуе адрасаваныя ёй п'яматы. Перадрук матэрыялаў, апублікаваных у «Звяздзе», толькі з дазволу рэдакцыі.

<http://www.zviazda.by;>

e-mail: info@zvyazda.minsk.by,
(для зваротаў): zvarot@zvyazda.minsk.by

Матэрыялы, пазначаныя гэтым значком, носяць рэкламны характар. Адказнасць за змест рэкламы нясуць рэкламадаўцы.

Газета аддрукавана ў Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Выходзіць 5 разоў на тыдзень.

Тыраж 20.259. Індэкс 63850. Зак. № 4166.

Нумар падпісаны ў 19.30

М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

ПРЫЁМ тэл./факс: 287 17 79,

РЭКЛАМЫ e-mail: reklama@zviazda.by

8 кастрычніка 2014 года.